

PLAN UKUPNOG RAZVOJA

Analiza situacije

Grad Trogir

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
1.1. ZAŠTO PLAN UKUPNOG RAZVOJA – PUR?	5
1.2. SAŽETAK PROJEKTA UKUPNOG RAZVOJA	8
1.3. INTEGRALNI - ODRŽIVI RAZVITAK UNUTAR PUR-A	10
1.4. FINANCIRANJE RAZVOJA JLS-A	11
1.5. POVEZIVANJE PUR-A S PLANIRANJEM LOKALNOG PRORAČUNA.....	12
1.6. SUDIONICI IZRADE PUR-A.....	12
2. STRUKTURNA ANALIZA SITUACIJE	14

2.1. OPĆENITO O GRADU TROGIRU.....	14
2.1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE I GRADA TROGIRA.....	14
2.1.2. KLIMATSKE ZNAČAJKE GRADA TROGIRA.....	19
2.1.3. POVRŠINA GRADA, BROJ STANOVNIKA I GUSTOĆA NASELJENOSTI.....	21
2.2. GOSPODARSTVO	22
2.2.1. PREGLED KLJUČNIH GOSPODARSKIH SEKTORA.....	22
2.2.1.1. Kratki pregled gospodarstva Splitsko-dalmatinske županije.....	23
2.2.1.2. Obrtništvo.....	26
2.2.1.3. Trgovačka društva.....	29
2.2.2. POLJOPRIVREDA.....	33
2.2.3. INSTITUCIJE I STRUČNE SLUŽBE ZA POLJOPRIVREDU I STOČARSTVO TE EDUKACIJSKE INSTITUCIJE.....	42
2.2.4. POLJOPRIVREDNE UDRUGE I ZADRUGE NA PODRUČJU ŽUPANIJE.....	43
2.2.5. ŠUMARSTVO.....	44
2.2.6. TURIZAM.....	44
2.2.7. BANKARSTVO I FINACIJSKE USLUGE.....	46
2.2.8. GOSPODARSKA UDRUŽIVANJA.....	47
2.2.9. RADNA SNAGA – ZAPOSLENOST/ NEZAPOSLENOST.....	48
2.2.10. STANOVANJE I JAVNE ZGRADE.....	52
2.2.11. SWOT ANALIZA GOSPODARSTVA.....	54
2.3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI	56
2.3.1. NADLEŽNOSTI.....	57
2.3.2. OBRAZOVANJE.....	59
2.3.3. KULTURA.....	64
2.3.4. ŠPORT.....	79
2.3.5. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB.....	82
2.3.6. VATROGASNA ZAŠTITA.....	84
2.3.7. SWOT ANALIZA DRUŠTVENIH DJELATNOSTI.....	86
2.4. ZAŠTITA OKOLIŠA	89
2.4.1. ODLAGANJE ČVRSTOG OTPADA.....	90
2.4.2. ISPUST OTPADNIH VODA.....	96
2.4.3. ONEČIŠĆENJE PRIRODNIH RESURSA.....	97
2.4.3.1. Onečišćenje voda i mora.....	97
2.4.3.2. Onečišćenje zraka.....	98
2.4.3.3. Onečišćenje tla te degradacija zemljišta i poljoprivrednog potencijala.....	99
2.4.4. ZAKLJUČAK.....	100
2.4.5. SWOT ANALIZA ZAŠTITE OKOLIŠA.....	101
2.5. INSTITUCIJE.....	102
2.5.1. STRUKTURA DRŽAVNE ADMINISTRACIJE.....	102
2.5.2. STRUKTURA ŽUPANIJSKE ADMINISTRACIJE.....	103
2.5.3. STRUKTURA ADMINISTRACIJE GRADA TROGIRA.....	105
2.5.4. AKTIVNO VOĐENJE PRORAČUNA GRADA TROGIRA.....	109
2.5.4.1. Proračun Grada Trogira.....	109
2.5.4.2. Transparentni proračunski proces.....	109
2.5.5. FINANCIRANJE JAVNIH POTREBA.....	110
2.5.5.1. Prihodi proračuna grada Trogira.....	114
2.5.5.2. Zaduživanje lokalne uprave i samouprave.....	116
2.5.6. KREIRANJE INTERESNIH PARTNERSTAVA.....	117
2.5.6.1. Sudjelovanje građana.....	117
2.5.6.2. Javno-privatno partnerstvo.....	117
2.5.7. SWOT ANALIZA INSTITUCIJA.....	118
2.6. PROSTORNO UREĐENJE	119
2.6.1. UVOD.....	119

2.6.2.	POSTUPAK PROSTORNOG UREĐENJA	119
2.6.3.	POSTUPAK PROVEDBE PROSTORNIH PLANOVA	120
2.6.4.	UPRAVLJANJE KORIŠTENJEM ZEMLJIŠTA	122
2.6.5.	PRILAGODBE I UNAPREĐENJA FIZIČKE INFRASTRUKTURE	129
2.6.5.1.	Vodno-gospodarski sustav	129
2.6.5.2.	Energetski sustav	129
2.6.5.3.	Plino-opskrba	130
2.6.5.4.	Pošta i javne telekomunikacije	131
2.6.5.5.	Promet	131
2.6.6.	SWOT ANALIZA PROSTORNOG PLANIRANJA	136
3.	POVEZNICE S REGIONALNIM OPERATIVNIM PROGRAMOM SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE	138
4.	STRATEGIJA RAZVOJA GRADA TROGIRA	139
5.	MJERE RAZVOJA GRADA TROGIRA	140
6.	POSTUPAK PRAĆENJA I AŽURIRANJA PROVEDBE PUR-A	141
6.1.	ODGOVORNOST ZA PROVEDBU PUR-A	143
6.1.1.	POSTUPCI UPRAVLJANJA	143
6.1.2.	PRAĆENJE I OCJENJIVANJE	143
6.1.3.	ORGANIZACIJA I JAMČENJE TIJEKA INFORMACIJA I RAZMJENE INFORMACIJA	144
7.	ZAKLJUČAK	145

1. UVOD

1.1. Zašto Plan ukupnog razvoja – PUR?

→ **Stihijski razvoj** nikada nije dobrodošao, jer ne znamo do čega vodi, kako će utjecati na ukupan život pučanstva na određenom području te u što će pretvoriti bliži i dalji okoliš. Stihijski razvoj do sada je svuda u svijetu rezultirao negativnim posljedicama, koje se često ne mogu u kraćem vremenu ispraviti. Daleko veća sredstva treba utrošiti na ispravljanje negativnih posljedica stihijskog razvoja određenog područja, nego što bismo utrošili na osmišljavanje i plansko vođenje razvoja bilo kojeg zadanog područja.

Iz tog razloga se sve države, osobito razvijene, odlučuju na vođeni ili upravljani razvoj svojih dijelova, što rezultira ukupnim planirano vođenim razvojem cijele države.

Isto tako je upravljani razvoj bitno „spustiti“ na niže razine, na županije i jedinice lokalne samouprave (gradove i općine). **Jedinica lokalne samouprave je osnovna razvojna jedinica** koja mora djelatno raditi na svom razvoju i oblikovati ga, te osigurati kontinuitet upravljanja razvojem. Stručnjaci za gospodarski razvitak usvojili su strateško planiranje i koriste ga kako bi lokalna zajednica preuzela odgovornost za svoju gospodarsku budućnost.

→ Također je Vlada RH identificirala potrebu za definiranjem **regionalne politike** zbog sve većeg produbljanja društveno-razvojnih nejednakosti te povećanja neujednačenosti uvjeta života **u različitim dijelovima zemlje kao i među različitim društvenim skupinama.**

Isto tako ta potreba je identificirana jer je to politika EU te je cilj EU socijalna i ekonomska kohezija tj. smanjenje razlika u stupnju razvijenosti raznih regija unutar same Unije. Ovaj cilj ostvaruje se pomoću strukturnih i kohezijskih fondova. Europska regionalna politika izvorno je zajednička politika koja se temelji na financijskoj solidarnosti kroz spomenute fondove. Ona dopušta prijenos više od 35% proračuna Unije uglavnom od najbogatijih država članica na najmanje razvijene regije. Primjena strukturnih i kohezijskih fondova bitno utječe na povećanje konkurentnosti regije i pridonose poboljšanju života njihovih građana, posebno u siromašnijim područjima.

„**Strategija regionalnog razvoja**“ traži od Republike Hrvatske definiranje jasnog smjera razvoja te za taj isti razvoj osiguranje sredstava, a od nižih razina (regija, lokalnih gradova i općina) uključivanje u tako definirani razvoj.

Stoga je bilo potrebno na svim razinama razvoja postaviti **sustav** koji će omogućiti planiranje nacionalnog/ regionalnog/ lokalnog razvoja tj. sustava koji će omogućiti:

1. jasno definiranje potreba u razvoju
2. usuglašavanje oko razvojnih prioriteta te
3. razvijanje ideja i predlaganje takvih projekata koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u pojedina područja.

Izgradnja takvih sustava ključna je i za buduće korištenje europskih fondova – kako **pretpristupnih tako i strukturnih**.

Regionalna politika shvaćena je kao integralni dio sveukupne strategije za **održivi nacionalni razvoj i konkurentnost**. Štoviše, s obzirom na nastojanja RH da u potpunosti integrira svoje gospodarstvo i tržište u globalni kontekst, a posebice u jedinstveno tržište Europske unije, posebno je važno da **svi dijelovi** zemlje budu sposobni natjecati se u takvom okruženju.

Održivi društveno-gospodarski razvoj nije moguće postići isključivo programima koji se oblikuju na središnjoj – nacionalnoj razini, odnosno primjenjujući tzv. pristup odozgo. Razvojni izazovi razlikuju se od područja do područja i zahtijevaju specifična rješenja te aktivno uključivanje lokalnih sudionika razvoja te je stoga potrebno osposobiti lokalne sudionike razvoja kako bi uspješno obavljali ulogu koju imaju u razvoju svojih područja.

Instrument za provedbu ovih prioriteta regionalne politike su **Programi razvoja županija i širih regija ili programi razvoja manjih područja – gradova i općina**.

Budući da je izrađen Regionalno-operativni program (ROP) za Splitsko-dalmatinsku županiju iz gore elaboriranog logično proizlazi potreba za strateškim planiranjem ukupnog razvoja gradova i općina koji se u sklopu iste županije nadalje nalaze.

Zbog toga je grad Trogir prišao provedbi projekta „**Plana ukupnog razvoja grada Trogira**“.

Plan ukupnog razvoja grada Trogira će svim sudionicima razvoja grada omogućiti dogovor o smjeru budućeg razvoja, a poglavarstvo grada uputiti na najučinkovitije i najprikladnije projekte, aktivnosti i ulaganja koja odgovaraju tako definiranom razvoju što nadalje služi kao podloga za predviđanje proračuna – financijskog plana lokalne samouprave.

Isto tako njegova specifična namjena je odrediti gdje grad ekonomski želi biti **u odnosu na regiju i državu u cjelini** te odrediti optimalan put za postizanje toga cilja.

Strateški plan ukupnog razvoja utvrđuje **prioritete razvoja i pomaže usmjeriti resurse** kako bi se oni što efikasnije upotrijebili.

Sveobuhvatan plan obično pripremaju stručnjaci, ali samu strategiju određuje radna skupina u kojoj će biti zastupljeni svi oni od kojih će se tražiti da provedu plan.

Npr. strateško planiranje razvoja bavi se pitanjima koja utječu na:

1. zapošljavanje
2. prihod
3. privlačenje investicija
4. pristup kapitalu
5. komunalne usluge i
6. prometnu infrastrukturu te
7. na druge čimbenike izravno povezane sa održivim gospodarskim rastom i napretkom. Jednako je tako važno to što strateško planiranje rješava samo ona pitanja koja se mogu promijeniti ili na koje se može utjecati. Usredotočuje se na resurse na koje će imati utjecaj.

Provođenje te praćenje i ažuriranje ovog plana razvoja označava slijedeći logičan korak u strateško-gospodarskom razvoju grada Trogira.

Iako hrvatsko zakonodavstvo ne nalaže izradu Plana ukupnog razvoja grada gradsko poglavarstvo smatra svojom temeljnom obvezom izraditi razvojni dokument koji će odraziti postojeće interese i razvojne potrebe grada i označiti početak uspješnog i održivog procesa razvoja.

1.2. Sažetak projekta ukupnog razvoja

Dokument „Strateški plan ukupnog razvoja grada Trogira“ je strukturiran u nekoliko dijelova.

U prvom poglavlju se daju odgovori na pitanja o tome što strateški plan razvoja predstavlja, tko ga je izradio, kome je on namijenjen, koja je njegova svrha, o integralnom razvoju unutar PUR-a, o financiranju JLS-a te povezivanju izrade PUR-a sa lokalnim proračunom...

U drugom poglavlju se nalazi strukturna analiza postojeće situacije u gradu Trogiru. Analizirana su se slijedeća područja:

1. gospodarstvo grada Trogira
2. društvene djelatnosti grada Trogira
3. zaštita okoliša grada Trogira
4. institucije u gradu Trogira
5. prostorno uređenje grada Trogira

Nakon svakog analiziranog područja nalazi se SWOT analiza, koja sadrži procjenu snaga, slabosti, prilika i prijetnji tog određenog analiziranog područja.

U trećem poglavlju nalaze se definirane poveznice ROP-a županije sa Planom ukupnog razvoja grada Trogira.

U četvrtom poglavlju se nalazi navedena Strategija razvoja naše jedinice lokalne samouprave (Prilog 1).

Unutar Strategije razvoja nalaze se definirani **ključni problemi** pojedinog područja iz strukturne analize te **ciljeve u razvoju svakog pojedinog područja**. Članovi koji su činili radnu skupinu naveli su važne probleme iz svakog analiziranog područja te su utvrdili prioritetne probleme koje je potrebno riješiti sukladno značaju koji oni imaju. Što je neki problem dobio više glasova u glasovanju od strane radne skupine to je veće njegovo značenje.

Nakon što su se izglasali prioritetni problemi u svakom od područja odredili su se strateški ciljevi razvoja tog područja. Određivanje prioriteta razvoja je neophodno za razvoj grada jer su resursi kojima raspolaže jedinica lokalne samouprave manji od mogućnosti koji se pred nju postavljaju.

Nakon definiranih strateških ciljeva prišlo se utvrđivanju **vizije u razvoju grada**.

Da bi se određeni strateški ciljevi razvoja mogli ostvariti potrebno je razviti **strategije** – pomoću kojih će se ti postavljeni ciljevi ostvariti.

U **petom poglavlju** se nalaze navedene i razrađene **Mjere/ projekti** koje proizlaze iz Strategije razvoja naše jedinice lokalne samouprave (Prilog 2).

U **šestom poglavlju** se nalaze navedeni načini praćenja, monitoringa i ažuiranja izrađenog Plana ukupnog razvoja.

Sva ulaganja u društveno-gospodarski razvoj grada Trogira, bilo od strane državnih ministarstava, međunarodnih donatora ili Županije, odnositi će se **samo na one projekte koji jasno dostižu ciljeve i odgovarajuće prioritete**, osiguravajući dosljedan i koordinirani planirani razvoj i upravljanja gradom.

Cilj je da se Strateški plan ukupnog razvoja grada Trogira prepozna kao učinkovit okvir za financiranje jasnih razvojnih prioriteta.

1.3. Integralni - održivi razvitak unutar PUR-a

Cilj planiranja ukupnog razvoja države, regija ili jedinica lokalne samouprave je **integralni tj. održivi razvitak**. Održivi razvitak mora postati dominantna odrednica u svim strategijama razvoja pa tako i u strategiji razvoja grada Trogira.

Integralni razvitak nije usporedno ostvarivanje gospodarskih, socijalnih (društvenih) i ekoloških ciljeva već je to ostvarenje jednog cilja koji integrira svo troje.

Samo uz razumijevanje integracije moguće je kombinirati kratkoročnu svrhu gospodarskog razvitka koja je u tranzicijskim zemljama od ključnog značaja, sa srednjoročnom svrhom društvene ravnoteže razvitka te dugoročnom svrhom zaštite prirodnih bogatstava.

Proces održivog razvitka nije moguće započeti jačanjem gospodarskog razvitka u cilju odgovaranja na postojeći pritisak, ne uzimajući u obzir pritom **društvena razvojna načela i ekološke zahtjeve** (te se zbog toga jedan veliki dio PUR-a odnosi na dio o zaštitu okoliša). Iako postoje različiti vremenski okviri, a stoga i razni pritisci na čimbenike, razvojna nastojanja ne smiju biti usmjerena samo na goruće probleme, nego od samog početka trebaju uzimati u obzir i društvene i ekološke aspekte. U protivnom, nastojanja da se zaobiđu gospodarski problemi ugrožavaju održivost razvitka što nadalje znači da je važno u razvoju bilo koje države, regije ili jedinice lokalne samouprave uključiti ciljeve zaštite okoliša. To znači uvođenje zaštite okoliša kao jedne od dimenzija u sve velike teme ekonomskog i socijalnog razvoja koje su u 21. stoljeću pred nama: od gradnje prometne infrastrukture, restrukturiranja i privatizacije energetskog sektora, do drugačijeg oblikovanja turističkog proizvoda, prilagodbe poljoprivrede, očuvanja Jadranske obale, otoka i mora te politike zapošljavanja. Okoliš se nikada ne smije zaboraviti, okoliš se ne smije ni zbog čega zanemariti.

Zbog navedenog, u razvoju grada je od vrlo velikog i nužnog značaja u svakom segmentu važno uključiti zaštitu okoliša kako se sam koncept održivog razvoja ne bi narušavao.

1.4. *Financiranje razvoja JLS-a*

Lokalne samouprave odgovorne su za osnovne mreže infrastrukture poput lokalnih prometnica, objekata za rekreaciju, za vodovodnu i kanalizacijsku infrastrukturu. Trošak uspostavljanja i odražavanja mreža infrastrukture i usluga u lokalnim samoupravama znatan je i ima tendenciju rasta. Zbog tog pritiska lokalne samouprave su prisiljene potražiti alternativne mehanizme financiranja i upravljanja za poslove vezane uz infrastrukturu, svjesne da će učinkovito pružanje usluga biti ključno u premošćivanju budućih nedostataka u financiranju infrastrukture. Potraga je uglavnom usmjerena na uključivanja privatnog sektora i sredstava privatnog sektora za pružanje usluga vezanih za infrastrukturu lokalnih samouprava (javno-privatno partnerstvo).

Tržište za kreditiranje investicijskih projekata lokalnih samouprava u RH je relativno novo, ali se vrlo brzo razvija. Tržište za komercijalne kredite postaje sve konkurentnije, kapitalno financiranje sve je dostupnije iz sve većeg broja državnih i međunarodnih financijskih institucija u sve višim iznosima, a lokalne samouprave počinje sve više koristiti nove oblike financiranja, uključujući i izdanja javno uvrštenih obveznica i leasing.

Međunarodne financijske institucije i državni fondovi koji daju potpore i izravne kredite lokalnim samoupravama, kao što su Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Fond za regionalni razvoj i Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) imaju dobro razrađene postupke podnošenja i razmatranja zahtjeva tako da nastoje upoznati lokalne samouprave s tim postupcima i uvjetima za dobivanje raspoloživih sredstava.

Lokalne samouprave sada koriste i leasing do određene mjera kao mehanizam financiranja, ali primjena ove vrste financiranja je ograničena na prijevozna sredstva poput automobila, autobusa i kamiona. Leasing tvrtke tvrde kako je veći dio leasinga lokalnih samouprava ispod praga javnog nadmetanja. Leasing trenutno ne predstavlja značajan faktor u financiranju lokalnih samouprava za nefinancijsku imovinu, iako bi se to u budućnosti moglo promijeniti kako lokalne samouprave budu sve bolje razumijevale ovu tehniku financiranja.

Mogući izvori financiranja za jedinice lokalne samouprave koji su trenutno dostupni u Hrvatskoj:

- a) domaći izvori financiranja
- b) strani izvori financiranja

5 osnovnih mogućih izvora financiranja jedinica lokalne samouprave su:

- krediti poslovnih banaka
- financiranje leasingom (operativni i financijski leasing)
- izdavanje obveznica (moguće samo za određene JLS-e koji zadovolje uvjete)
- krediti i potpore državnih financijskih institucija (HBOR, Fond za regionalni razvoj, Fond za razvoj i zapošljavanje, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara, Hrvatske vode i Ministarstva vlade RH)
- krediti i potpore međunarodnih financijskih institucija (Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Europska investicijska banka, Programi financiranja EU – fondovi, Veleposlanstva stranih zemalja i strane udruge).

1.5. Povezivanje PUR-a s planiranjem lokalnog proračuna

U trenutku kada se plan ukupnog razvoja izradi i kada ga usvoji gradsko vijeće njegova provedba treba započeti što je prije moguće kako bi se izbjegao vremenski jaz između razrade programa i provedbe, a time i rascjep dvaju strana iste medalje. Što je vremenski odmah veći, veći je i rascjep pa je teže povezati dvije strane. Realizacije programa zahtijeva stoga strogo vezivanje planiranja projekta s godišnjim ili višegodišnjim proračunskim planiranjem u lokalnoj zajednici.

Proračun lokalnih zajednica mora biti zasnovan na operativnom planu koji proizlaze iz Plana ukupnog razvoja. Kako bi se srednjoročni operativni plan, koji pokriva razdoblje od nekoliko godina proveo, plan aktivnosti treba podijeliti na godišnje planove aktivnosti, koji sadrži projekte ili specifične korake projekata u slijedećoj godini.

Izrada proračuna za slijedeću fiskalnu godinu mora biti izravno povezana s izradom godišnjih planova aktivnosti. Povezanost između programa ukupnog razvoja i proračuna je ključan preduvjet uspješnog započinjanja i upravljanja održivim razvitkom.

1.6. Sudionici izrade PUR-a

Za izradu „Strateškog plana ukupnog razvoja grada Trogira“ primijenjena je suvremena metodologija izrade, vođena radnom skupinom u suradnji sa konzultantskom kućom MICRO projekt d.o.o. koja je bila angažirana na istom od strane grada Trogira.

Radnu skupinu su sačinjavali lokalni tim stručnjaka pod stručnim vodstvom **gradonačelnika Vedrana Rožića** koju su sačinjavali **26 članova** u kojoj su bili zastupljeni svi entiteti koji su relevantni za postavljanje i određivanje strateškog plana razvoja grada Trogira i to:

- Tomislav Milat, voditelj ispostave Doma zdravlja Splitsko-dalmatinske županije
- Mila Bilić, voditeljica poslovnice Splitske banke
- Ivo Celio Cega, vršitelj dužnosti pročelnika grada Trogira
- Željko Lovrić, rukovoditelj kolodvora Promet-a d.o.o., Split
- Ante Klisović, voditelj komunalnog prijevoza
- Anita Klisović, vršitelj dužnosti pročelnika grada Trogira
- Milan Radeljak, voditelj odsjeka Trogira, Vodovod i kanalizacija
- Vedran Rožić, gradonačelnik grada Trogira
- Fani Celio Cega, ravnateljica Muzeja grada Trogira
- Nelica Pavlović, voditeljica poslovnice Privredne banke
- Gordana Hrabar, vršitelj dužnosti pročelnika grada Trogira
- Mario Gruić, upravitelj vlastitog pogona grada Trogira
- Mladen Kovačić, ravnatelj Osnovne škole „P. Berislavić“
- Joško Jarebić, vršitelj dužnosti pročelnika grada Trogira
- Ivan Grga, ravnatelj Srednje strukovne škole Trogir
- Helga Mihanović-Lučin, vršitelj dužnosti pročelnika grada Trogira
- Marko Ivković, voditelj gradskog groblja te
- gospodin Ivan Tomaš, gospodin Josip Kuzmanić, Duje Miše, Domagoj Milun, Merica Bešker, Dalibor Perica, Ante Vukman, Erna Rožić i Vesna Brešan

Dokument je proizašao iz radionica i niza diskusija koje su tijekom studenog 2006. godine održane u gradu Trogiru. Ovim putem zahvaljujemo svima koji su svojim angažmanom omogućili izradu ovog dokumenta.

2. STRUKTURNA ANALIZA SITUACIJE

2.1. *Općenito o Gradu Trogiru*

2.1.1. Geografski položaj Splitsko-dalmatinske županije i grada Trogira

Grad Trogir se nalazi u Splitsko-dalmatinskoj županiji u srcu hrvatske obale. Na županiju se naslanjaju Šibensko-kninska i Dubrovačko-neretvanska županija, te susjedna država Bosna i Hercegovina. Svojom površinom Splitsko-dalmatinska županija spada među veće na području Hrvatske čiji povoljan geografski položaj, ugodna mediteranska klima, povijesno kulturno nasljeđe imaju golem utjecaj na ukupni razvitak kako susjednih područja, tako i cijele njene gravitacije.

Splitsko-dalmatinska županija se prostire na 14 106,40 km², od čega na površinu mora odlazi 9 576,40 km², a na površinu kopna 4 523,64 km² (8% površine RH). Ukupan broj stanovnika županije prema popisu iz 2001.g. iznosio je 463.676 stanovnika. Sjedište županije je u **Splitu**. Županija obuhvaća 16 gradova i 39 općina.

Slika 1. Županije RH i položaj Splitsko-dalmatinske županije u Hrvatskoj

U županiji razlikujemo tri područja koja su posebno zanimljiva te međusobno vrlo razlikuju uslijed, geografskih, položajnih, razvojnih i ambijentalnih vrijednosti i to:

- **Zaobalje** karakterizira veliko prostranstvo, te kontinentalne osobine tla, klime i reljefa
- **Priobalje** je uski rubni pojas koji omeđuju priobalne planine Vilaja, Kozjak, Mosor, Biokovo i more sa prosječnom širinom pojasa od oko 5 km
- **Otočno** područje Županije sastoji se od 74 otoka i 57 hridi i grebena koje je karakterizirano sa izrazitom mediteranskom klimom i blagim reljefom.

Slika 2. Prikaz Splitsko-dalmatinske županije

Županija je **niskog stupnja nastanjenosti**, pretežito disperzirane izgrađenosti i prostora. Značajan broj stanovništva nastanjen je u priobalnom području dok zaobalje karakterizira izrazito osipanje broja stanovništva. U Županiji je vidljiv stupanj urbanizacije i iznosi 66,9% u 40 naselja gradske strukture, a u ostalih 319 naselja živi 33% županijskog stanovništva.

Prostor županije ima zdravu sredinu, čist zrak (planinski i morski), čisto i prozirno more te zdravo poljoprivredno tlo. Strukturu prostora županije čine:

- poljoprivredne površine - 991,4 km² ili 22% od ukupne površine županije;

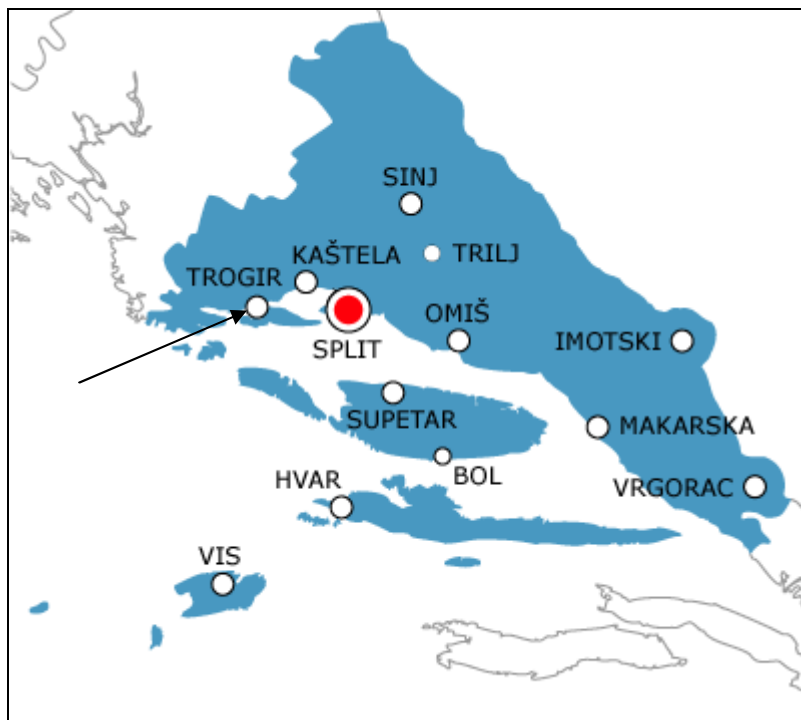
- šumske površine 2 051,6 km² ili 45,4% od ukupne površine;
- izgrađene površine 120 km² ili 2,65%; dok preostalih
- 29,95% županije čine vodene površine, zaštićene cjeline i neplodne površine.

Županija i njeni otoci odlikuje se visokim brojem vedrih dana i velikim brojem sati sijanja sunca. Posebno značenje imaju i vjetrovi jer se njihovo djelovanje odražava na niz aktivnosti. Prevladavajući vjetrovi su bura i jugo.

16 gradova unutar županije: Hvar, Imotski, Kaštela, Komiža, Makarska, Omiš, sinj, Solin, Split, Stari Grad, Supetar, Trilj, **Trogir**, Vis, Vrgorac i Vrlika

39 općina: Baška Voda, Bol, Brela, Cista Provo, Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Gradac, Hrvace, Jelsa, Klis, Lećevica, Lokvičići, Lovreć, Marina, Milna, Muć, Nerežišće, Okrug, Otok, Podbablje, Podgora, Podstrana, Postira, Prgomet, Primorski Dolac, Proložac, Pušišća, Runovići, Seget, Selca, Sućuraj, Sutivan, Šestanovac, Šolta, Tučepi, Zadvarje, Zagvozd i Zmijavci

Slika 3. Položaj Grada Trogira u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Grad Trogir je smještena **28 km zapadno od administrativnog središta županije-Splita**, te **61 km istočno od administrativnog središta Šibensko-kninske županije-grada Šibenika**. Pod jurisdikcijom grada Trogira spadaju naselja: Arbanija, Divulje, Drvenik Veliki, Drvenik Mali, Mastrinka, Plano, Trogir i Žedno. Prostorno Grad Trogir zauzima dvije različite geografske cjeline:

- **otok:** Veliki i Mali Drvenik, dio Čiova (Arbanija i Mastrinka)
- **priobalno područje:** Plano, Trogir, Žedno i Divulje.

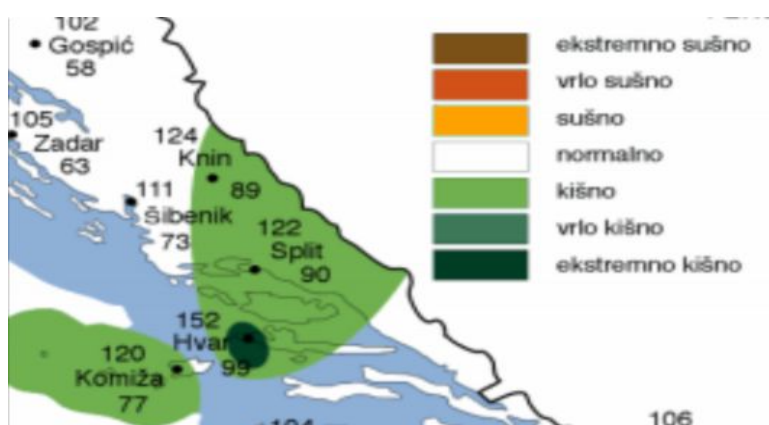
Slika 4. Udaljenost Grada Trogira od županijskog centra- Splita (28 km)

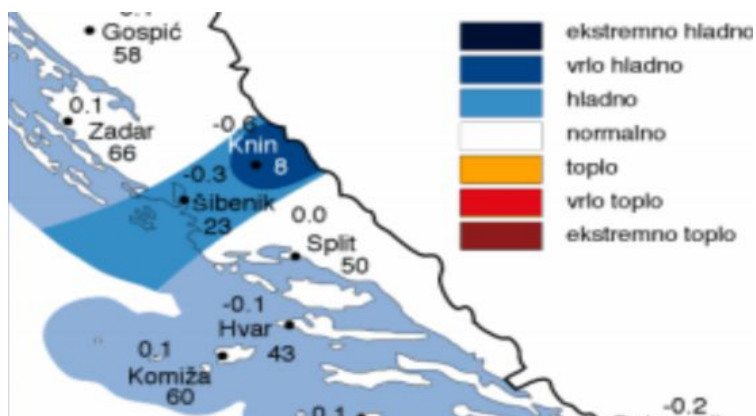
2.1.2. Klimatske značajke grada Trogira

Klima Splitsko-dalmatinske županije je pretežito **blaga mediteranska**, koju u primorskom pojasu zamjenjuje oštrija, submediteranske, a u kopnenim predjelima kontinentalna i planinska. Područje Grada Trogira ima **blagu mediteransku klimu**, koju karakteriziraju **sunčana i vruća ljeta te blage i vjetrovite zime**. Prosječne siječanjske temperature su 7- 8°C. U prosjeku temperatura zraka je 46 dana iznad 30°C, a samo 7 dana pada ispod 0°C. Prosječna ljetna temperatura mora je 22,6°C, a godišnja 17,5°C.

Slika 5. Analiza klimatskih anomalija u Dalmaciji u 2005.g.

Oborinske prilike u Dalmaciji (2005.g)

Izvor: *meteo.hr*

Prevladavajući vjetrovi na području županije a time i Grada Trogira su **bura i jugo**. Bura je relativno suh i hladan vjetar koji najčešće puše tijekom zime i proljeća. Učestalost mu je nešto manja (21.8%), a donosi vedro, suho i hladno vrijeme.

Jugo je topao i vlažan vjetar koji se najčešće javlja tijekom jeseni, zime i proljeća pa je zbog tog i najučestaliji vjetar na ovom području (25.9%). Donosi toplo i vlažno vrijeme s kišom.

2.1.3. Površina grada, broj stanovnika i gustoća naseljenosti

Površina Hrvatske je **56.542 km²** s dodatnom površinom pripadajućih teritorijalnih voda od **31.067 km²**, znači sveukupna površina 87.609 km².

Stanovnika ima **4.437.460**, a glavni grad je Zagreb koji broji **779.145** stanovnika, dok Grad Trogir broji **12.995** stanovnika.

Tablica 1. Broj stanovnika mjesta u Gradu Trogiru

NASELJE POPISA	BROJ STANOVNIKA
Arbanija	370
Divulje	37
Drvenik Veliki	54
Drvenik Mali	168
Mastrinka	932
Plano	417
Trogir	10.907
Žedno	110
UKUPNO	12995

Izvor: *Državni Zavod za statistiku, Popis stanovništva – Grad Trogir(2001.)*

Grad Trogir zauzima površinu od **39,10 km²** i čini **0,86%** ukupne površine županije. U Gradu Trogiru prema popisima iz 2001. godine živi **12.995** stanovnika, što predstavlja **0,79%** stanovništva županije. Prosječna gustoća naseljenosti 2001. godine iznosila je oko **322,35** stanovnika na km², što je znatno više od državnog prosjeka (78 st/km²) te prosjeka županije (102,1 st/km²).

2.2. *Gospodarstvo*

2.2.1. Pregled ključnih gospodarskih sektora

U izboru osnovnih pravaca gospodarskog razvitka prednost se daje onim djelatnostima kod kojih **raspoloživi resursi, tržišni uvjeti i tehnički napredak** omogućavaju brži razvitak. Prvenstveno se misli na uvjete za razvoj turizma, koji se zasebno izdvaja kao strukturna značajka i daje mu se prednost ispred drugih razvojnih opcija.

Gospodarstvo Grada Trogira će se analizirati sljedeća područja, i to:

- 1) turizam
- 2) trgovina i ugostiteljstvo
- 3) poljoprivreda
- 4) proizvodnja

Kao glavni subjekti gospodarskog razvitka do sada su se isticali sljedeći sektori:

1. brodogradnja
2. turizam

Brodogradnja ima značajnu ulogu u razvitku ovog grada s obzirom da zapošljava **1.254 djelatnika** i radi tijekom cijele godine. Turizam i ugostiteljstvo također imaju značajnu ulogu u gospodarstvu Grada Trogira no s obzirom na sezonski karakter i trajanje sezone od svega četiri mjeseca potrebno je poraditi na obogaćivanju ponude i produljenju sezone.

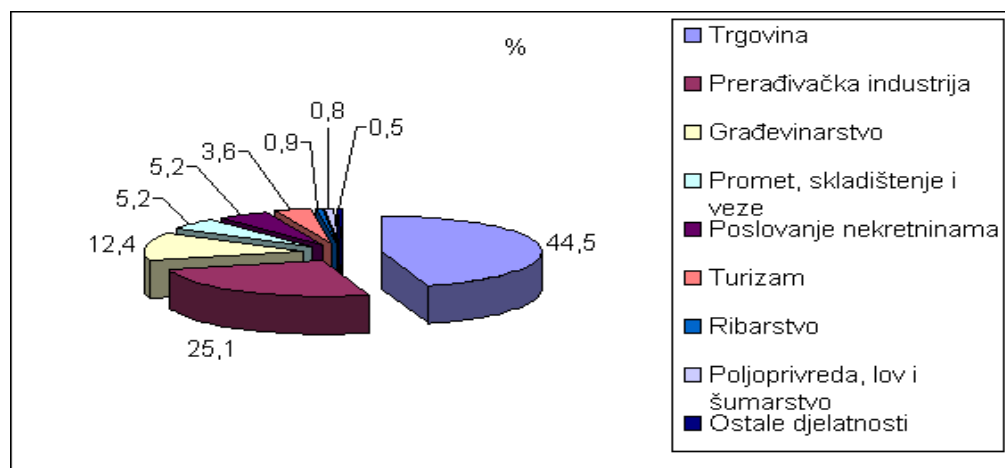
2.2.1.1. Kratki pregled gospodarstva Splitsko-dalmatinske županije

Tablica 2. Udio pojedinih djelatnosti Splitsko-dalmatinske županije

DJELATNOSTI	%
Trgovina	44,5
Prerađivačka industrija	25,1
Građevinarstvo	12,4
Promet, skladištenje i veze	5,2
Poslovanje nekretninama	5,2
Turizam	3,6
Ribarstvo	0,9
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	0,8
Ostale djelatnosti	0,5

Izvor: Hrvatska gospodarska komora

Graf 1. Djelatnost Splitsko-dalmatinske županije

Prerađivačka industrija

Splitsko-dalmatinska županija ima dugu industrijsku tradiciju i raspolaže respektabilnim potencijalom. Ova grana gospodarstva ostvaruje udio od 25.1% u ukupnom prihodu gospodarstva, no i generira 70% ukupnih gubitaka gospodarstva županije. Daljnji razvoj treba biti utemeljen na modernizaciji tehnologije i koncipiran na održivom razvoju jer se time postiže industrija koja će biti fleksibilna i konkurentna svim promjenama i izazovima na svjetskom tržištu.

Brodogradnja

Brodogradnja Splitsko-dalmatinske županije sastoji se od brodogradilišta, brodoremonta te većeg broja proizvođača koji grade i vrše remont malih plovnih jedinica.

Brodogradilišta grade sljedeće tipove brodova:- tankeri, product carrierri, bulk carrierri, kontejnerski brodovi, refrigerate cargo brodovi, putnički brodovi, dokovi i drugi brodovi i plovni objekti specifičnih namjena.

Brodogradnja Splitsko-dalmatinske županije je usmjerena na zahtjevnije i složenije projekte, a ne na serijsku proizvodnju. Prilikom izrade projekata svakog novog broda koriste se domaća i inozemna znanja i dostignuća. Iznos godišnje proizvodnje i remonta iznosi preko 300 milijuna USD.

Strojogradnja

Proizvodnja strojogradnje uvelike je namijenjena brodogradnji i nautičkom programu. Proizvodnja obuhvaća razne tipove motora, brodsku i nautičku opremu, alatne strojevi naprave, sofisticirane strojarske konstrukcije, servis brodskih i vanbrodskih motora.

Elektroindustrija

Elektroindustrija Splitsko-dalmatinske županije obuhvaća sljedeće poslove: projektiranje, konstruiranje, proizvodnja, montaža i ispitivanje elektrouređaja, elektroničke opreme, solarnih ćelija i solarnih uređaja.

Tekstilna industrija

Tekstilna industrija obuhvaća proizvodnju pamučne trikotaže, rublja i konfekcije i spada među industrijske djelatnosti koje ostvaruju značajan izvoz.

Prerada plastičnih masa

U preradi plastičnih masa, najznačajnija je proizvodnja auto-dijelova i nautičkog programa, a prate ih proizvodnja medicinske plastike, program puhane ambalaže, program za kućanstvo i široku potrošnju, folije, umjetne kože, ambalaže te program za druge industrije.

Industrija građevinskog materijala

U industriji građevinskog materijala posebno su značajne proizvodnje cementa, građevinsko- arhitektonskog kamena i gipsa. Proizvodnja cementa ima značajnu ulogu u ukupnoj industrijskoj proizvodnji Hrvatske.

Poljoprivreda

Prema statističkim podacima za 2003. godinu, Splitsko- dalmatinska županija obuhvaća **273.365 ha poljoprivredne površine**, što je 8,8% ukupnih poljoprivrednih površina Republike Hrvatske. Oranice i vrtovi zauzimaju 42.525 ha, voćnjaci 2.879 ha, maslinici 3.959 ha, vinogradi 6.233 ha, livade 3.054 ha, a pašnjaci 214.715 ha površine. Poljoprivreda danas traži čvršću vezu s turističkim djelatnostima. Turizam omogućava nevidljivi izvoz prehrambenih proizvoda njihovim plasiranjem kroz ugostiteljske objekte.

Trgovina

Djelatnost koja zauzima visokih 45% udjela u ukupnom gospodarstvu županije. Broj maloprodajnih trgovina na području Splitsko- dalmatinske županije dosegao je brojku od oko 3.000 i pretežito su koncentrirane u gradskim i prigradskim naseljima, dok rastući broj seoskih naselja sve više ovisi o pokretnim trgovinama u opskrbljivanju dobrima za svakodnevnu potrošnju. Razlog tomu je proces depopulacije prostora sa seoskim naseljima, a koncentracije stanovnika u gradskim i prigradskim sredinama i uskom obalnom pojasu, čemu se trgovina kao djelatnost u primarnoj funkciji opskrbljivanja samo prilagođava.

Graditeljstvo

Na području Splitsko-dalmatinske županije danas djeluje 245 tvrtki za izvođenje i 128 tvrtki za arhitektonsko projektiranje visokogradnje i niskogradnje i tvrtke za proizvodnju kamena, cementa, cigle i željeza. Građevinarstvo je s udjelom od 12 % treća djelatnost u županiji i ima visoki potencijal s obzirom na stečene reference na domaćem i inozemnom tržištu.

Na području Grada Trogira i Splitsko-dalmatinske županije kao glavne gospodarske djelatnosti ističu se **trgovina, turizam i prerađivačka industrija**. S obzirom na sezonalnost turizma i nedovoljnu učinkovitost trgovine na gospodarski razvoj, Grad Trogir i cijela županija trebali bi usmjeriti snage prema poticanju razvoja proizvodnje te onih djelatnosti i aktivnosti koje bi mogle utjecati na produljenje turističke sezone. Trebao bi se staviti naglasak na povezivanje ponude zaleđa (poljoprivrednih dobara, agroturizma, tradicionalnih djelatnosti) i obale čime bi se potaknuo razvoj ruralnih krajeva i proširila ponuda obale.

2.2.1.2. Obrtništvo

Obrtnik je fizička osoba koja samostalno i trajno obavlja jednu ili više gospodarskih djelatnosti radi postizanja dobiti/ dohotka koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu.

Registracija obrta se provodi na način da obrtnik podnosi prijavu za upis u **Obrtni registar**.

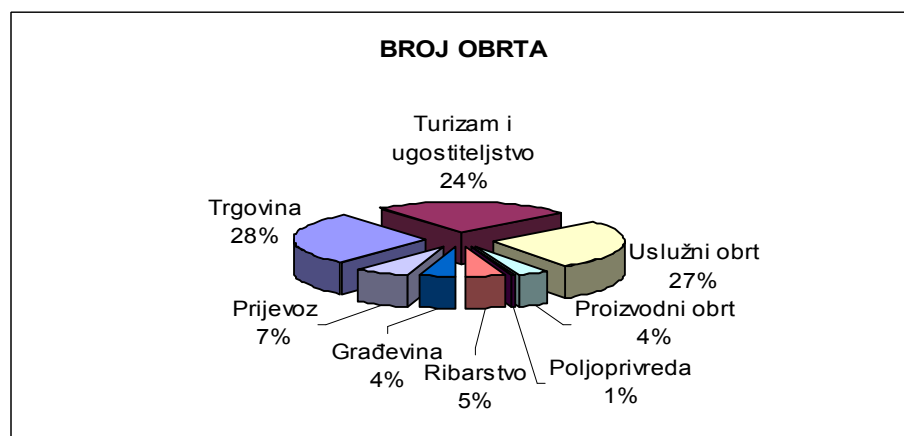
Za obrtnike čije je sjedište na području Grada Trogira, to je **ured državne uprave ispostava Trogir pododsjek za gospodarstvo**.

Upisom obrta u Obrtni registar obrtnik je dužan početi s obavljanjem obrta u roku od godine dana od dana izdavanja obrtnice.

Na području Grada Trogira registrirano je **567 poslovnih subjekata** koji su razvrstani po djelatnostima u sljedećoj tablici.

Tablica 3. Broj obrtnika prema pojedinim djelatnostima

DJELATNOST	BROJ OBRTA
Trgovina	161
Turizam i ugostiteljstvo	137
Uslužni obrt	154
Proizvodni obrt	20
Poljoprivreda	4
Ribarstvo	28
Građevina	25
Prijevoz	38
UKUPNO	567

Graf 2. Broj obrtnika prema djelatnostima

Izvor: Središnji obrtni registar

U strukturi obrtnika u dominiraju:

1. Trgovački obrti kojih ima ukupno 161; potom slijede
2. Razni uslužni obrti kojih ima 154 i
3. Turistički i ugostiteljski kojih ima 137

Navedene tri djelatnosti zauzimaju **79%** u ukupnim djelatnostima dok je ostalih 21% raspoređeno na građevinu, prijevoz, proizvodnju, poljoprivredu i ribarstvo.

Broj uposlenih osoba u registriranim obrtima je **1.251**, pa se može zaključiti da je prosječan obrt na području Grada Trogira mali obiteljski sa jednim do dva zaposlenika.

2.2.1.3. Trgovačka društva

Trgovačko je društvo pravna osoba čiji su osnivanje i ustroj uređeni Zakonom o trgovačkim društvima. Upis društva u Sudski registar uređen je Zakonom o sudskom registru i Pravilnikom o načinu upisa u Sudski registar.

Poduzetnici su prilikom otvaranja poduzeća i registriranja dodatnih djelatnosti upućeni na **Trgovački sud u Splitu** koji je nadležan za cijelo područje Splitsko-dalmatinske županije. U postupku prve registracije i svih ostalih promjena na trgovačkom sudu potrebno je koristiti usluge javnih bilježnika. Prema podacima Javnobilježničke komore na području Grada Trogira djeluju dva **javna bilježnika** – **Biuk Željena**, Matije Gupca 1/II, 21220 Trogir i **Žanko Petar**, Matije Gupca 1/I, 21220 Trogir.

Na području Grada Trogira je registrirano **184 trgovačka društava** koji zapošljavaju **3.801 radnika** prema podacima Hrvatske gospodarske komore.

Tablica 4. Poduzeća prema veličini

Veličina poduzeća	Broj poduzeća
Veliko	3
Srednje	6
Malo	175
Ukupno	184

Tablica 5. Broj poslovnih subjekata po djelatnostima

Djelatnosti	Broj poslovnih subjekata	%
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1	0,54%
Ribarstvo	2	1,09%
Rudarstvo i vađenje	1	0,54%
Prerađivačka industrija	39	21,20%
Građevinarstvo	18	9,78%
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	70	38,04%
Hoteli i restorani	8	4,35%
Prijevoz, skladištenje i veze	11	5,98%
Financijsko posredovanje	1	0,54%
Iznajmljivanje i poslovne usluge	24	13,04%
Obrazovanje	1	0,54%
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	2	1,09%
Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	6	3,26%
Ukupno	184	

Na području Grada Trogira najveći broj poslovnih subjekata obavlja djelatnost u sektorima trgovine (70 poslovnih subjekata), zatim prerađivačke industrije (39 poslovnih subjekata) te iznajmljivanje i poslovne usluge (24 poslovna subjekta).

Tablica 6. Pregled zaposlenih po djelatnostima na dan 31.03.2005.

	UKUPNO	ŽENE	%
(A) Poljoprivreda, lov i šumarstvo	6	2	33,33%
(B) Ribarstvo	0	0	0,00%
(C) Rudarstvo i vađenje	5	1	20,00%
(D) Prerađivačka industrija	1599	227	14,20%
(E) Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	100	16	16,00%
(F) Građevinarstvo	142	24	16,90%
(G) Trgovina na veliko i malo	451	248	54,99%
(H) Hoteli i restorani	62	28	45,16%
(I) Prijevoz, skladištenje i veze	127	46	36,22%
(J) Financijsko posredovanje	51	47	92,16%
(K) Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	70	20	28,57%
(L) Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	581	183	31,50%
(M) Obrazovanje	315	250	79,37%
(N) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	168	142	84,52%
(O) Ostale društvene, socijalne i osobne djelatnosti	189	75	39,68%
(P) Djelatnost kućanstva	0	0	0,00%
(Q) Izvanteritorijalna organizacije i tijela	0	0	0,00%
Ukupno/Total	3866	1309	33,86%

Od ukupnog broja zaposlenih **najveći broj osoba je zaposleno u prerađivačkoj industriji**, njih **1.599** te u javnoj upravi i obrani, trgovini na veliko i malo dok najmanji broj zaposlenih broje poljoprivreda i rudarstvo. Zaposlenih u djelatnostima ribarstva, kućanstva i izvan teritorijalne organizacije i tijela nema. Od zaposlenih žena na području grada Trogira najveći broj ih je zaposleno u području obrazovanja, njih 250.

→ **Uloga Brodotrogira d.d. u razvoju grada Trogira i regije**

Brodotrogir je godinama bio glavni nositelj razvitka lokalne zajednice.

Brodotrogir je tvrtka s najvećim brojem zaposlenih, na području Grada Trogira, koji zapošljava **1.283 djelatnika**, što čini udio od 2% u ukupnom broju zaposlenih županije i 22,5 % zaposlenih u gradu. Od navedenih 1.283 djelatnika zaposlenih u Brodotrogiru njih **636** je sa područja grada Trogira.

Tablica 7. Udjeli pokazatelja financijskog poslovanja

	Brodotrogir/ Trogir		Brodotrogir/ S-D županija	
	2003.	2004.	2003.	2004.
Ukupni prihodi	48,00%	53,00%	2,00%	2,00%
Ukupni rashodi	54,00%	62,00%	3,00%	3,00%

Kao što je vidljivo u tablici Brodotrogir je u 2003. godini ostvario udio od 48% u ukupnim vrijednostima prihoda grada i 2% u županiji, dok se 2004.g. taj udio povećao na 53% ukupne vrijednosti grada, a na razini županije ostao isti.

Gubitak Brodotrogira iznosi oko 20% od ukupnog gubitka županije i oko 90% od ukupnog gubitka u trogirskom gospodarstvu.

Izvoz Brodotrogira iznosi od 52% do 76% izvoza trogirskog gospodarstva te oko 10% izvoza Splitsko-dalmatinske županije. Zahvaljujući izvozu Brodotrogira gospodarstva Grada Trogira ostvarilo je suficit u razmijeni s inozemstvom oko 220 milijuna kuna u 2004.g. za razliku od županijskog koje je poslovalo s deficitom od 2 milijarde kuna.

Direktni tijekovi Brodotrogira prema javnom sektoru su raspoređeni na slijedeći način:

- 84% ukupnih tijekova se odnosi na poreze i doprinose koji završavaju u državnom proračunu i izvanproračunskim fondovima te na prihode javnih poduzeća
- 12,4% od ukupnih tijekova transferira se prema lokalnom području grada ili komunalnim poduzećima
- 1,52% tijekova završava u županijskom proračunu
- 2,11% u proračunima drugih gradova i općina odakle dolaze radnici Brodotrogira

Vrijednost proizvodnje Brodotrogira u 2005.g. u iznosu od **682 milijuna kuna** uzrokovala je direktno ili indirektno ukupnu vrijednost proizvodnje svih sektora na nacionalnoj razini u vrijednosti od 1.460 milijuna kuna, odnosno uz direktnu proizvodnju Brodotrogira ostvareno je dodatnih 778 milijuna kuna vrijednosti proizvodnje na razini RH.

2.2.2. Poljoprivreda

PEDOLOGIJA

Grad Trogir je tipično kraško područje. Kopneni dijelovi ovog područja i svi otoci izgrađeni su od propusnih stijena dok je manji dio područja izgrađen je od nepropusnih stijena gdje se i nalazi jedini kratak površinski tok, **što znači da na ovom području vlada velika oskudica za vodom i nema osnove za značajniju poljoprivrednu proizvodnju** kako zbog reljefnih tako i klimatskih (ne)prilika. **Problem nedostatka vode na kopnu i otoku Čiovu** riješen je izgradnjom regionalnih vodoopskrbnih sustava, dok ovaj problem još uvijek je prisutan na otocima Drvenik Veliki i Drvenik Mali.

Djelovanjem mora i vjetrova u primorskom pojasu stvorio se niz atraktivnih zaljeva te šljunkovitih i pješčanih uvala i plaža koje su značajne s turističkog aspekta.

Prema zatečenom načinu upotrebe tla se mogu svrstati u slijedeće skupine:

- neproduktivna šumska tla
- šumska i poljoprivredna tla, učešće poljoprivrednih tala
- poljoprivredna i šumska tla
- poljoprivredna tla (antropogena tla polja, poljica i terasirana),

Lako obradivih površina na otocima **je malo** i pretežno su smješteni u uvalama i poljima. Na dijelu Čiova, zapadno od Slatina nalazi se oko 30 hektara koje je nastalo iz posmeđene crvenice, srednje je duboko i humozno. Ovo poljoprivredno zemljište koristi se uglavnom za **uzgoj vrtlarskih poljoprivrednih kultura (sezonskog povrća)** te maslina, badema i smokava na rubnim područjima.

Na kopnenom području vidljiva je tendencija smanjenja obradivih površina. Naselje Plano je s poljoprivrednog aspekta najznačajnije područje u okviru Grada Trogira iako je i ovo područje sve više uzurpirano nepoljoprivrednim djelatnostima.

Pedološki i klimatski faktori ukazuju na dobre mogućnosti poljoprivredne proizvodnje na pojedinim dijelovima područja Grada Trogira. S obzirom na nedostatak vlage tijekom ljetnih, sušnih mjeseci poljoprivredna proizvodnja zahtijeva izgradnju sustava za navodnjavanje.¹

¹ Plan prostornog uređenja Splitsko-dalmatinske županije

Tablica 8. Broj kućanstava za poljoprivrednu proizvodnju s ukupno raspoloživim zemljištem

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu	Broj kućanstava	Ukupno raspoloživa površina zemljišta,	Korišteno poljoprivredno zemljište, ha				Ostalo zemljište, ha	Broj parcela korištenoga poljoprivrednog zemljišta
			ukupno korišteno	u vlasništvu	uzeto u zakup	dano u zakup		
Splitsko-dalmatinska županija	31.953	39.372,03	20.054,39	19.140,15	1.456,18	541,94	19.317,64	146.289
Trogir	778	593,31	308,03	307,69	4,44	4,1	285,28	3.624

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003.godina

Na području Grada Trogira postoji **778 poljoprivrednih kućanstava** (od ukupno 31 953 na razini cijele županije) koja se bave poljoprivredom, što iznosi **2,43%** na razini županije, koja raspolaže sa sveukupno **39.372,03 ha** poljoprivrednog zemljišta. Od ukupno raspoložive površine zemljišta (593,31 ha) na području grada Trogira samo 308,03 se koristi u poljoprivredne svrhe. Veći dio zemljišta je u vlasništvu članova kućanstva (307,69 ha), dok je ostatak dan u zakup (4,1 ha) i uzet u zakup (4,44).

Svako poljoprivredno kućanstvo u prosjeku raspolaže sa (593,31 : 778 kućanstva) **0,76 ha** poljoprivrednog zemljišta.

Ostalo zemljište na području Grada Trogira, tj. ono što se ne koristi u poljoprivredne svrhe (neobrađeno poljoprivredno zemljište, šumsko zemljište, dvorištima, putovima, kamenolomima, pješčarama, ribnjaci, močvare te površine pod kanalima i drugim vodenim površinama) iznosi **285,28 ha**, a sastoji se od šumskog zemljišta (119,88 ha), neobrađenog poljoprivrednog zemljišta (103,65 ha) i ostalog zemljišta.

Tablica 9. Broj kućanstava prema prodaji poljoprivrednih proizvoda u 2002. godini

Broj kućanstava koji je ostvario prihod od prodaje	Skupine poljoprivrednih kućanstava prema korištenome poljoprivrednom zemljištu	Splitsko-dalmatinska županija	Trogir
		žitarica	36
	industrijskog te aromatskog i ljekovitog bilja	72	-
	krmnog bilja	134	-
	povrća	945	132
	cvijeća i ukrasnog bilja	53	10
	voća i grožđa	1.899	56
	vina i rakije te maslinova ulja i ostalih prerađevina	1.425	56
	goveda i kravljeg mlijeka	486	-
	svinja	196	-
	ovaca i koza te ovčjeg i kozjeg mlijeka	607	1
	peradi i jaja	123	2
	dopunskih djelatnosti i ostalog	1.030	25

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis poljoprivrede 2003. godina

Najveći broj poljoprivrednih kućanstava s područja Grada Trogira ostvaruje prihode **prodajom povrća (132 kućanstava)**, dok manji broj kućanstava **prodajom voća i grožđa (56 kućanstva)**, **vina, rakije i maslinovog ulja (56 kućanstva)**, cvijeća i ukrasnog bilja (10 kućanstva) te ovaca, koza, ovčjeg i kozjeg mlijeka (2 kućanstva).

Tablica 10. Struktura korištenog poljoprivrednog zemljišta

OPIS	Splitsko-dalmatinska županija	%	Trogir	%
oranice i vrtovi	4.898,18	24,42%	88,35	28,68%
povrtnjaci (na okućnici, korišteni za vlastite	495,48	2,47%	10,71	3,48%
livade	2.745,86	13,69%	14,94	4,85%
pašnjaci	5.258,12	26,22%	41,57	13,50%
voćnjaci	4.005,30	19,97%	122,54	39,78%
vinogradi	2.645,73	13,19%	29,64	9,62%
rasadnici i košaračka vrba i dr.	5,72	0,03%	0,28	0,09%
Ukupno korišteno zemljište	20.054,39	100,00%	308,03	100,00%
neobrađeno poljoprivredno zemljište	6.714,37		103,65	
šumsko zemljište	11.183,34		119,88	
Ostalo	1.419,93		61,75	
Sveukupno	39.372,03		593,31	

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

Od ukupnog zemljišta, koje iznosi 593,31 ha oko polovice se koristi u **poljoprivredne svrhe (308,31)**. U strukturi korištenog poljoprivrednog zemljišta najveći udio imaju **voćnjaci** s 122,54 ha, potom slijede **oranice i vrtovi** s 28,68 ha te **pašnjaci** s 37,04 ha.

Udio plantažnih vinograda u ukupnim vinogradima iznosi 13,7%, dok udio plantažnih voćnjaka iznosi 8,25%.

Tablica 11. Struktura oranica i vrtova u županiji i Gradu Trogiru

Vrtovi i oranice	Splitsko-dalmatinska županija	%	Trogir	%
žitarice	2.635,64	53,81%	0,15	0,17%
krumpir	715,04	14,60%	8,55	9,68%
mahunasto povrće za suho zrno	36,81	0,75%	0,35	0,40%
uljano sjemenje i plodovi	0,82	0,02%	0	0,00%
duhan	0,27	0,01%	0	0,00%
šećerna repa	0,17	0,00%	0,01	0,01%
krmno bilje	648,89	13,25%	0,47	0,53%
predivo bilje	0	0,00%	0	0,00%
ostalo povrće	337,98	6,90%	22,92	25,94%
Bilje za upotrebu u parfumeriji i farmaciji	231,92	4,73%	0,05	0,06%
Cvijeće i ukrasno bilje, sjemenje i sadni	16,88	0,34%	0,35	0,40%
Ugari	272,9	5,57%	55,44	62,75%
Ukupno korištene oranice i vrtovi	4.898,18		88,35	

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

Najveći udio u oranicama i vrtovima na području županije imaju žitarice, krumpir i krmno bilje, dok na području Grada Trogira imaju **krumpir, ugari te ostalo povrće**.

Općenito je niska razina uzgoja poljoprivrednih kultura i svedena je samo na nekoliko kultura: krumpir, cvijeće i ukrasno bilje, ugari te razno povrće u vrtovima.

Tablica 12. Struktura vinograda u županiji i gradu

VINOGRADI	Splitsko-dalmatinska županija	%	Trogir	%	Udio vinograda Grada Trogira u Županiji
ukupna površina, ha	2.645,73		29,64		1,12%
rodna površina, ha	2.602,56		28,98		1,11%
ukupan broj trsova, tis.	14.425		146		1,01%
broj trsova sposobnih za rod,	14.169		142		1,00%
PLANTAŽNI VINOGRADI					
ukupna površina, ha	1.111,30	42,00%	4,06	13,70%	0,37%
rodna površina, ha	1.096,18	42,12%	4,06	14,01%	0,37%
ukupan broj trsova, tis.	5.282	36,62%	21	14,38%	0,40%
broj trsova sposobnih za rod,	5.204	36,73%	21	14,79%	0,40%
NEPLANTAŽIRANI VINOGRADI					
ukupna površina, ha	1.534,43	58,00%	25,58	86,30%	1,67%
rodna površina, ha	1.506,38	57,88%	24,92	85,99%	1,65%
ukupan broj trsova, tis.	9.143	63,38%	125	85,62%	1,37%
broj trsova sposobnih za rod,	8.965	63,27%	121	85,21%	1,35%

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

Prema popisu poljoprivrede u 2003.g. u Gradu Trogiru se nalazi **1,12% ukupne površine vinograda** županije tj. **29,64 ha**. Na razini županije plantažirani vinogradi zauzimaju **42,00%** površine, dok na razini grada znatno manje **13,70%**. Udio plantažiranih vinograda Grada Trogira unutar županije iznosi svega **0,37%**. Udio neplantažiranih vinograda na području Grada Trogira znatno je veći od plantažiranih i iznosi **86,30%**.

Tablica 13. Voćnjaci masline

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema korištenome poljoprivrednom zemljištu	Masline					
	ukupan broj stabala	broj rodni stabala	od toga: plantaže			
			ukupan broj stabala	broj rodni stabala	ukupna površina, ha	rodna površina, ha
Splitsko-dalmatinska žup	858.057	744.711	75.733	65.702	263,6	228,48
Trogir	25.073	22.292	1.888	1.708	6,78	6,34

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

Na području Grada Trogira prema popisu poljoprivrede iz 2003. bilo je **25.073 stabala maslina**, što je iznosilo 2,92 % ukupnog broja maslina u županiji. Na području grada ukupan broj plantažnih stabala iznosi 1.888 što čini udio od 7,5% svih stabala masline.

Broj rodni stabala je iznosio svega 22.292, što je 88,14 % od ukupnog broja stabala, dok je na razini županije taj udio nešto manji, 86,79%.

Općeniti problem u županiji i gradu, kako je i vidljivo iz analize je da su poljoprivredna zemljišta **mala i rascjepkana što ne pogoduje učinkovitoj poljoprivrednoj proizvodnji.**

Tablica14. Broj i demografija ljudi u poljoprivrednom sektoru

Skupine poljoprivrednih kućanstava prema ukupno raspoloživom zemljištu	Splitsko-dalmatinska županija	%	Trogir	
Broj kućanstava, ukupno	31.953		778	
Broj članova kućanstva, ukupno	111.162		2.488	
Broj članova kućanstva	110.022		2.484	
muški	56.379	51%	1.263	50,85%
ženski	53.643	49%	1.221	49,15%
DEMOGRAFSKA STRUKTURA				
do 25 godina	30.223	27%	585	23,55%
25 - 34	12.780	12%	280	22,17%
35 - 44	14.281	13%	275	22,52%
45 - 54	16.231	15%	433	17,43%
55 - 64	13.690	12%	412	16,59%
više od 64 godine	22.817	21%	499	20,09%

RADNA SNAGA u poljoprivrednim poslovnim subjektima	Splitsko-dalmatinska županija	%
Broj poslovnih subjekata	62	
Broj stalno zaposlenih djelatnika	509	100
Muški članovi	251	49,31
Ženski članovi	258	50,69
Demografska struktura	509	100
Do 25 godina	16	3,14
Od 26- 34	92	18,07
Od 35- 44	166	32,61
Od 45- 54	185	36,35
Od 55- 64	49	9,63
Više od 64 godine	1	0,2

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

Struktura radne snage u poljoprivrednim kućanstvima i u poslovnim subjektima je vidljiva u gornjoj tablici kao i njihova demografska struktura.

Tablica 15. Stočna proizvodnja (uzgoj)

STOKA, PERAD I OSTALE ŽIVOTINJE- poslovni subjekti	Broj poslovnih subjekata Splitsko- dalmatinska županija	%
Goveda	5	20
Svinje	3	12
Ovce i koze	1	4
Konji	-	-
Magarci, mazge i mule	-	-
Kunići	1	4
Perad	12	48
Pčelinje zajednice	3	12
UKUPNO	25	100

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede 2003.g.

U gornjoj tablici je vidljiva zastupljenost uzgoja pojedinih životinja u stočnoj proizvodnji. Na razini županije najveću zastupljenost u uzgoju imaju **perad, goveda i svinje** (i kada je riječ o poljoprivrednim kućanstvima i kada je riječ o poslovnim subjektima), a najmanje ovce, koze i kunići.

2.2.3. Institucije i stručne službe za poljoprivredu i stočarstvo te edukacijske institucije

1. **Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS)** je stručna vladina ustanova u poljoprivredi, nadležna za posredovanje u provođenju mjera potpore razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG-a) i ruralnih prostora u cjelini. Njen cilj je pomaganje obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima pri donošenju odluka kroz osiguranje kvalitetnih informacija, bolju suradnju sa svim institucijama, tvrtkama i pojedincima važnim za uspješnu poljoprivredu. U Gradu Trogiru djeluje jedan savjetnik u okviru HZPSS-a, a u Splitsko dalmatinskoj županiji djeluje ih sve skupa 14, od kojih su po dva u Sinju, Braču i Makarskoj i po jedan u Trogiru, Omišu, Splitu, Imotskom, Vrgorcu, Solinu, Sućurju i Starigradu koji pomažu obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima bilo preko telefona, bilo izlaskom direktno na teren.
2. Poljoprivredno savjetodavna služba (gore navedena) i **Hrvatski stočarski selekcijski centar** pružaju stručnu potporu poljoprivrednicima i stočarima.
3. Inicijative za poljoprivredne kredite, investicije i druge mjere za poljoprivredni razvoj potiču se putem Županijskog odjela za gospodarstvo, razvitak i obnovu - odsjek za poljoprivredu.

Temeljni cilj poljodjelske politike je poticanje razvijanje suvremenog, djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva, te učinkovitije proizvodnje poljodjelskih proizvoda, na način koji štite prirodne potencijale. U tu svrhu potrebno je poljoprivrednicima omogućiti pristup znanju i informacijama pogotovo u segmentu ekološke proizvodnje.

2.2.4. Poljoprivredne udruge i zadruge na području županije

Tablica 16. Poljoprivredne zadruge na području Grada Trogira

Zadruge	Odgovorna osoba
Obnova P.Z.	Trogir, Put Demunta

Na području Splitsko- dalmatinske županije nalazi se sveukupno 45 poljoprivrednih zadruga i 30 poljoprivrednih udruga. Od ukupno 45 zadruga u Splitsko dalmatinskoj županije jedna se na području Grada Trogira i navedena je u gornjoj tablici.

2.2.5. Šumarstvo

Tablica 17. Površine šuma na području županije i Grada Trogira

Površine šume	Ukupno zemljište, ha	Od toga-šume	%
Splitsko- dalmatinska županija	20.054,39	11.183,34	55,77%
Općina Trogir	593,31	119,98	20,22%

Na području Splitsko-dalmatinske županije **11.183,34 ha** zemljišta zauzimaju šume, što predstavlja **55,77%** ukupnog zemljišta županije, dok u Gradu Trogiru zauzimaju **119,98 ha** zemljišta, što predstavlja **20,22%** ukupnog zemljišta Grada Trogira i **0,6%** ukupnog zemljišta županije te **1,07%** ukupnog šumskog zemljišta županije.

2.2.6. Turizam

Trogir je jedan od najbolje sačuvanih **romaničko-gotičkih gradova** ne samo na Jadranu, već i u središnjoj Europi. Unutar trogirskih zidina smješteni su dobro sačuvan dvorac i kule, te brojne građevine i palače iz romaničkog, gotičkog, renesansnog i baroknog perioda. Grad Trogir svojim posjetiteljima nudi spoj odmora, povijesti i kulture.

Tablica 18. Ponuda smještajnih objekata u Gradu Trogiru na dan 17.10.2006

	Kategorija	ARBANIJA	DRVENIK MALI	DRVENIK VELIKI	TROGIR	ŽEDNO	UKUPNO
SOBE	*	47	-	6	97	12	162
	**	7	-	1	23	2	33
	***	19	-	4	121	5	149
APART.	*	20	-	2	18	9	49
	**	21	1	3	32	7	64
	***	40	3	2	92	39	176
	****			1	13	-	14
AP.ST.	*	5	-	-	25	10	40
	**	8	-	-	23	5	36
	***	83	-	1	218	72	374
	****				1	-	1
	*****				1	-	1
KUĆE	*	-	-	-	-	-	0
	**	-	1	1	-	1	3
	***	1	-	-	2	-	3
KAMP	*	-	-	-	1	-	1
	**	-	-	-	-	-	0
	***	-	-	-	-	-	0
UKUPNO		251	5	21	667	162	1106

U okviru ponude smještajnih objekata na području Grada Trogira najveći broj njih nudi sobe i apartmane dok samo tri nude cijeli objekt. Najveći broj soba je kategoriziran sa jednom zvjezdicom, dok u okviru apartmanske ponude dominiraju apartmani sa tri zvjezdice.

Tablica 19. Ponuda smještajnih jedinica u Gradu Trogiru na dan 17.10.2006.

	kategorija	ARBANIJA	DRVENIK MALI	DRVENIK VELIKI	TROGIR	ŽEDNO	UKUPNO
SOBE	*	106	-	12	215	26	359
	**	15	-	2	46	4	67
	***	39	-	10	254	10	313
APART.	*	119	-	12	105	55	291
	**	108	6	14	160	38	326
	***	169	13	8	383	154	727
	****	-	-	4	52	-	56
AP.ST.	*	13	-	-	66	29	108
	**	26	-	-	62	15	103
	***	271	-	4	645	229	1149
	****	-	-	-	2	-	2
	*****	-	-	-	4	-	4
KUĆE	*	-	-	-	-	-	0
	**	-	4	4	-	6	14
	***	4	-	-	9	-	13
KAMP	*	-	-	-	15	-	15
	**	-	-	-	-	-	0
	***	-	-	-	-	-	0
UKUPNO		870	23	70	2018	566	3547

U okviru **1.106** objekata nudi se **3.547** smještajnih jedinica što je u prosjeku 3 smještajne jedinice po objektu. S obzirom da u ponudi soba prevladavaju one kategorizirane s jednom zvjezdicom **trebalo bi potaknuti ulaganje u podizanje kvalitete navede ponude.**

Kategorija	Naziv	Mjesto	Ukupno postelja
	HOTELI		
***	FONTANA - Fontana commerce d.o.o.	Trogir	29
***	VILA SIKAA - Obrt Ivanka Runtić	Trogir	20
**	CONCORDIA - Obrt Ivka Bulum	Trogir	21
***	Obrt Cvita Čaljkušić	Trogir	10
***	VILLA TINA - Obrt Krešimir Šalov	Arbanija	44
***	SV.KRIŽ - Blizina d.o.o.	Arbanija	94
***	TRAGOS - Obrt Ivanka Žunić	Trogir	24
***	PAŠIKE	Trogir	16
	APARTHOTELI		
***	BELLEVUE - Obrt Miroslava Vukman	Trogir	28
	PANSION		
	Trogirski dvori		14
UKUPNO			300

Na području Grada Trogira djeluje **8 hotela** koji imaju 258 smještajne jedinice, jedan aparthotel koji ima u ponudi 28 smještajnih jedinica te jedan pansion koji broji 14 smještajnih jedinica. Većina hotela i aparthotel kategorizirani su s tri zvjezdice, njih 7 dok jedan hotel ima dvije zvjezdice. U Gradu Trogiru nema hotelske ponude kategorizirane s 4 i 5 zvjezdica.

Tablica 20. Ponuda ACI marine

Vezovi u moru	180
Vezovi na kopnu	35
UKUPNO	215

2.2.7. Bankarstvo i financijske usluge

Financiranje poduzetništva u Gradu Trogiru se obavlja putem:

- 1) Programa kreditiranja poslovnih banaka
- 2) Programa kreditiranja Hrvatske banke za obnovu i razvita (HBOR-a)
- 3) Programa poticanja poduzetništva koje provode razna ministarstva i jedinica lokalne samouprave u suradnji sa županijom

U Gradu Trogiru postoji 3 - tri poslovnice banaka i 5 bankomata:

1. Splitske banke (koja nudi usluge financiranja i praćenja poslovanja malih poduzetnika) sa bankomatom
2. Poslovnica Privredne banke Zagreb s bankomatom

3. Poslovnica Credo banke s bankomatom
4. Poslovnica Zagrebačke banke s bankomatom
5. Bankomat Raiffaisen banke

Kreditni poticaji i potpore poduzetništvu su najvećim dijelom vezani sa programe kreditiranja putem HBOR -a.

Glavni programi kreditiranja HBOR -a unutar kojim se nalazi veliki broj kreditnih linija su: „Malo i srednje poduzetništvo“, „Razvitak gospodarskih djelatnosti“, „Turizam“, Ulaganje u temeljni kapital“, „Financiranje izvoza“ i „Infrastruktura“.

2.2.8. Gospodarska udruživanja

Poduzetnici su bez obzira na pravni oblik obvezni su članovi **Hrvatske obrtničke komore (HOK, www.hok.hr), odnosno Hrvatske gospodarske komore (HGK, www.hgk.hr).**

Županijska središta HOK i HGK su u Splitu, dok Hrvatska obrtnička komora putem Udruženja obrtnika u Trogiru pruža stručnu pomoć pri registraciji, poslovanju i vođenju knjiga svojim članovima.

Članice Županijske komore Split mogu od stručnih službi ove komore dobiti sve informacije o zakonskim odredbama iz područja ekonomske politike i svih sektora gospodarstva (trgovina, industrija, turizam, graditeljstvo, poljodjelstvo, nakladništvo itd), deviznoga, financijskoga i poreznoga sustava, carinskoga sustava s primjenom carinskih tarifa, bankarstva s podacima o kreditima, informacije o procesu restrukturiranja i privatizacije hrvatskih tvrtki, mogućnostima investiranja itd.

Osim informiranja članicama pruža i savjete u svezi primjene ISO normi i unapređenja kakvoće proizvoda i usluga, prezentacije inovacija i patenata, primjene licencija; savjete i informacije u pogledu mogućnosti otvaranja tvrtki i osnivanja stranih predstavništava, pravne savjete itd.

2.2.9. Radna snaga – zaposlenost/ nezaposlenost

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), Središnja služba u Zagrebu, u skladu sa Zakonom o mirovinskom osiguranju iz radnog odnosa po svim osnovama doprinos uplaćuju **5.712 osoba** sa područja Grada Trogira kao što je i prikazano u donjoj tablici.

Tablica 21. Osiguranici mirovinskog osiguranja prema osnovama osiguranja za Grad Trogir

Osnove osiguranja	Broj osiguranika	%
Zaposlenici i s njima izjednačene osobe	3801	66,54%
Obrtnici	492	8,61%
Poljoprivrednici	58	1,02%
Samostalne i profesionalne djelatnosti	57	1,00%
Osiguranici zaposleni kod samost. obv. upl. doprinosa	1251	21,90%
Osiguranici zaposleni kod međunar. org. i u inozemstvu	9	0,16%
Osiguranici - produženo osiguranje	44	0,77%
UKUPNO	5712	100,00%

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO)

U ukupnom broju osoba koji uplaćuju mirovinsko osiguranje udio vlasnika obrta iznosi 8,61%, dok udio osoba koji su zaposleni u obrtima iznosi 21,90%.

Poljoprivrednika imamo samo 58 i čine 1,02%, dok osoba koje se bave samostalnom profesionalnom djelatnošću djeluje 57.

Najveći dio zaposlenih radi u trgovačkim društvima, njih **3.801** i čine 66,54% zaposlenih.

Kao turističko Grad Trogir za vrijeme turističke sezone ima potrebu za dodatnom radnom snagom što znači da broj uposlenih značajno varira tijekom godine.

Tablica 22. Stanovništvo starije od 15 godina prema završenoj školi i obrazovnim područjima

	Osnovna škola, 1-3	Osnovna škola, 4-7 razreda	Osnovna škola	Srednje škole	Više škole	VII. stupanj i sveučilišni studij visokim školama	Nepoznato	Ukupno
Opći program	573	704	1.830	512	0	0	0	3.967
Obrazovanje	0	0	0	29	104	23	0	156
Humanističke znanosti i umjetnost	0	0	0	26	4	89	0	119
Društvene znanosti, poslovanje i pravo	0	0	0	1.116	143	227	0	1.486
Prirodne znanosti	0	0	0	20	0	30	0	52
Inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo	0	0	0	2.649	88	154	0	2.891
Poljoprivreda	0	0	0	111	7	26	0	144
Zdravstvo i socijalna skrb	0	0	0	154	22	70	0	246
Usluge	0	0	0	1.192	103	56	0	1.351
Nepoznato	0	0	0	147	8	78	84	317
Ukupno	573	704	1.830	5.956	479	753	84	10729
%	5,34%	6,56%	17,06%	55,51%	4,46%	7,02%	0,78%	

Izvor: Državni zavod za statistiku (Popis 2001.)

Prema popisu iz 2001. na području Grada Trogira bilo je **10.729 stanovnika** koji su bili stariji od 15 godina. U strukturi prema završenoj školi i obrazovnim područjima najviše je bilo onih koji su završili srednju školu, njih **5.956** što je bilo 55,51% i **1.830** onih koji su završili osnovnu školu, što je predstavljalo 17,06% od ukupnog broja onih koji su stariji od 15 godina.

Završenu višu školu ima **479** stanovnika što je bilo 4,46% ukupnog stanovništva, a od obrazovnih područja prevladavaju inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo dok najmanje ih je završilo humanističke znanosti i umjetnost.

U ukupnom broju stanovnika koji su stariji od 15 godina 7,02% ima završen fakultet, njih **753**. Društvene znanosti, poslovanje i pravo je završilo skoro trećina njih, slijede

inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo koje je završilo 154 osoba i humanističke znanosti za koje se odlučilo njih 89.

Prema obrazovnim područjima najmanje osoba je završilo fakultet iz područja obrazovanja (23), te poljoprivrednih (26). U nastavku je prikazan pregled nezaposlenih osoba prema stupnju obrazovanja i prema starosnoj strukturi.

Tablica 23. Pregled nezaposlenih osoba prema stupnju obrazovanja

Godina		2004.	2005.
Bez škole i nezavršena osnovna škola		25	23
Završena osnovna škola		249	232
Srednja škola	S.Š. do 3 godine te za KV i VKV radnike	512	469
	S.Š. u trajanju od 4 i više godina	371	326
	Gimnazija	43	47
Srednja škola Ukupni zbroj		926	842
Viša škola, 1.stupanj		51	53
Fakultet, akademija,		50	62
Ukupno		1301	1212

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Prema podatku HZZ na dan 31.12.2005. u Gradu Trogiru bilo je evidentirano **1212 nezaposlenih osoba**, što je smanjenje za 89 osoba u odnosu na prosinac 2004. godine.

U strukturi je najviše onih koji su završili tri razreda srednje škole (38,69%), zatim s osnovnom školom 22,45% i sa srednjom četverogodišnjom školom (26,89%).

Nezaposlenih osoba sa završenim višim školama ima 53 i čine 4,37%, a 62 osobe koji su nezaposlenih ima završeni fakultet što iznosi 5,11% svih nezaposlenih na području grada.

Broj nezaposlenih osoba sa završenim osnovnim i srednjim školama se smanjio u 2005. u odnosu na prethodnu godinu dok se broj nezaposlenih osoba sa završenim fakultetima povećao.

Tablica 24. Pregled nezaposlenih osoba prema starosnoj strukturi na dan 31.10. 2005.

Godina	2005
15-19	61
20-24	181
25-29	161
30-34	164
35-39	159
40-44	139
45-49	130
50-54	128
55-59	80
60-64	9
65 i više	1
Ukupno	1212

Izvor: HZZ

Promatrajući starosnu strukturu nezaposlenih osoba na dan 31.10.2005. može se zaključiti da je broj nezaposlenih ravnomjerno raspoređen. Ipak, moglo bi se izdvojiti broj nezaposlenih koji imaju od 20-24 godina kojih ima 181, osoba starih od 30-34 godine (164) i onih u skupini od 25-29 godina kojih je 161.

Ono što se još može istaknuti je to da udio nezaposlenih osoba mlađih od 30 godina u ukupnom broju iznosi 33,25%.

2.2.10. Stanovanje i javne zgrade

Prema podacima iz Popisa stanovništva iz 2001. napravljene su sljedeće tablice i analizirano stanovanje na području Grada Trogira.

Tablica 25. Stanovi prema načinu korištenja

		Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste povremeno		Stanovi u kojima se samo obavljala djelatnost
			ukupno	nastanjeni	privremeno nastanjeni	napušteni	stanovi za odmor	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	
Splitsko-dalmatinska županija	broj	190.429	162.337	138.491	20.968	2.878	22.498	645	4.949
	m ²	13.516.939	11.622.580	10.079.027	1.393.993	149.560	1.521.140	32.536	340.683
Trogir	broj	6.427	5.236	3.986	1.141	109	1.061	9	121
	m ²	477.149	401.956	314.295	82.109	5.552	68.355	365	6.473

Izvor: DSZ (Popis 2001.)

Grad Trogir prema podacima posljednjih popisa 2001. brojio je **6.427 stanova** (svih oblika stambenih jedinica) što je tada bilo 5,25% svih stambenih jedinica na području Splitsko-dalmatinske županije. Od ukupnog broja stanova Grada Trogira **81,47%** služi za stalno stanovanje, dok se ostali koriste za odmor ili za sezonske radove u poljoprivredi te za obavljanje djelatnosti.

U nastavku su prikazani stanovi prema broju soba na području Grada Trogira i u cijeloj županiji.

Tablica 26. Stambene jedinice prema broju kućanstava, članovima kućanstava i ukupnom broju osoba

		Splitsko-dalmatinska županija	Trogir	
Nastanjeni stanovi	ukupno	broj stanova	138.491	3.986
		m 2	10.079.027	314.295
		ukupni broj osoba	459.077	12.823
	stanovi u kojima stanuju kućanstva	broj stanova	137.566	3.966
		m 2	10.026.317	312.714
		broj kućanstava	142.041	4.082
		broj članova kućanstava	455.280	12.707
	stanovi u kojima stanuju samo priv.	broj stanova	925	20
		broj osoba	1.839	53
	Ostale nastanjene prostorije i objekti koji nisu stanovi	broj prostorija i objekata	broj prostorija i objekata	221
broj kućanstava			218	3
broj članova kućanstava			467	3
ukupni broj osoba			474	3
Kolektivni stanovi		broj	129	5
		ukupni broj članova	2.935	137
		ukupni broj osoba	4.614	157

Izvor: DSZ (Popis 2001.)

U Gradu Trogiru je 2001. bilo **3.986 stanova** prema broju kućanstava što je bilo 2,88% ukupnog broja stanova u županiji.

Od ukupnog broja stanova u samo njih 20 stanuju privremeno prisutne osobe, dok broj kolektivnih stanova iznosi 5.

2.2.11. SWOT analiza gospodarstva

Prednosti	Nedostaci
<ul style="list-style-type: none"> • Čistoća zraka, vode i mora • Predviđena je gospodarska zona u koju se mogu smjestiti novi proizvođači i investitori • Veliki broj smještajnih kapaciteta koje treba dignuti na viši nivo • Veliki broj malih smještajnih kapaciteta u vidu apartmana i soba • Prirodne znamenitosti te kulturne i povijesne znamenitosti u gradu i okolici • Trogir kao grad - spomenik nulte kategorije pod zaštitom je UNESCO-a • Tradicija u obrtništvu i turizmu • Potencijal razvoja otoka – na Drveniku Velikom i Malom predviđene 2 turističke zone • Donesen Master -plan turizma županije • Nosioći turizma; mali hoteli i ACI marina imaju veliko iskustvo rada u turizmu • Kvaliteta pitke vode • U prostornom planu predviđena nova privezišta • U izradi dokumentacija za most koji će povezivati kopno s Čiovom • Prostor, klima i voda za poljoprivrednu proizvodnju • Dobra gastronomska ponuda • Tradicija u obrazovanju turističkog kadra- mogućnost prilagodbe smjerova obrazovanja prema potrebama gospodarstva grada • Mogućnost prekvalifikacije u 	<ul style="list-style-type: none"> • Velika sezonalnost u turizmu • Nedovoljna ponuda dodatnih sadržaja u turizmu; niska kvaliteta smještajnih kapaciteta • Nedovoljan broj kvalitetno uređenih plaža • Nerazvijena komunalna infrastruktura • Nerazvijena poslovna infrastruktura • Nedovoljna usmjerenost na razvoj otoka Veliki i Mali Drvenik • Nedovoljan broj proizvodnih djelatnosti • Grad Trogir kao tranzitno središte nema dovoljno hotelskih smještajnih kapaciteta (velikih) visoke kategorije • Nedovoljan broj parking mjesta • Nedovoljan broj privezišta • Loša infrastruktura na otocima • Slaba prometna povezanost kopna s Čiovom • Nezainteresiranost stanovništva za poljoprivrednu djelatnost • Nedovoljno iskorištene površine, klima i vode za razvoj poljoprivrede • Nedovoljan broj obrta(proizvodno zanatskog oblika) vezanih za brodogradnju • Izražena siva ekonomija u građevinarstvu • Ne postoji veliki Trgovački centar • Iseljavanje stanovnika iz gradske jezgre

strukovnim zanimanjima • Veliki broj financijskih institucija	• Veliki broj poslovnih subjekata djeluje u području trgovine i turizma
Prilike	Prijetnje
• Produljenje turističke sezone • Područja u zaleđu (kao proizvođači hrane u funkciji turizma) • Suradnja sa susjednim mjestima po pitanju gradnje većih infrastrukturnih projekata • Postoji interes vanjskih investitora za izgradnju trgovačkog centra • Iskorištavanje područja atraktivnih za razvoj turizma • Korištenje predpristupnih fondova na temelju zaštite kulturnih dobara	• Masovni turizam i ovisnost o nekoliko emitivnih tržišta • Korištenje infrastrukture susjednih mjesta opterećuje postojeće kapacitete • Povećanje broja nezaposlenih provedbom sanacije i restrukturiranja Brodotrogira

2.3. *Društvene djelatnosti*

Društvene djelatnosti na prostoru Grada Trogira neosporno su usko vezane uz prosperitet ukupnog razvoja Grada. U ovoj analizi morat će se očitovati vrijednost od UNESCO-a priznate povijesne gradske arhitekture. Moglo bi se lako zaključiti da je već samo takvo priznanje dovoljno da ojača i diferencira turističku gradsku ponudu, ali bez sinergijskih efekata komplementarnih i drugih elemenata kulturne baštine Grada dugoročno se ovakav potencijal može vrlo lako destabilizirati.

Sustav društvenih djelatnosti zahtijeva kolektiv i izravno i neizravno zajedništvo udruga i zadruga, podsustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanja te objekte i institucije koje promiču kulturni te športski život Grada.

Unutar sustava društvenih djelatnosti, **pod sustav obrazovanja** uzima vrlo važnu ulogu. U tom smislu predstojeća analiza posvetiti će poseban tretman upravo pod sustavu obrazovanja. Obrazovna infrastruktura grada jedan je od elemenata koji se mogu pokazati presudnim kod zadržavanja mladih ljudi. Neposredno i indirektno obrazovne institucije svojim djelovanjem mogu utjecati na gospodarstvenu sliku grada. U Regionalno-operativnom programu županije kao jedan od osnovnih županijskih problema generalno se ističe i **neadekvatna povezanost i strukturna neusklađenost obrazovanja s gospodarstvom**. Paralelno s tim zaključkom, važno je sagledati i sustav obrazovanja odraslih na području grada, te nužnost izgradnje istog.

Baš kao i kod obrazovanja i kod **pod sistema zdravstvene zaštite i socijalne skrbi** važno je promotriti potrebu stanovništva za institucijama istih, nužnost njihove izgradnje, adaptacije ili prenamjene, te "gravitaciju" stanovnika grada prema drugim jedinicama lokalne samouprave radi zadovoljenja potreba za obrazovanjem. Zbog izrazite disproporcije u rasporedu stanovništva na području čitave dalmatinske regije, ovakvi se pregledi nameću se kao prioritetni.

Kod ove će se analize društvenih djelatnosti morati povući niz poveznica s gospodarskim potencijalom grada Trogira kako bi plan razvoja imao jednu cjelovitu sliku i otvorio se put ka akumulaciji novih razvojnih ideja.

2.3.1. Nadležnosti

Grad Trogir obavlja poslove **lokalnog značaja** kojima se indirektno ostvaruju potrebe građana, a koji Ustavom ili zakonom nisu dodijeljeni državnim tijelima. Poslovi u okviru samoupravnog djelokruga u sferi društvenih djelatnosti koje Grad obnaša, između ostalog su:

- briga o potrebama i interesima stanovnika (predškolski odgoj, osnovno i srednjoškolskog obrazovanja, primarna zdravstvena zaštita, kultura, šport);
- osnivanje pravnih osoba radi ostvarivanja društvenih, socijalnih i drugih interesa i potreba stanovništva;
- poticanje primjene mjera radi zaštite životnog standarda i zbrinjavanja socijalno ugroženih osoba te obavljanje poslova socijalne skrbi;
- poticanje udruga građana;
- očuvanje povijesnog, kulturnog i graditeljskog nasljeđa;
- osiguravanje uvjeta za protupožarnu i civilnu zaštitu;
- uređivanje ostalih poslove vitalnih za gospodarski, društveni i socijalni napredak

Regionalno-operativni program Splitsko-dalmatinske županije spominje važne probleme koji su očitii kod institucija razvojnog upravljanja. Analizom su definirani sljedeći problemi:

- **uloga državnih institucija u dosadašnjem razvoju Županije je pasivna i nema jasne veze sa lokalnom samoupravom** - usmjerene su isključivo na svoju funkciju upravnih poslova i vođenja obveznih evidencija
- gradske i općinske uprave **temeljem anketnog istraživanja** vlastitu upravu vrednuju srednjom ocjenom - **jako nisko je ocijenjena implementacijska sposobnost uprave**; ističe se **nedovoljna educiranost uprave** u području pravnih normi, propisa i regulative općenito; **uplitanje politike u rad uprave ocijenjeno je visokom ocjenom**, a koordinacija i kontrola uprave kao i motivacija za rad ocijenjena je relativno niskom ocjenom
- **nedostaju i informacijske baze za sustavno i konzistentno odlučivanje**
- ne postoji management kadrova i poslova – sistematizacije postoje, ali su štire i zastarjele. Ne postoji horizontalna povezanost službi, te se poslovi često preklapaju
- ciljevi udruga su često nejasni, aktivnosti nekontinuirane, tako da **veliki broj udruga egzistira samo na papiru**
- **udruge se u financiranju oslanjaju najčešće na jedinice lokalne samouprave**, koje nemaju adekvatne programe za rad s udrugama

- nedostatna je svijest o nužnosti partnerstva u razvojnom odlučivanju kao posljedica niske razvijenosti socijalnog kapitala; **postoji nužnost edukacije o ulozi partnerstva**²

Sve navedeno su karakteristike aktualnog eksternog, ali i internog okruženja grada Trogira. Vrlo je važno da se u segmentima koji su predmet analize ove društvenih djelatnosti ovi problemi savladaju ili izbjegnu.

Na prostoru grada Trogira aktivno djeluje između **70 i 80 udruga**. Iako uglavnom okupljaju stanovnike užeg i šireg područja grada, veliki broj udruga **needuciran je za rad u civilnom sektoru**. Ako tome dodamo da **o njihovoj djelatnosti ovisi socijalni kapital Grada**, vrlo je važno posvetiti pozornost izgradnji što kvalitetnijih programa za rad s njima. Udruge grada Trogira koje će se istaknuti u ovoj analizi zastupljene su najviše u sljedećim kategorijama:

- kultura (npr. Festivalna udruga tenora, Amatersko "Kazalište Trogir", Narodna glazba)
- sport (niz malonogometnih klubova, sportsko ribolovna društva)
- zdravstvo i socijalna skrb (Naše zdravlje, Medicus, Udruga tjelesnih invalida)
- vatrogasna zaštita (DVD Trogir)³

Ono što je posebno uočljivo, to je **nedostatak edukacije po pitanju partnerstva**.⁴ Ovakva potreba očita je upravo na primjeru udruga. Inicijativa edukacije po pitanju partnerstva, moguća je samo uz kvalitetnu argumentaciju o potrebi izrade programa partnerskog rada.

Na taj će način preko razvoja skupnih aktivnosti i umrežavanja različitih inicijativa i organizacija rasti "socijalni kapital" i bolje se očuvati dugoročnost djelovanja većeg broja ljudi.

² Regionalno- operativni program Splitsko-dalmatinske županije

³ Prema podacima preuzetima iz Državnog ureda za udruge na prostoru Grada Trogira djeluju još neke poljoprivredne i ribarske udruge (Pčelarsko društvo Trogir, Ribarsko školjkaška udruga Pauk, Udruga maslinara Maslina, Udruga poljoprivrednih proizvođača Dalmacije).

⁴ Izvor: *Regionalni operativni plan Splitsko dalmatinske županije 2006.*, Udruge i partnerstvo

2.3.2. Obrazovanje

Predškolsko obrazovanje

Vrtići se nalaze u svih 16 gradova Županije. U Županiji je premali broj djece obuhvaćen programima predškolskog odgoja i obrazovanja, a institucije predškolskog odgoja nisu jednako dostupne svima.⁵ Predškolski odgoj na području grada Trogira adekvatno je organiziran i područnim odjelima Dječjeg vrtića vrlo dobro pokriva čitavo područje grada.

Osnivač Dječjeg vrtića Trogir je grad Trogir, a suosnivači su Općina Seget i Općina Okrug. Mrežu ustanova predškolskog odgoja čine:

- Dječji vrtić Trogir (glavni odjel u Trogiru)
- Područni odjel Maslina, Čiovo
- Područni odjel Maslačak, Travarica
- Područni odjel Vrabac, Trogir
- Područni odjel Ribola, Trogir
- Područni odjel Pčelica, Okrug
- Područni odjel Tratinčica, Seget Donji

Osnovnoškolsko obrazovanje:

U Županiji se nalazi oko 10% svih osnovnih škola koje obuhvaćaju nešto više od 10% svih učenika i učitelja u osnovnim školama u Hrvatskoj. **Većina osnovnoškolskih objekata je u vrlo zapuštenom stanju i osnovne škole su u 2005.g. po javnom natječaju iskazale potrebu za sanacijom takvog stanja kako bi se osigurala sigurnost boravka učenika i nastavnika.** (Klupe i sjedalice se u mnogim školama nisu obnavljale u posljednjih 20 godina! Za financiranja javnih potreba u osnovnom školstvu, županija planira izdvojiti 2.105.000,00 kuna od čega će se 57,72% upotrijebiti za sanacije i adaptacije objekata škola. Za financiranje decentraliziranih funkcija u 2005.g. usmjerava se 57.480.202,00 od čega je 72,05% namijenjeno financiranju materijalnih izdataka osnovnih škola, 20,9% je namijenjeno financiranju kapitalnih izdataka osnovnih škola, a 7,04% je usmjereno na investicijsko održavanje, opremanje i tekuće održavanje osnovnih škola.)

⁵ Izvor: *Regionalni operativni plan Splitsko dalmatinske županije 2006.*

Osnovna škola Petar Berislavić

Osnovna škola Petra Berislavića sagrađena je 1909. godine. Smještena je u centru grada na trogirskoj rivi. Broji aproksimativno 700 polaznika (omjer dječaka i djevojčica je 50:50) smještenih u 28 razreda, te 62 zaposlenika. Škola radi u dvije smjene, jutarnjoj i popodnevnoj. Tijekom prazničnog razdoblja (srpanj i kolovoz, prosinac i siječanj, travanj) škola se ne prenamjenjuje niti se u prostorijama škole organiziraju kakva događanja. Zgrada škole trenutno ne trpi nikakve izmjene, adaptacije i radove, iako joj nedostaje športska dvorana. Djeca polaznici su uključena u razne športske i kulturne aktivnosti van škole, a u školi djeluje i poznati dječji zbor "Trogirski cakavci", koji uveličava blagdanske i ferijalne priredbe na užem i širem gradskom području⁶.

Tablica 27. Popis učenika OŠ Petra Berislavića po odjelima za školsku godinu 2004./05 ⁷

Razred	Broj odjela	Broj učenika
I.	3	65
II.	3	56
III.	3	67
IV.	3	68
Ukupno	12	256
V.	4	103
VI.	4	97
VII.	4	115
VIII.	4	117
Ukupno	16	432
Ukupno polaznika	28	688

Osnovna škola Majstora Radovana, Trogir

Osnovna škola Majstora Radovana osnovna je rješenjem grada Trogir broj 7600/63., a s radom je započela 1. prosinca, 1963. Tada je djelovala u Osnovne škole Petar Berislavić Trogir. Od 1. rujna 1978. djeluje u novoj školskoj zgradi na Travarici. Školu pohađa 788 učenika od toga 385 muških i 403 ženske, svi u dobi od 6 do 15 godina starosti. Učenici su raspoređeni u 17 viših i 16 nižih odjela.⁸

⁶ Podatke dao ravnatelj škole, gđin. Mladen Kovačić (30. kolovoza, 2006.)

⁷ Izvor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

⁸ Podatke dao ravnatelj škole, gđin. Ćiro Ivković (30. kolovoza, 2006.)

Srednjoškolsko obrazovanje

Splitsko-dalmatinska županija prednjači sa čak 68% učenika više u svojim srednjim školama od prosjeka RH. Taj pokazatelj može ukazivati na visoku opterećenost srednjoškolske obrazovne strukture u Županiji i potrebu za ulaganjem u nove objekte kako bi se rasteretila postojeća situacija.

Broj srednjih škola na tisuću učenika u odabranim područjima, prosjek Hrvatske je 3,4 srednje škole na tisuću učenika dok u županiji nalazimo 2 srednje škole na tisuću učenika.

Veliki problem je također i **loše stanje objekata i tehničke opremljenosti u srednjem školstvu i značajni izdaci vezani uz njihovo investicijsko održavanje.**⁹

Na području grada Trogira **djeluju dvije srednje škole**. Naime, od 1992. godine odlukom Skupštine grada Trogir, srednjoškolski centar "Trogirski partizanski odred" Trogir dijeli se na dvije škole: srednju strukovnu školu "Blaž Jurjev Trogiranin" i srednju školu "Ivan Lucić" koja ima dvije didaktičke jedinice: opću gimnaziju i ekonomsku školu.

Srednja škola Ivana Lucića – Trogir

Ekonomska škola i gimnazija kao sastavne jedinice današnje Srednje škole Ivana Lucića djeluju više od trideset godina. Tijekom postojanja mijenjale su svoj nastavni program u skladu s reformama školstva i obrazovne središnjice (SŠC "Trogirski partizanski odred") unutar koje su djelovali. Škola upisuje tri odjeljenja opće gimnazije i jedno odjeljenje ekonomske škole što ukupno kroz četiri godine iznosi 16 odjeljenja s oko 500 učenika. Srednja škola Ivan Lucić ima osam klasičnih učionica, dobro opremljeni kabinet informatike, školsku knjižnicu i čitaonicu. Nedostaje sportska dvorana.

Nastavu u obje didaktičke jedinice izvode 42 nastavnika (većina ih ima punu satnicu, dok manji broj satnicu dopunjava u drugim školama). Od 42 člana Nastavničkog vijeća dvije nastavnice imaju zvanje magistra znanosti, a pet nastavnika uključeno je na poslijediplomski studij. Od početka rada škole Ministarstvo je znanosti promoviralo dva profesora u zvanje savjetnika, a osam

⁹ Izvor: *Regionalni operativni plan Splitsko dalmatinske županije 2006.*, Obrazovna struktura

profesora u zvanje mentora, dok su dva prijedloga za promoviranje u zvanje mentora u tijeku.

Većina učenika uključena je i u izvannastavne aktivnosti. U školi 11 godina djeluje Djevojački pjevački zbor "Ivan Lucić" (oko 40 učenica), školski športski klub "Gimeko" (100 učenika), UNESCO-va radionica (oko 20 učenika). Učenici sudjeluju i na natjecanjima od školske do državne razine, a za natjecanja se pripremaju kroz dodatnu nastavu. Za uspješan rad, škola je 1995. godine dobila Skupnu godišnju nagradu grada Trogira. Škola je do sada bila domaćin događanja edukacijske naravi na nacionalnoj razini i razini Županije, a to su:

- Državno natjecanje u znanju stranih jezika (1997.g.)
- Državno natjecanje iz povijesti (2003.g.).
- Županijskog natjecanja Eko kviz "Lijepa naša" (2005.g.)¹⁰

Visokoškolsko obrazovanje i institucije za obrazovanje odraslih

Na prostoru grada Trogira **ne postoji institucija visoko školskog obrazovanja**. Zbog relativno povoljne geografske blizine grada Splita kao županijske i regionalne metropole, stanovnici grada koji smjeraju visokoškolskom obrazovanju, gravitiraju uglavnom ka Sveučilištu u Splitu.

Pučko otvoreno učilište Trogir

Institucija je počela s radom 1961. godine. Učilište pruža usluge edukacije kroz sljedeće tečajeve: **informatičke, glazbene, jezične, vozačke, te krojenja i šivanja**. Prema neslužbenim informacijama, na prostoru grada Trogira posluju još dvije auto-škole. Prije tečaja za strane jezike u Pučkom otvorenom učilištu na području Trogira djelovale su dvije škole za strane jezike (Eduka i jezični tečaj Turističke zajednice Grada). Škola za strane jezike u Učilištu daje poduke jezika iz svjetske skupine (njemački, engleski, talijanski, španjolski i francuski). U planu je širenje kulturno obrazovnih djelatnosti. Pošto je Pučko otvoreno učilište smješteno u spomeniku nulte kategorije, Palači Lucić, potrebna je sanacija pojedinih dijelova. Radno vrijeme i praznici regulirani su aktima ustanove u skladu sa zakonom.¹¹

¹⁰ Izvor: skole.t-com.hr/ss-trogir-501/skola, Internet stranica Srednje škole Ivana Lucića

¹¹ Informacije dobivene od Pučkog otvorenog učilišta Trogir

Ostale obrazovne institucije

Narodna glazba Trogir

Škola mladih glazbenika s trenutno 20 učenika djeluje u sklopu „Narodne glazbe Trogir“. Djeca obično osnovnoškolskog uzrasta kroz period od dvije godine uče svirati puhačke instrumente (truba, klarinet, trombon, tuba, flauta itd.), a nakon usvojenog znanja slobodni su ga proširiti te nastaviti svoje djelovanje u ovoj trogirskoj glazbenoj udruzi.¹²

Udruga turističkih vodiča "Tragurion"

Udruga djeluje od 2002. godine. Udruga nema svoje prostorije niti prostorije u najmu. Broji 40 članova koji govore 14 svjetskih jezika. Udruga okuplja i koordinira rad turističkih vodiča na području Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije za koje vodiči imaju odgovarajuće licence za rad. Program djelovanja Udruge odnosi se na omasovljenje članstva i njihovu daljnju stručnu izobrazbu od turističkih vodiča ka stručnim vodičima za UNESCO-ve gradove Šibenik, Trogir i Split. Struktura usluge (njezin obujam i kvaliteta) poboljšavaju se permanentnim obrazovanjem putem usko stručnih seminara koji vode sveučilišni profesori. Trenutno se ne mijenja smjer navedenog djelovanja Udruge niti se proširuje djelatnost. Udruga turističkih vodiča u zadanim okvirima Zakona o udrugama nema mogućnosti prerastanja iz udruge građana u eventualno turistička društva ili agencije. Udruga nema zaposlenih – Predsjednik, tajnik i blagajnik udruge su volonteri. Na području Grada Trogira nema sličnih institucija. Radno vrijeme udruge ovisno je o potrebama i željama turista, odnosno gostiju.¹³

Na području Grada Trogira djeluju i **dvije auto-škole**: auto-škola Grant Promet i auto-škola Satur.

¹² Podaci dobiveni od Narodne glazbe Trogir

¹³ Podatke dao gđin Stjepan Omero, tajnik Udruge turističkih vodiča "Tragurion" (4. rujna, 2006.)

2.3.3. Kultura

UNESCO zaštita – Stara gradska jezgra grada Trogira

Hrvatska ima ukupno 6 kulturno-povijesnih i prirodnih ljepota upisanih i UNESCO popis svjetske baštine. To su: Eufrazijeva bazilika u Poreču, Dioklecijanova palača u Splitu, **stara jezgra grada Trogira**, šibenska Katedrala, grad Dubrovnik i Nacionalni park Plitvička jezera. Stara gradska jezgra grada Trogira uvrštena je na UNESCO listu 1997 godine.

UNESCO zaštitu treba shvatiti kao priznanje, ali i kao upozorenje da trebamo očuvati naše kulturno-povijesno naslijeđe. Spomeničkom baštinom potrebno je adekvatno upravljati u cilju njenog očuvanja i oplemenjivanja, ali i doživjeti je kao benefit područja od kojeg je moguće živjeti.

Cilj upravljanja je dokazati da je moguća dinamična ravnoteža između „kulture stvari“ i „kulture ljudi“, odnosno između institucija i zajednice, profita i ukusa, slobodnog tržišta i regulacije, konkurencije i solidarnosti.

Novi koncept upravljanja kulturnom baštinom trebao bi uravnotežiti odnos prema zaštićenom dijelu kulture i dijelu prepuštenom „drugim izvorima financiranja“.

Da bi i sami građani Trogira shvatili važnost spomenika u kojem žive, ali i načine na koje od njega mogu osigurati prihode svojim obiteljima potrebno je vršiti kontinuiranu edukaciju i osvještavanje stanovnika.

Jedan od strateških prioriteta Nacionalne strategije razvoja kulturnog turizma, koju je usvojila Vlada RH je **podizanje stupnja znanja i vještina potrebnih za razvoj kvalitetnih kulturno-turističkih proizvoda.**

Strategija definira **pet prioriteta** čija realizacija stvara preduvjete za sustavan razvoj kulturnog turizma, a oni su:

1. stvaranje klime koja podupire inicijative razvoja kulturno-turističkih proizvoda,
2. uspostavljanje formalne organizacije zadužene za implementaciju strategije,
3. **podizanje razine znanja i vještina potrebnih u osmišljavanju kvalitetnih proizvoda,**
4. razvoj kvalitetnih, dobro osmišljenih kulturno-turističkih proizvoda,
5. kvalitetnija promocija.

Bogata **kulturna baština** Grada koja **uključuje** drevne **povijesne lokalitete, objekte i znamenitosti, tradicionalna događanja, kulturne udruge i institucije** jedna je od najperspektivnijih potpornja razvoja Grada. Ovaj segment obogaćuje turističku ponudu i smješta Grad Trogir među najatraktivnije lokacije na Jadranu.

Manifestacije

Među najznačajnijim tradicionalnim manifestacijama grada Trogira svakako se ističe **Trogirsko kulturno ljeto** koje uključuje događanja tijekom cijelog ljeta: glazbene večeri (koncerte klasične glazbe i nastupe estradnih umjetnika iz zemlje i inozemstva, komorna glazba), smotra folklora, kazališno scenska događanja u autentičnom ambijentu stare gradske jezgre, pučke fešte: ribarska noć, Dan grada, izložbe domaćih i stranih umjetnika u prostorima Moderne galerije, Runjićeve večeri i drugo.

Tablica 28. Popis godišnjih gradskih kulturnih manifestacija, svečanosti i slavlja

Datum	Opis događanja
siječanj	sv.Mavar, zaštitnik mjesta Žedno, pučka fešta
veljača (krajem mjeseca)	Karneval, pod organizacijom udruge "Rašpin jute"
svibanj	svetkovine sv.Križa, mjesni odbor Arbanija, pučka fešta
5. svibnja	"Primošćenje", katedrala, tradicionalno obilježavanje prenošenja sarkofaka Blaženog Ivana Trogirskog u novu kapelu (XVII.st)
20. svibnja	obilježavanje ličnosti Petra Berislavića (prema tradiciji datum pogibije), prigodan govor, zbor P.Berislavić, misa
13.lipnja	sv. Ante Padovanski, misa, okupljanje
kraj lipnja-početak rujna	Trogirsko ljeto
16. srpnja	Gospa Karmelska, misa, pučka fešta
21. srpnja	sv. Lovro, zaštitnik trogirske katedrale
5. kolovoza	Dan domovinske zahvalnosti
15. kolovoza	Misno slavlje i procesija
14.studenog	Blaženi Ivan Trogirski, dan Grada - procesija, misa,svečana sjednica Gradskog vijeća, dodjela nagrada Grada, nastup Narodne glazbe, procesija,
22.studenog	sv. Cecilija- zaštitnica glazbara, procesija, nastup Narodne glazbe,

Pored navedenih tradicionalnih događanja grad Trogir slavi i druge državne i crkvene praznike (Nova Godina, Svi Sveti, Uskrs, Dan državnosti, Božić...). Sva navedena događanja vrlo često su obilježena nastupima mnogih lokalnih, nacionalne, ali i stranih kulturnih udruga (klape, glazbeni bendovi, dramske skupine itd.)

Kulturno spomenička baština urbane cjeline Grada Trogira¹⁴**Tablica 29.** Pregled pojedinačnih kulturnih dobara na području Grada Trogira utvrđen u okviru Konzervatorske podloge Prostornog plana županije ¹⁵

Arbanija	samostan Sv. Križa	sakralni spomenik
Bijači-Trogir	starohrvatsko groblje Stombrate	sakralni spomenik
Bijači-Trogir	crkva i arheološki lokalitet Sv. Marta	sakralni spomenik
Čiovo	kuća Puović	civilna građevina
Čiovo	kuća Milić	civilna građevina
Čiovo	kuća Moretti	civilna građevina
Čiovo	kuća Kambi	civilna građevina
Čiovo	crkva gospe kraj mora	sakralni spomenik
Čiovo	crkva Sv. Andrije	sakralni spomenik
Čiovo	samostan Sv. Josipa	sakralni spomenik
Čiovo	crkva Sv. Jakova	sakralni spomenik
Čiovo	crkva Sv. jerolima	sakralni spomenik
Čiovo	crkva Sv. Mavra	sakralni spomenik
Divulje	ljetnikovac Garagin	civilna građevina
Drid-Čiovo	Franjevački samostan	sakralni spomenik
Otok Čiovo	kuća Šimac	
Otok Čiovo	ljetnikovac Racetinović	
Pantan	mlinice	industrijska građevina
Plano	kneževa gomila	arheološki lokalitet
Plano –Trogir	prapovijesna gomila Plano	arheološki lokalitet
Seget Donji	crkva Sv. Danijela	sakralni spomenik
Tarca	crkva Sv. Vitala i arheološki lokalitet	sakralni spomenik
Trogir	štale Gargnin Fanfogna	civilna građevina
Trogir	kula Krban	fortifikacija
Trogir	park Eks Fanfogna	kultivirani krajobraz
Trogir	crkva Gospe od Anđela	sakralni spomenik
Trogir	grobišna kapela	sakralni spomenik
Trogir	crkva Gospe od Demunta	sakralni spomenik
Trogirsko Polje	ostaci crkve Sv. Stjepana	arheološki lokalitet

¹⁴ Izvor: Internet stranica www.trogir.org¹⁵ *Plan prostornog uređenja Grada Trogira*, Urbanistički institut Hrvatske, prosinac 2005.

Kulturno spomeničku baštinu grada Trogira najviše upotpunjuje urbana cjelina Trogir. Svojim je sakralnim građevinama (samostani, crkve), stambenim zgradama (palače, vile), fortifikacijama i zidinama (zidine, kula, utvrda) samo urbano središte zbog vrijednosti njegove povijesne cjeline i pojedinih spomenika, "najzaslužnije" što je grad je 1997. upisan u Registar svjetske baštine UNESCO-a.

Najpoznatiji dijelovi urbane cjeline grada Trogira tako su:

a) sakralni spomenici

- crkva Gospe od Karmela
- crkva i samostan sv. Dominika
- crkva i samostan sv. Nikole
- crkva sv. Barbare
- crkva sv. Ivana
- crkva sv. Petra
- crkva Svih Svetih
- gotička kuća
- katedrala sv. Lovrijenca
- ruševni ostaci crkve sv. Marije
- zvonik crkve sv. Mihovila

b) civilne građevine

- gotička kuća
- kuća bana Berislavića
- kuća Burgoforte
- kuća Cega
- kuća Ivana Lucića
- kuća Moretti
- kuća Sasso
- kuća Stafileo
- palače Cipiko
- palača Andreis
- palača Garganin – Fanfogna
- pučka kuća
- sklop kuća Cambi
- vila Fanfogna

c) fortifikacije

- kula sv. Marka
- utvrda Kamerlengo

- zidine i kule

Crkva Sv. Barbare (izvorno posvećena sv. Martinu)

Minijaturna trogirski bazilika jedna je od najstarijih rano-srednjovjekovnih crkava. Nad ulaznim vratima je prag ukrašen rano srednjovjekovnim ornamentima. U unutrašnjosti nađen je natpis koji nekoć sastavni dio kamene oltarne pregrade. Nekoć je bila ukrašena, danas jedva zamjetnim, rano-srednjovjekovnim freskama. Natpisi i pleterni ornamenta na ulaznim vratima dokazuju da je crkva restaurirana u 11. stoljeću. Kult sv. Martina koji se u Dalmaciji širi u 6. stoljeću, u doba cara Justinijana, uzidani fragmenti s ranokršćanskim križevima, stupovi i dio kapitela antičkog porijekla upućuju na zaključak da je na tlu sadašnje crkve postojala jedna druga sličnih dimenzija i oblika posvećena istom svecu.

Crkva sv. Petra

Samostan je osnovala kraljica Marija, žena Bele IV., za svog boravka u Trogiru 1242. godine. Postoji niz arheoloških naznaka da se na mjestu današnje crkve nalazila ranokršćanska crkva. Crkva sv. Petra ima barokna obilježja. Nad glavnim vratima nalazi se bista sv. Petra, djelo Nikole Firentinca ili njegova kruga s kraja 15. i početka 16. stoljeća. Unutrašnjost crkve krasi barokni mramorni oltari i izrezbareni drveni strop. Od oltarskih pala posebno je zanimljiva pala sv. Ignacija Lojole. Pala Svih svetih s prikazom velike skupine svetaca i svetica nad kojima lebdi kompozicija Krunjenja Bogorodice, neprocjenjiv je segment sakralne kulturne ostavštine – potpisan rad mletačkog slikara Baldassara D'Anna. Osobito su vrijedne i barokne orgulje, poklon dviju redovnica, plemkinja iz Budve. Samostan crkve u kojemu se redovnički život ugasio krajem 18. stoljeća, nalazio se s južne strane crkve. Od nekadašnjeg sklopa djelomično je sačuvano dvorište s ukrašenom kamenom krunom bunara iz 18. stoljeća.

Crkva sv. Sebastijana s tornjem gradskog sata

Toranj gradskog sata nalazi se na crkvi sv. Sebastijana, između crkve sv. Marije i gradske lože. Crkva se gradi 1477. godine kao zavjet za spas od kuge. Renesansno pročelje ističu skulpture s likom Krista (djelo radionice Nikole Firentinca). Na zidu između sv. Sebastijana i lože još uvijek visi lanac kojim su se vezivali prijestupnici izloženi općem preziru.

Zvonik crkve Gospe od Karmela

Crkva je podignuta u Varošu početkom 17. st., na mjestu starije crkve (Gospe od Novog Grada). Od crkve i ženskog benediktinskog samostana sv. Mihovila u Varošu (osnovanog za trogirke pučanke 1595) nakon savezničkog bombardiranja u II. sv. ratu ostao je samo zvonik, obnovljen u izvornom obliku.

Crkva sv. Dominika

Samostan Sv. Dominika utemeljen je 1265.g. Jednobrodna crkva gradila se kroz 14. st. U savezničkom bombardiranju Trogira 1944.g. teško je oštećen samostanski klaustar. U samostanskoj zbirci izložene su vrijedne umjetnine (kopča pluvijala s minijaturom i poliptih Blaža Jurjeva Trogirana, kasnogotički relikvijari iz dominikanske crkve sv. Križa na Čiovu).¹⁶

Zvonik samostana sv. Mihovila

Pored trogirskih samostana sv. Nikole i sv. Petra, u Trogiru je nekoć postojao i ženski benediktinski samostan sv. Mihovila. Nalazio se u pučkom predgrađu Pasike. Nakon ratnog bombardiranja, od samostana sv. Mihovila, ostao je samo zvonik s kraja 16. stoljeća na kojem se isprepliću gotička tradicija i kasnorenesansni motivi.

Gradska loža

Loža ili trijem javni je objekt, obilježena kao zaklonište i okupljalište, te istovremeno i kao sudnica. Spominje se od 1311. godine, ali je konačan izgled poprimila u 15. stoljeću. Stupovi lože dijelom su dopremljeni s antičkih ruševina. Iznad sudačkih stolova lože ističu se renesansni reljefi i skulpture, grbovi i latinski natpisi. Reljefi su djela Nikole Firentinca i prikazuju bl. Ivana, trogirskog biskupa, kako drži u ruci svoj grad Trogir, sv. Lovrinca s roštiljem, a u sredini alegoriju Pravde s tezuljom u ruci. Središnje polje zauzima je nekoć reljef s likom krilatog lava koji označava sv. Marka, zaštitnika Venecije. Veliki reljef na južnom zidu prikazuje Trogirana Petra Berislavića (1520. god.), hrvatskog bana junaka iz mađarskih i hrvatskih pjesama, protivnika Mlečana i borca protiv Turaka. Reljef je djelo Ivana Meštrovića.

¹⁶ *Plan prostornog uređenja Grada Trogira*, Urbanistički institut Hrvatske, prosinac 2005.

Trogirska katedrala

Katedrala sv. Lovre iliti sv. Ivana (blaženog Ivana Trogirskog) podignuta je na mjestu ranokršćanske bazilike (nekoć se tu vjerojatno nalazio grčki hram). Počela se graditi oko 1200. godine. Južni portal dovršen je 1213. g., a 1240.g. na zapadnom portalu potpisao se majstor Radovan. Sredinom 13. stoljeća su dovršeni njezini zidovi. Zvonik se dograđuje krajem 16. stoljeća (natpis s pozlaćenim slovima). Sa sjeverne strane katedrale u 15. stoljeću pridodani su posebni volumeni krstionice, kapele sv. Jerolima, kapele bl. Ivana, te sakristije. Kiparski živopisno izgrađena je istočna strana s tri apside. Gledajući cjelinu, nameće se dojam punine kamene mase. Pod terasom južnog broda strše kameni slivnici u obliku životinjskih i ljudskih glava (isklesane oko 1417. god.). Prema izvornom konceptu trebala su biti izgrađena čak dva zvonika.

Južna fasada naglašena je smještajem zvonika na jugozapadnom uglu nad predvorjem i južnim portalom pod kojim teče polukružni niz stepenica. Svi slojevi društva, pa tako i najsiromašniji ribari i seljaci iz okolice, čak i u teškim ratnim vremenima, odvajali su sredstva za gradnju i ukrašavanje kapele zaštitnika grada. Katedrala je tako spomenik čitavog grada, svih stanovnika koji su doprinijeli njezinoj gradnji.

Kula Kamerlengo

Na jugozapadnom rubu grada nalazi se tvrđava Kamerlengo iz kraja 14. stoljeća, u nekoć završnom, izloženom uglu zidina. Za doba mletačke vlasti čitav završni sklop zidina dobiva današnji izgled. Tvrđava je građena od 1420. do 1437. godine, a služila je za smještaj mletačke vojne posade. Dobila je ime po činovniku Kamerlengu (camerariusu), mletačkom blagajniku.

Kula sv. Marka

Kula sv. Marka nalazi se na sjeverozapadnom uglu grada. Izvorno je bila spojena gradskim zidinama s tvrđavom Kamerlengo. Okruglog je oblika, prilagođena obrani od topovskih hitaca protiv turskih nasrtaja. Sagrađena je tijekom 15. stoljeća. Kružna kolonada klasicističkih oblika sagrađena je godine 1809. u čast francuskog maršala Marmonta. Jedan je od rijetkih spomenika francuske vlasti u Dalmaciji.

Kneževa palača

Istočnu stranu trga grada zatvara općinska (kneževa) palača. Ova se palača gradila u 13. stoljeću na mjestu crkve sv. Stjepana. Restaurirana je u 19. stoljeću. U prizemlju su prozori renesansnih oblika iz 15. stoljeća, koje je projektirao Nikola Firentinac. Pročelje palače ima karakteristike manirističkog stila s kraja 16. stoljeća. U dvorištu je monumentalno vanjsko stepenište gotičkog izgleda. U sredini dvorišta je originalna kruna bunara s reljefno izvedenim pečatom mletačke države s krilatim lavom sv. Marka. U dvorištu je ugrađen veliki broj grbova i natpisa. Sve do 1848. godine u općinsko vijeće imali su pristup samo zastupnici iz plemićkih slojeva. Do u prošlo stoljeće u općinskoj palači bilo je sačuvano gledalište s lođama namijenjeno kazališnim predstavama.

Muzej grada Trogira

Muzej grada Trogira smješten je u sklopu više palača i kuća koje su od 18. stoljeća u vlasništvu obitelji Garagnin, porijeklom iz Venecije. Kako se ova obitelj u 19. stoljeću, orodila s uglednom obitelji Fanfogna iz Zadra (porijeklom su iz Bosne) iz koje su se inače tradicionalno birali zapovjednici hrvatskih konjanika u mletačkoj vojsci, tako se po njima i palača naziva Garagnin-Fanfogna. Na kopnu je njihov perivoj u kojem su uzgajali rijetke biljke i ugrađivali antičke natpise. Centralni je objekt sazdan u 18. stoljeću. U muzeju se nalazi i bogata biblioteka obitelji s djelima iz svih područja ljudskog znanja, posebno iz agrikulturne. U biblioteci je pronađen i čuveni spis tzv. *Pacta Conventa* iliti Qualiter (čuva se danas u Budimpešti) koji govori o navodnom ugovoru hrvatskog plemstva s ugarskim vladarom. U muzeju su izloženi raznovrsni dokumenti i antikviteti koji ilustriraju tokove trogirke povijesti. Uz dvorište muzeja, u nekadašnjoj gospodarskoj zgradi, izložene su slike suvremene slikarice, Trogirke Cate Dujšin-Ribar. U prizemlju zgrade konzervirani su arheološki nalazi pretpovijesnih, grčko-rimskih i kasnoantičkih kuća. Među ostalim izložene su i skulpture najznačajnijih osoba iz povijesti renesansnog kiparstva u Dalmaciji, Nikole Firentinca i Ivana Duknovića.

Palača Ćipiko (mala i velika)

Sučelice katedrali pruža se palača istaknute trogirске obitelji Ćipiko koja je zapravo sklop od više zgrada spojenih u jedinstvenu cjelinu. Najstariji zidovi datiraju čak iz ranog srednjeg vijeka (mjestimice su ugrađeni antički ulomci). Najveći je dio sklopa nastao u 13. stoljeću. U prizemlju su prema trgu sačuvani srednjovjekovni dućani. U 15. stoljeću palača je doživjela najradikalniji zahvat - u doba humaniste, ratnika i pisca Koriolana Ćipika koji je za njezinu obnovu angažirao tada najistaknutije umjetnike Nikolu Firentinca, Andriju Alešija i Ivana Duknovića. Portal prema trgu, sučelice katedrali, izradio je Ivan Duknović koji je isto tako za ovu palaču isklesao i lik anđela što nosi grb obitelji (kip je danas u Muzeju grada Trogira). Uz palaču su vezane uspomene na poznate članove ovog roda. Među najistaknutijima su Petar Ćipiko (skupljač antičkih natpise i latinskih knjiga koje je ukrašavao i prepisao) te Koriolan Ćipiko, poznati pisac ratnih memoara. Mala palača obitelji Ćipiko također je sklop naknadno povezanih zgrada od kojih većina datira iz 13. stoljeća. Dvorište je dobilo u 15. stoljeću svoje današnje renesansno obilježje. Vrh stubišta ukrašen je kandelabrima, omiljenim motivom Nikole Firentinca. Na istočnom zidu u dvorištu ugrađen je reljef s likom humanista, a prepoznaje se kao djelo kipara Ivana Duknovića.

Palače starih trogirskih obitelji

Od palača starih trogirskih rodova treba spomenuti i romaničko-gotičku ruševnu palaču obitelji Andreis, gotičku palaču obitelji Statileo, gotičku kuću bana Berislavića, te palaču obitelji Lucić (Lucius, Lucio) na obali, nekoć uz zidine s kulom, sa sačuvanim dvorištem, s prostorijom obiteljske kapele i gornjim dvorištem (terasom) iznad cisterne gdje su još izloženi ostaci nekadašnjeg obiteljskog lapidarija.

Zbirka Kairos

U samostanu sv. Nikole (nekoć sv. Dujma) više od devet stoljeća nastavlja se redovnički život. Samostan je sklop više zgrada, zidina i kula te crkve, povezan s vremenom u jedinstveni kompleks. Trijemovi, balkoni, nepravilni tlocrt cjeline, arhitektonski volumeni različitih dimenzija i usmjerenja nad kojima strši

zvonik, te preplitanje stilskih obilježja daju samostanskom dvorištu iznimnu slikovitost. Među umjetninama izloženim u samostanskoj zbirci najvrjedniji je grčki reljef s likom božanstva Kairosa. Reljef se datira iz 4. ili početkom 3. stoljeća prije Krista i smatra se dijelom neke atenske radionice. Kako je Kairos nađen na tavanu kuće nekoć u vlasništvu obitelji Statileo, koja je dala niz uglednih ljudi - diplomata, umjetnika, povezanih s ugarsko-hrvatskim dvorom, svjetskih putnika - možda je neki od pripadnika ovog roda nabavio ovaj reljef negdje u svijetu, po svoj prilici u samoj Grčkoj.

Spomenik parkovne arhitekture park Garagnin - Fanfogna

Park Garagnin-Fanfogna u Trogiru je zaštićen kao spomenik parkovne arhitekture 1962. godine zbog ljepote parka i sastava bilja u njemu. Nalazi se na ulazu u centar Trogira. Taj je perivoj, velike hortikulture i kulturno – povijesne vrijednosti, kreiran kroz više stoljeća, te sadrži utjecaje različitih stilova i namjena. Njegove temeljne vrijednosti su organizacija i kompozicija prostora i sadržaja u njemu, te pojedini vrijedni, rijetki i egzotični primjerci biljaka znatnih dimenzija. Pojedina stabla u parku, stare česmine, lovor i dr., predstavljaju prirodne rijetkosti i vrijedan botanički materijal. Također obiluje i kulturnim spomenicima, jer je to nekoć bio privatni perivoj jedne aristokratske obitelji. Park je u naravi javna gradska zelena površina, a ima površinu od 1,3 ha.¹⁷

Na području Čiova značajne spomeničke objekte čine:

- crkva Sv. Josipa na Čiovu,
- crkva Gospe od mora,
- sklop objekata Režije duhana,
- crkva Sv. Andrije,
- samostan i crkva Sv. Ante,
- dominikanski samostan Sv. Križa,
- kapela Sv. Jerolima,
- crkva Sv. Mavra u Žednom i
- crkva Sv. Tudora.

U znamenitu kulturnu baštinu mogle bi se ubrojiti i ruralne cjeline naselja Drvenika Velog i Žednog na otoku Čiovu. Od pojedinačnih spomenika graditeljstva na kopnenom dijelu šireg područja Grada svakako bi trebalo izdvojiti i: Mlinice u

¹⁷ Izvor: www.dalmacija.hr

Pantanu, Ljetnikovac obitelji Fanfogna u Divuljama, Crkvu Gospe od Demonta, Crkvu Gospe od Anđela, Crkvu Sv. Kuzme i Damjana, Crkvu Sv. Julijana, te objekte Secesijskih dvokatnica.

Arheološki lokaliteti i cjeline Grada Trogira

Arheološke zone i lokaliteti:

- prehistorijska gomila na Plošnjaku,
- Kneževa gomila,
- prehistorijski lokalitet na Krbanu,
- prehistorijski lokalitet na brežuljku Plano,
- prehistorijski lokalitet Brnistrovica,
- kula na Krbanu,
- Crkvom Sv.Stipana

Arheološki lokaliteti na priobalnom dijelu Trogira bogati nalazima iz antičkog doba predstavljaju područje vrijedno istraživanja. Ti lokaliteti uključuju: lokalitet Dobrić, antičke lokalitete Travarica-Ošljak, Balancane, Lokvice, Sudanel, Čubrijan i Gradina na Čiovu, te ostatke antičke limitacije polja na terenu u mreži prometnica i postojećim međama unutar urbanog područja naselja Trogir i u okviru poljoprivredne zone Plano.

Društveno - kulturne udruge ¹⁸

Područje Grada Trogira zahvaća i **brojne društveno-kulturne udruge koje djeluju u smjeru očuvanja trogirske tradicije i organiziranja različitih kulturnih manifestacija i događanja** i sudjelovanja na istima.

Među njima su najafirmiranije glazbene i scenske udruge te kulturno umjetnička društva.

Glazbene i scenske udruge

Klapa "Trogir"

Klapa Trogir postoji i djeluje već četrdeset godina. Prometnula se kao dugogodišnji predvodnik širokog klapskog pokreta u Hrvatskoj. Brojne nagrade i značajna postignućima osvojila je na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu, Splitskom festivalu zabavne glazbe, hrvatskoj diskografskoj nagradi Porin (1998.), relevantnim

¹⁸ Registrirani pri Uredu za udruge.

međunarodnim festivalima i smotrama (SAD, Francuska, Njemačka...) te koncertnim turnejama diljem Europe i svijeta.

Festivalska udruga tenora

Ta udruga promiče festivalsko natjecanje tenora u Trogiru svakog ljeta. Osnovna ideja tog projekta je ostvariti jedinstveno svjetsko natjecanje po uzoru na tradicionalna okupljanja glazbenih talenata u europskim centrima glazbe i kulture. Cilj projekta je ovakvom kulturno vrijednom manifestacijom posvećenom mladima obogatiti kulturno-turističku ponudu grada Trogira, učinivši na taj način grad još atraktivnijim (osobito u međunarodnim okvirima). Natjecanja se organiziraju na atraktivnim lokacijama povijesne jezgre grada Trogira. Prvo natjecanje održalo se u kolovozu 2003., a do sada su se održala već tri.

Amatersko "Kazalište Trogir"

Udruga "Amatersko kazalište Trogir" osnovana prije dvije godine, promiče dramsko-scensku djelatnost, sudjeluje u javnim manifestacijama, programima Trogirskog ljeta, te svim manifestacijama, proslavama i obilježavanjima državnih, vjerskih i drugih blagdana. Djelovanje ove mlade udruge usmjereno je širenju kulture scenskog izraza upravo među najmlađima.

"Narodna glazba Trogir 1825"

"Narodna glazba Trogir" prošle je godine proslavila 180 godina svoga postojanja i neprekinutog djelovanja. Očuvanje trogirске glazbene baštine kao i autentične narodne nošnje te najstarijih notnih zapisa pojašnjava djelovanje udruge i njezinu važnost za Grad Trogir, a time i za očuvanje jednog dijela Hrvatske kulturne baštine. U okviru društva djeluje Škola mladih glazbenika s 20 učenika.

Glazba danas broji 60 članova¹⁹.

"Narodna glazba Trogir 1825" dobitnik je kolektivne nagrade za svoj neprekidan rad i djelovanje od Grada Trogira 1977., 1985. i 1995. godine, nagradu Splitsko-dalmatinske županije za 175 godina postojanja i "Zlatnu povelju" Hrvatskog sabora kulture 1997. g.

Pored njih na području grada Trogira u istoj domeni djeluju i *Glazbeno društvo "bl. Augustin Kažotić"*, *Hrvatsko pjevačko društvo "Petar Berislavić"*, *Glazbeno-scenska udruga "Society"*, te *Udruga muška klapa "Ciovo"*.

Grad Trogir u sferi kulturno umjetničkog djelovanja okuplja i nekoliko **kulturno umjetničkih društava** koja se okupljaju kroz različite sekcije, ansamble te organiziraju i usmjeravaju svoje kulturno umjetničko stvaralaštvo. Kao reproduktivni folklorni izvor, neka od njih često se vežu uz značajna tradicijska događanja Grada (npr. Dan grada ili Trogirsko kulturno ljeto), ali i regije i države. To su:

- Kulturno-umjetničko društvo "Kolo" Trogir
- Kulturno-navijačka udruga "Malari"
- Kulturno-umjetnička udruga "Tragurium"
- Kulturno-umjetnička udruga "Cimbal"
- Kulturno-umjetničko društvo "Kvadrilja"
- Društvo "Hrvatska žena" Trogir

Pored navedenih udruga u gradu Trogiru djeluje i ogranak najuglednije i najstarije hrvatske institucije kulture, Matice hrvatske, zatim udruga Gospe od Karmela koja potiče i organizira trogirsku kulturna i vjerska zbivanja (*Dani Pasika*, devetnica "Gospa od Karmela"), te karnevalska udruga "Rašpin Jute" koja organizira trogirске pokladne svečanosti.

Sve spomenute udruge profiliraju grad kao iznimnu kulturnu cjelinu. Njihova se međusobna suradnja dosad kroz različite zajedničke projekte, pokazala vrlo uspješnom. Kako se kroz djelatnosti ovih udruga jasno ocrtava njihov zajednički cilj – što je, dakle, očuvanje i promicanje gradske kulturne baštine – **ovaj mehanizam** u segmentu ukupnog društvenog razvoja grada Trogira **najaktivnije djeluje na očuvanju i boljoj promidžbi kulturnog nasljeđa.**

¹⁹ Podatak dobiven od Narodne glazbe Trogir

Stoga je važno istaknuti još neke udruge koje su aktivne u pogledu **turističke afirmacije i promociji cjelokupne trogirске kulturne oblasti**, a to su:

- Društvo turističkih vodiča "Tragurion" – u čijem djelokrugu je organizacija stručnog usavršavanja turističkih vodiča
- "Društvo za unapređenje turizma i zaštitu spomenika kulture" – koje brine o uređenju, oživljavanju, uljepšavanju, te sadržajnijim uvjetima u cilju privlačenja i zadržavanja turista na trogirskom području
- Radovan - društvo za zaštitu kulturnih dobara Trogira - koje se brine za upoznavanju šire javnosti (mediji, publikacije, predavanja) s trogirskom poviješću i kulturno povijesnim spomenicima.

Gradska knjižnica Trogir

Knjižnica se nalazi u Palači Lucić, do 2000.g bila je u sastavu otvorenog učilišta, a onda je utemeljena kao ustanova. Gradska knjižnica Trogira danas ima oko 20.000 svezaka. Zbirka knjiga u Knjižnici se obnavlja konstantno, jer sredstva pristižu prema godišnjemu planu. Novi naslovi se pribavljaju prema potrebama korisnika i ovisno o prilivu namjenskih sredstava. Godišnje se pribavi, što kupnjom, a što otkupom Ministarstva kulture, oko 2.000 novih svezaka. Sadašnji prostor je kvalitetno organiziran i opremljen, ali se relativno često osjeti potreba za novim knjižskim policama, proširenjem prostora ili otvaranjem ogranaka. Narodnu knjižnicu (tipu kojemu pripada i ova Knjižnica) nemaju općine: Okrug, Prgomet, Primorski Dolac. Knjižnica broji oko 1000 članova – oko 70% članova je s područja grada Trogira, a ostali članovi su s područja Segeta, Okrug, Marine i Slatine.

2.3.4. Šport

Na užem i širem području grada Trogira postoji **niz različitih športskih udruga**, klubova i društava. Grad Trogir godinama njeguje kulturu muškog i ženskog sporta. Najzastupljeniji su malonogometni klubovi te pomorsko športske udruge.

Sportske udruge na području grada ²⁰:

Nogometni klubovi

Hrvatski nogometni klub "Trogir"

Hrvatski malonogometni klub "Trogir"

Klub malog nogometa "Naselje"

Malonogometni klub "Ribar"

Malonogometni klub Bristivica

Malonogometni klub "Kairos"

Malonogometni klub "Trogir H20"

Omladinska škola nogometa "Špiro Ševo"

Malonogometni klub Osvetnik (Arbanija)

te Udruga za mali nogomet "Trogir"

Pomorsko-športske udruge

Pomorska športska udruga Lučica-Čiovo

Pomorsko športska udruga "Banj"

Pomorsko športska udruga "Lokvice"

Pomorsko športska udruga "Sidro"

Pomorsko športska udruga "Soline"

Pomorsko športska udruga "Timun"(Arbanija)

Pomorsko športska udruga "Sv. Križ" (Žedno)

Sportsko-ribolovna društva i klubovi

Športsko – ribolovno društvo "Jastog"

Morski pas

Športsko – ribolovno društvo "Knjez" (Drvenik Veliki)

Klub za športski ribolov "Planša" (Drvenik Mali)

Borilački sportovi

Aikido klub "Trogir"

²⁰ Registrirani pri Uredu za udruge

Judo klub "Trogir"

Kickboxing klub "Trogir"

Boćarski klubovi

Boćarski klub "Rožac"

Boćarski klub "Malo more" (Arbanija)

Rukometni klubovi

Muški rukometni klub "Trogir"

Rukometni klub "Veteranka" Trogir

Košarkaški klubovi

Košarkaški klub "Trogir"

Ženski košarkaški klub "Trogir"

Auto moto klubovi

Auto-moto klub "Trogir"

Moto klub Moca

Osim navedenih klubova na području Grada djeluju i: Fitness klub "Vitalis", Jedriličarski klub "Trogir", Kuglački klub "Trogir", Lovačka udruga "Trogir", Planinarsko društvo "Vlaška", Sportski klub Top Ten, Ženski odbojkaški klub "Trogir", Znanstveno športsko društvo "Body Style".

Kao što je očito, sportske aktivnosti na prostoru grada Trogira vrlo su diferencirane. Sportski klubovi grada postižu zapažene rezultate na domaćim, ali i međunarodnim natjecanjima. U tom pogledu sport je razvijena i perspektivna društvena aktivnost grada. Međutim, problem se nameće s pitanjem sportskih objekata.

Na prostoru Grada postoji **jedna velika polivalentna dvorana i jedna manja košarkaška**. Gradu trenutno nedostaje zatvorenih, ali i kvalitetno uređenih otvorenih sportskih terena. Velika sportska dvorana namijenjena je za gotovo sve sportove zastupljene u klubovima na području grada, te tjelesnu i zdravstvenu kulturu gradskih školskih ustanova (dvije srednje i dvije osnovne škole). Mala (košarkaška) dvorana nije adekvatan supstitut velikoj dvorani i javlja se potreba za izgradnjom još jedne dvorane koja će biti adekvatno opremljena za sve sportove s prostora grada. Valja istaknuti kako bi i postojećoj velikoj dvorani koristilo proširenje s nekim dodacima (primjerice sportskom ambulantom ili trim kabinetom)

Gradu Trogiru nedostaje i kvalitetnih vanjskih terena, od čega se najviše ističe potreba za novim gradskim stadionom. Pored svoje nefunkcionalnosti, stadion grada Trogira, trenutno je loše ogledalo kvalitetne sportske slike Trogira. U bliskoj

budućnosti graditi će se gradski stadion, a ta inicijativa uz proširenje postojeće sportske dvorane i/ili gradnju unijeti će značajne promjene u sportski duh grada.

2.3.5. Zdravstvo i socijalna skrb

Zdravstvena skrb

U blizini Doma zdravlja Trogir su „**Dom zdravlja Marina**“ i „**Ambulanta Medena**“. Primarna zdravstvena zaštita temelj je sustava zdravstvene zaštite i prva razina zdravstvene zaštite. „**Dom zdravlja Trogir**“ institucija je primarne zdravstvene zaštite Grada Trogira.

Dom zdravlja Trogir²¹

Dom zdravlja Trogir funkcionira na području grada Trogira već više od dvadesetak godina. Privatizirana je većina ordinacija koji djeluju pod Domom zdravlja, a dvije su ordinacije postale privatne ordinacije. Na prostoru Grada u zakupu Doma zdravlja su medicina rada, ginekologija, laboratorij, okulistika, fizikalna medicina, 3 zubne ambulante i 2 zubotehničara. U sklopu Doma zdravlja rade 3 ambulante opće medicine, 1 dječja, hemodijaliza, rendgen, internista i odjel za EKG.

U budućnosti će se trebati napraviti investicijske izmjene na interijeru i opremi Doma zdravlja jer ih karakteriziraju problemi svih javnih ustanova zdravstva na području Županije (zastarjela i neadekvatna oprema, stare krovne konstrukcije, inventar...). Najbliže Domu zdravlja Trogir su Dom zdravlja Marina i Ambulanta Medena.

Na prostoru grada djeluju:

- Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
- ispostava Zavoda za javno zdravstvo
- hitna pomoć
- dvije specijalističke privatne ordinacije
- tri ljekarne (pravilno geografski dislocirane za potrebe stanovnika Grada - na različitim krajevima Grada)
- dvije ustanove za zdravstvenu njegu u kući (Sestra Ana, te Keti-medical Trogir)
- jedna veterinarska stanica
- te jedna ustanova za psihički bolesne osobe (Dom za psihički bolesne odrasle osobe Trogir)
- neke udruge koje promiču bolju zdravstvenu skrb i zaštitu (Udruga tjelesnih invalida TOMS, Udruga Medicus, Udruga Naše zdravlje)

²¹ Podaci dobiveni od Doma zdravlja Trogir, kontakt osoba gđin Tomislav Milat

Aktivnosti koje Splitsko-dalmatinska Županija predlaže i ističe za provođenje mjere unapređenja sustava zdravstvene zaštite:

- izrada studije o zdravlju stanovništva i potrebama za zdravstvenim uslugama u Županiji (procjena vrste, veličine i opremljenosti potrebnih kapaciteta, projekcija potrebnih kadrova i slično)
- promicanje zdravog načina života i preventive bolesti
- organiziranje grupnih savjetovališta osobama sa zdravstvenim problemima
- podizanje kvalitete zdravstvenih ustanova
- osiguranje ravnomjerne kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga na cjelokupnom području Županije²²

Socijalna skrb

Za razliku od dobre organizacije zdravstvenog sustava, socijalna skrb Grada Trogira nije zadovoljavajuće organizirana. „**Tihi dom**“, inače **jedina ustanova socijalne skrbi** koja udomljuje starije i nemoćne osobe s prostora Grada, trenutno **nema ugovor sa socijalnim osiguranjem**. Iako postoji interes starijih građana za odlaskom u Dom, zbog ovakvih problema nije moguće oformiti jednu kvalitetnu socijalnu ustanovu koja bi pružala socijalnu skrb na jednoj zadovoljavajućoj razini. Tihi dom trenutno ima kapacitet od 35 kreveta i nije popunjen²³.

Osim ustanove Tihi dom u gradu Trogiru postoje i dvije udruge umirovljenika: **Udruga „Matice umirovljenika“** i **„Hrvatska udruga umirovljenika“**. Iako obje udruge primarno pružaju pomoć članstvu u okviru svojih mogućnosti kod ostvarivanja prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja te na direktan i indirektan način utječu na kvalitetu socijalne skrbi umirovljenika, očito je **da ne postoji dovoljno interesa za pozitivne promjene u sferi organizacije socijalne skrbi** grada. Radi podizanja kvalitete življenja u gradu Trogiru, ovo je nezaobilazan problem koji zahtijeva zanimanje i još bolju informiranost poglavarstva, udruga i samog Doma za starije te što hitnije rješenje.

²² Regionalni operativni program Splitsko dalmatinske županije

²³ Ovo su bile jedine iskoristive informacije koje su bile dostupne od Doma za starije i nemoćne, Tihi dom

2.3.6. Vatrogasna zaštita

Aktivnosti koje Splitsko-dalmatinska Županija predlaže i ističe kao vitalne za provođenje mjere unapređenja sustava zaštite i spašavanja su sljedeće:

- Analiza postojećeg stanja u svim službama zaštite i spašavanja
- Izrada programa zaštite i spašavanja za područje županije
- Kreiranje obrazovnih programa za sudionike zaštite i spašavanja (edukacije i obuke na terenu)
- Povezivanje sudionika zaštite i spašavanja sa Sveučilištem i ostalim obrazovnim institucijama na svim razinama na kojima je suradnja, u cilju obostrane koristi
- Opremanje postojećih objekata i poligona za obuku
- Adaptacija postojećih raspoloživih objekata kao smještajnih kapaciteta za operativne grupe, kako za vrijeme redovnih i izvanrednih aktivnosti
- Posebni programi edukacije/obuke u kojima bi sudjelovali gospodarstvenici prema specifičnim potrebama, ali i stanovništvo
- Potpora u stvaranju jedinstvene baze podataka o nesrećama i katastrofama²⁴

„**DVD Trogir**“, društvo koje je osnovano 1903. godine jedno je od najstarijih vatrogasnih društava na području Dalmacije (po starini je drugo iza splitskog koje je osnovano 1883.g.). Društvo je od samih početaka bilo važan čimbenik društvenog života Trogira sudjelujući u socijalnim prevratima i manifestacijama različitih karaktera²⁵. DVD broji 46 članova. Na prostoru Grada ne postoji niti jedna druga vatrogasna postrojba. Dokumenti ključni za opremanje vatrogasnih jedinica i dijagnosticiranje potrebe članova DVD-a uvjetovane su procjenom njezinih članova i Planom zaštite od požara. Jedinica je u posjedu deset vozila: zapovjedno vozilo, navalno vozilo, tri vozila za šumske požare, dva kombi i dva kombinirana vozila i jedna autocisterna. DVD najčešće posreduje na područjima Plano i Travarica (koja je najbliža centru grada) i to u ljetnom razdoblju. Ova područja broje oko 60 (Plano), odnosno 70 intervencija (Travarica) tijekom ljeta. Ukupan broj intervencija DVD-a na otvorenom prostoru gradskog areala je od 350 do 400 godišnje. U bližoj budućnosti potrebno je izvršiti i neke investicijske izmjene:

- završiti dogradnju Doma (vatrogasna postrojba trenutno djeluje u nedovršenom domu) i pribaviti nova vatrogasna vozila

²⁴ Izvor: *Regionalni operativni program Splitsko dalmatinske županije* (Mjere i prioritete): Splitsko dalmatinska županija, Ekonomski fakultet Sveučilišta, Split 2006.

²⁵ Izvor: *Slobodna Dalmacija*, 3. svibnja, 2003.

- riješiti problem prohodnosti i prometne komunikacije (regulacije prometa) u staroj gradskoj jezgri te na dionici Trogir – otok Čiovo²⁶

²⁶ Podaci dobiveni od DVD-a Trogir i zapovjednika smjene gdina. Branka Juranića

2.3.7. SWOT analiza društvenih djelatnosti

Prednosti	Nedostaci
<p>Kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bogati kulturni i etnički potencijal uz mnoštvo raznolikih narodnih i tradicijskih običaja grada ▪ Bogata kulturna baština grada je jedan od najperspektivnijih potporja razvoja grada Trogira ▪ Kulturna baština obogaćuje turističku ponudu i smješta grad Trogir među najatraktivnije lokacije na Jadranu ▪ Bogato i raznoliko arheološko i povijesno nasljeđe (palače, crkve, arhivske zbirke) ▪ Dobra prezentacija kulturne baštine (kulturne i folklorne manifestacije, zaštita UNESCO-a, vrlo motivirane neke kulturne udruge) ▪ Brojen društveno-kulturne udruge koje djeluju u smjeru očuvanja trogirske tradicije i organizacije različitih kulturnih manifestacija i događanja ▪ Udruge profiliraju grad kao iznimnu kulturnu cjelinu te djeluju na očuvanju i boljoj promidžbi kulturnog nasljeđa <p>Sport</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradicionalno kvalitetan športski potencijal (brojni sportski klubovi, društva i udruge) <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobro organiziran sustav predškolskog odgoja, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja 	<p>Kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak financijskih sredstava za zapošljavanje kadra u kulturnim ustanovama ▪ Nedostatak financijskih sredstava za sanaciju spomeničk-kulturne baštine u gradu <p>Sport</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak zatvorenih, ali i otvorenih kvalitetno uređenih sportskih terena ▪ Nedostatak sportske dvorane koje će biti kvalitetno opremljena za sve sportove s prostora grada te nedostatak sportske ambulante i trim kabineta ▪ Nedostatak novog gradskog stadiona <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zastarjeli objekti, namještaj i oprema u obrazovnim ustanovama (osnovne i srednje škole); postoji potreba za renoviranjem interijera škola i nabavom nove opreme ▪ Nedostatak obrazovnih ustanova s cjelodnevnim boravkom ▪ Nedovoljan broj predškolskih objekata ▪ Neadekvatna povezanost i strukturna neusklađenost obrazovanja sa gospodarstvom <p>Zdravstvena zaštita</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Neadekvatan sustav zdravstvene zaštite (ambulante, ljekarne, udruge) te nedovoljan broj objekata zdravstvene zaštite ▪ Zastarjeli namještaj i oprema te neadekvatan interijer zdravstvenih ustanova; potrebe za modernizacijom ▪ Nedostatak privatnih specijalističkih ordinacija ▪ Nepostojanje poliklinike i dijagnostičkih centara ▪ Nedostatak rezervnog napajanja vodom doma zdravlja (odjel za dijalizu)

	<p>Vatrogasna zaštita</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Slaba prometna komunikacija za slučaj vatrogasnih intervencija na području Trogir – Čiovo ▪ Nedovršen Dom za vatrogasnu zaštitu te potrebe za nabavu novih vatrogasnih vozila <p>Socijalna skrb</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Slabo organiziran sustav socijalne skrbi za starije i nemoćne; jedina ustanova „Tihi dom“ koji nema ugovor sa socijalnim osiguranjem ▪ Ne postoji dovoljno interesa za pozitivne promjene u sferi organizacije socijalne skrbi grada <p>Rad udruga</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak edukacije po pitanju partnerstva javnog i privatnog sektora (udruge) ▪ Neaktivnost nekih udruga, te edukacije aktivnih udruga o radu u civilnom sektoru ▪ Nedostatak prostora za prelazak na rad u jednoj smjeni (HNOS)
Prilike	Prijetnje
<p>Kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Veliki broj stranih fondacija koje ulažu u spomeničku baštinu omogućuje (uz predočenje projektne dokumentacije) ishodovanje finan. sredstava ▪ U sklopu arheoloških istraživanja moguće je uklopiti projekt rješavanja komunalne infrastrukture stare jezgre <p>Sport</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacija više poznatijih domaćih i međunarodnih sportskih natjecanja (uz izgradnju igrališta i nove dvorane) <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trend reforme i unapređenje školstva (posebice visokog) s potrebama gospodarstva <p>Zdravstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bolje opremanje zdravstvenih ustanova i poboljšanje zdravstvenog standarda 	<p>Kultura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oštećenje kulturne baštine (buka aviona i kamiona) <p>Obrazovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Preorijentacija populacije visokoškolskog (ali i srednjoškolskog) obrazovanja na grad Split ▪ Neadekvatna povezanost obrazovanja s gospodarstvom (strukturna neusklađenost) – nesrazmjer srednjoškolskih programa i promjena u gospodarskom okruženju grada <p>Zdravstvena zaštita</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nemogućnost naplate potraživanja zdravstva od HZZO-a <p>Socijalna skrb</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ (Pod)reguliran status privatne inicijative u sektoru socijalne skrbi (nedovoljno razlikovanje privatnog djelovanja u području socijalne skrbi u odnosu na poduzetništvo u profitabilnijim gospodarskim djelatnostima)

<p>grada</p> <p>Institucije</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Trend "deinstitucionalizacije" službi socijalne skrbi, razvoj kvalitetnog programa za socijalnu skrb▪ Animacija i poticanje na rad perspektivnih i za grad značajnih udruga	<p>Institucije</p> <ul style="list-style-type: none">• Loši odnosi i komunikacija sa susjednim gradovima i općinama (sukobi kod realizacije nekih zajedničkih ideja i projekata)
---	---

2.4. *Zaštita okoliša*

Pod pojmom zaštita okoliša podrazumijeva se:

- cjelovito očuvanje kvalitete okoliša
- očuvanje prirodnih zajednica te
- racionalno korištenje prirodnih izvora i energije.

Cilj planiranja ukupnog razvoja neke države, regije ili jedinice lokalne samouprave je **integralni tj. održivi razvitak**. Održivi razvitak mora postati dominantna odrednica u svim strategijama razvoja.

Integralni razvitak nije usporedno ostvarivanje:

- gospodarskih
- socijalnih, društvenih i
- ekoloških ciljeva,

već je to **ostvarenje jednog cilja** koji integrira svoje troje. Samo uz razumijevanje integracije moguće je na bilo kojoj razini kombinirati kratkoročni gospodarski razvitak koji je u tranzicijskim zemljama od ključnog značaja sa srednjoročnom svrhom društvene ravnoteže razvitka te dugoročnom svrhom zaštite prirodnih bogatstava.

Proces održivog razvitka nije moguće započeti jačanjem gospodarskog razvitka u cilju odgovaranja na postojeći pritisak, ne uzimajući u obzir pritom **društvena razvojna načela i ekološke zahtjeve**.

Iako postoje različiti vremenski okviri, a stoga i razni pritisci na čimbenike, razvojna nastojanja ne smiju biti usmjerena samo na goruće probleme, nego od samog početka trebaju uzimati u obzir **i društvene i ekološke aspekte**. U protivnom, nastojanja da se zaobiđu gospodarski problemi ugrožavaju održivost razvitka što nadalje znači da ja važno u razvoju bilo koje države, regije ili jedinice lokalne samouprave uključiti ciljeve zaštite okoliša.

To znači uvođenje **zaštite okoliša** u sve velike teme ekonomskog i socijalnog razvoja koje su u 21. stoljeću pred nama: od gradnje prometne infrastrukture, restrukturiranja i privatizacije energetske sektora, do drugačijeg oblikovanja turističkog proizvoda, prilagodbe poljoprivrede, očuvanja Jadranske obale, otoka i

mora te politike zapošljavanja.

Za zemlje koji su kandidati za ulazak u EU se smatra da povećana potrošnja i promjena standarda življenja vjerojatno dodatno opteretiti ionako preopterećene sustave gospodarenja otpadom i komunalnu infrastrukturu.

Kako su **lokalne vlasti** često upravo one koje nose teret provedbe zahtjeva zakonodavstva EU-a o otpadu, namjerava se poboljšati njihova uključenost u pripremu zakonodavstva i pružiti podršku njihovoj međusobnoj razmjeni iskustava i najboljih praksi.

Iz navedenih razloga zaštitu okoliša te sve relevantne njezine odrednice potrebno je uzeti u obzir prilikom planiranja gospodarskog i sve druge vrste razvoja grada Trogira. Potrebno je prilikom planiranja razvoja očuvati razvojni potencijal grada Trogira, a to je moguće samo na način da se prostor/okoliš koristi planirano i racionalno, te da se na području grada Trogira osigura kvalitetan život i gospodarski razvoj.

Prostornim planom su utvrđeni ciljevi i interesi koji se na području grada Trogira trebaju ostvariti, imajući na umu činjenicu da korištenje prostora treba osigurati sanaciju, zaštitu i unapređenje stanja u kojem se okoliš nalazi.

2.4.1. Odlaganje čvrstog otpada

Nacionalna strategija zaštite okoliša i Nacionalni plan djelovanja na okoliš utvrdile su da je neodgovarajuće gospodarenje otpadom sadašnji najveći problem zaštite okoliša RH. Neuređeni sustav gospodarenja otpadom negativno se odražava na sastavnice okoliša kao što su **voda, zrak, more i tlo te na klimu, ljudsko zdravlje i drugi živi svijet**. Osobito su ugrožene podzemne vode **koje su glavni izvor zaliha pitke vode i temeljni nacionalni resurs**.

Za njegovo rješenje potrebno je izgraditi i urediti cjeloviti sustav gospodarenja otpadom RH kako bi se:

- uklonio odbačeni otpad
- sanirala postojeća neuređena odlagališta koja ugrožavaju okoliš i zdravlje ljudi
- i najvažnije učinkovito upravljalo tokovima različitih vrsta otpada, od proizvođača otpada do njegovog sigurnog odlaganja

22 pravna instrumenta određuju i reguliraju postupanje s otpadom te uspostavu i rad postrojenja za zbrinjavanje otpada. Od njih su najvažniji Zakon o otpadu, 4 pravilnika (o vrstama otpada s katalogom otpada, uvjetima postupanja s otpadom i postupanja s ambalažnim otpadom) te jedna uredba (o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom). Uz to, za komunalni je otpad važan i Zakon o komunalnom gospodarstvu.

Vrste otpada za zbrinjavanje:

- **Komunalni otpad** je otpad iz kućanstva; otpad koji nastaje čišćenjem javnih i prometnih površina; otpad sličan otpadu iz kućanstva koji nastaje u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima
- **Glomazni otpad** iz kućanstva se sastoji od kućanskih aparata, dijelova putničkih automobila, automobilskih guma, pokućstva, većih elektroničkih aparata i sličnih proizvoda koji su postali otpad
- **Zeleni otpad** je otpad nastao košnjom trave, obrezivanjem drveća, čišćenjem korova, lišća, otpad iz vrtova, voćnjaka i vinograda i drugi otpad biljnog porijekla podesan za kompostiranje.
- **Građevinski otpad** je otpad od iskopa, otpad s gradilišta, otpad od rušenja, lomljeni materijal od razgradnje i rekonstrukcije cesta i slično.
- **Industrijski otpad** je onaj otpad koji nastaje **u proizvodnim procesima** u industriji, gospodarstvu ili obrtu, a po sastavu i svojstvima se razlikuje od komunalnog otpada.
- **Tehnološki otpad** je popularno i neformalno ime za **elektroničke proizvode** na "izdisaju radnog vijeka" i ubraja se u **opasne otpade** zbog niza štetnih kemijskih spojeva. Riječ je o otpadu koji se sastoji od više od tisuću raznih materijala, od kojih **su** neki vrlo visoke razine toksičnosti i istog reciklažnog potencijala, pa se, primjerice, spaljivanjem plastičnih materijala računala stvara otrovni plin dioksin.
- **Opasni otpad** je svaki otpad koji sadrži tvari koje imaju neko od slijedećih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, svojstvo oksidiranja, svojstvo nagrizanja i svojstvo otpuštanja otrovnih plinova kemijskom reakcijom ili biološkom razgradnjom. Komunalni, industrijski, ambalažni, građevni, električki i elektronički otpad i otpadna vozila svrstavaju se u opasni otpad ako imaju neko od svojstava opasnog otpada.
- **Neopasni otad** je otpad koji nema neko od svojstava opasnog otpada

Gospodarenje otpadom uključeno je u sve razine – **nacionalna, regionalna, lokalna i mjesna**, te u gotova sva područja gospodarstva – proizvodnje, potrošnje i svakodnevnog života, te uključuje veliki broj raznovrsnih sudionika te će iz tih razloga sve jedinice lokalne samouprave imati određenu ulogu u procesu

gospodarenja otpadom na svojoj razini što će predstavljati dio nacionalnog uređenja gospodarenja otpadom.

Uloga regija tj. županija (Splitsko-dalmatinske županije) te jedinica lokalnih samouprava te samim time i grada Trogira u procesu gospodarenja sa otpadom je navedena u slijedećim prikazima:

Slika 5. Sudionici gospodarenja otpadom

Regionalna razina - Županijske vlasti / Grad Zagreb

- Donošenje „Planova gospodarenja otpadom“ (na regionalnoj razini)
- Određivanje **lokacija** u prostornim planovima i izdavanje dozvola za odlagališta neopasnog i inertnog otpada
- Osiguravanje uvjeta i provedba mjera za gospodarenje proizvodnim, ambalažnim, građevinskim i drugim otpadom
- Izdavanje odgovarajućih dozvola
- Prikupljanje podataka o otpadu (Katastar emisija u okoliš - KEO i dr.)

Lokalna i mjesna razina - Lokalne vlasti (općine i gradovi)

- Donošenje „Planova gospodarenja otpadom i određivanje lokacija u prostornim planovima“ (na lokalnoj razini)
- Provedba Mjera za gospodarenje komunalnim otpadom
- Prikupljanje i dostavljanje podataka

Proizvođači i uvoznici proizvoda i otpada

- Pravne i fizičke osobe aktivnošću kojih nastaje otpad (kućanstva, gospodarstvo, javni sektor) sudjeluju u sustavu gospodarenja otpadom na razini države, jedinice regionalne i lokalne samouprave ovisno o načinu i stupnju organiziranosti, te znanju, svijesti i informiranosti
- Donošenje planova gospodarenja otpadom
- Dostavljanje podataka odgovarajućim tijelima

Planski dokumenti gospodarenja otpadom koji jesu/ će morati biti izrađeni (prema Zakonu o otpadu) su:

- Strategija gospodarenja otpadom RH
- Županijski (regionalni) plan gospodarenja otpadom
- Gradski tj. općinski Plan gospodarenja otpadom te

- Plan gospodarenja otpadom proizvođača otpada

Prema Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom biti će izgrađeno 10-tak **Regionalnih centara za gospodarenje otpadom** (za komunalni i neopasni otpad) u sklopu kojeg će se nalaziti i izgrađeno **Sabirno mjesto za opasni otpad** kojem će gravitirati sve regije i jedinice lokalne samouprave koje će se prema planu upravljanja biti usmjereni na taj regionalni centar. Na ovaj način će se obuhvatiti sustavno sakupljanje otpada, smanjiti nekontrolirani broj odlagališta otpada i direktno investirati u očuvanje okoliša. Centar će imati za funkciju izgraditi fizičku infra i suprastrukturu u domeni prikupljanja i obrade otpada (komunalnog i tehnološkog), što je osnova za uspostavljanje sustava gospodarenja otpadom.²⁷

Kao posljedica regionalnog plana gospodarenja otpadom jedinice lokalne samouprave će biti u obvezi izraditi **Plan gospodarenja otpadom za svoje područje** koje mora biti usklađeno sa Strategijom i Planom gospodarenja otpadom RH te sa Strategijom zaštite okoliša Republike Hrvatske i programima zaštite okoliša.

Plan gospodarenja otpadom grada, odnosno općine, pa tako i grada Trogira će prema zakonu trebati sadržavati:

- mjere odvojenog skupljanja komunalnog otpada,
- mjere za upravljanje i nadzor odlagališta za komunalni otpad,
- popis otpadom onečišćenog okoliša i neuređenih odlagališta,
- redoslijed aktivnosti sanacije neuređenih odlagališta i otpadom onečišćenog okoliša,
- izvore i visinu potrebnih sredstava za provedbu sanacije.²⁸²⁹

Ovaj plan mora donijeti gradsko tj. općinsko vijeće. Poglavarstvo grada i općine dužna su jednom godišnje, do 30. travnja tekuće godine za prethodnu godinu, podnositi gradskom, odnosno općinskom vijeću Izvješće o izvršenju Plana gospodarenja otpadom, a poglavito o provedbi utvrđenih obveza i učinkovitosti poduzetih mjera.

Otpad čije se vrijedna svojstva mogu iskoristiti mora se odvojeno skupljati i skladištiti kako bi se omogućilo gospodarenje tim otpadom. Opasni otpad mora se skupljati, skladištiti i prevoziti odvojeno, svaka vrsta opasnog otpada za sebe i odvojeno od neopasnog i komunalnog otpada.

²⁷ Regionalni operativni program Splitsko- dalmatinske županije

²⁸ Nacionalna strategija zaštite okoliša

²⁹ Zakon o otpadu

Što se tiče industrijskog otpada unutar određene jedinice lokalne samouprave proizvođač otpada namijenjenog zbrinjavanju može vlastiti proizvedeni otpad privremeno skladištiti na za to namijenjenom prostoru unutar svog poslovnog prostora i to najduže godinu dana računajući od dana proizvodnje tog otpada.

Proizvođači proizvoda moraju planirati svoju proizvodnju proizvoda i ambalažu za proizvode na način da se proizvodnja unapređuje primjenom **čistih tehnologija**, te na način koji omogućuje učinkovitu uporabu materijala i energije, potiče ponovnu uporabu i reciklažu proizvoda i uzima u obzir najprimjereniji postupak uporabe, obrade i odlaganje proizvoda kojem je istekao rok trajanja kako bi se nepovoljni utjecaj na okoliš sve na najmanju moguću mjeru. Proizvođači moraju koristiti sirovine i materijale, poluproizvode i ambalažu koji smanjuju uporabu energije i materijala i čijim se korištenjem smanjuje nastajanje otpada.

Odgovornosti općine i grada

U skladu s Nacionalnom strategijom gospodarenja otpadom općine i gradovi su dužni:

- Izraditi **Prostornim plan** kojim se utvrđuju lokacije za građenje i postrojenja za gospodarenje otpadom
- donositi **Planove gospodarenja otpadom**, usklađene s državnim planom gospodarenja otpadom
- **organizirati sakupljanje i sigurno odlaganje** (komunalnog) otpada u skladu sa standardima i planom gospodarenja otpadom općine/grada
- **Sustavno educirati i informirati** lokalne upravne strukture i stanovništvo
- omogućiti odvojeno **sakupljanje sekundarnih sirovina i bio-otpada**
- **organizirati prijevoz** do centara za gospodarenje otpadom
- **dostavljati podatke**, izvještaje u skladu s propisima
- stimulirati kupovanje ekološki prihvatljivih proizvoda.

Sadašnja situacija u gradu Trogiru

Komunalni otpad Grada Trogira

Komunalni otpad se odlaže na **gradski deponij „Vučje brdo“**, na području Planog nedaleko od grada Trogira. Deponij je u većinskom vlasništvu grada Trogira, te njime gospodari komunalno poduzeće „Dobrić“ d.o.o., također u vlasništvu Grada.

Kućni otpad se kontejnerima svakodnevno prikuplja s područja i odvozi na odlagalište. Na području grada Trogira postoji otprilike 500 kontejnera koji se svakodnevno prazne. Odlagalište je organizirano na način da se komunalni i dio

tehnološkog otpada odlaže na strmoj udolini, krškog terena, nadmorske visine oko 150 m.

Količina otpada se određuje brojem vozila koja donose otpad. Čuvar na samom odlagalištu bilježi dnevne količine, odnosno broj kamiona s otpadom koji su taj dan pristigli. Dnevno se otprilike na području „Vučjeg brda“ deponira oko 200 – 300 m³ otpada.

Nakon što je otpad dovezen na odlagalište preša se, odnosno umanjuje se količina i oslobađa dodatni kapaciteta za buduća odlaganja. Pretpostavka je da deponij sadrži 500 000 m³. U slučaju požara, na području deponija je uveden protupožarni sustav koji eliminira moguće negativne efekte dodatnog zagađenja.³⁰

Otpad se prikuplja i odvozi sa područja:

- Grada Trogira
- Općine Okrug
- Općine Slatine (u vlasništvu Grada Splita)
- Primorski dolac
- Otpad s područja aerodroma (Grad Kaštela)

Na području **ne postoje reciklaža dvorišta** kojima bi se vršila reciklaža otpada.

Način prikupljanja glomaznog otpada

Na području Grada se odredi točan datum za prikupljanje glomaznog otpada. Zaposlenici komunalnog poduzeća obavijeste lokalno stanovništvo putem letaka i oglasne ploče o točnom datumu prikupljanja glomaznog otpada (frižideri, mašine...), kada se i sam glomazni otpad prikuplja kamionima i odvozi na deponij, gdje se preša i odlaže.

Industrijski otpad

Na deponiju postoji „bazen“ u svrhu odlaganja acetilenskog mulja, industrijskog otpada brodogradilišta Brodotrogir, te posebni bazen u svrhu odlaganja fekalnih voda. Na ostatku odlagališta se sakuplja glomazni otpad. Industrijski otpad se najčešće producira građevinskim radovima na području Grada Trogira. Takav otpad se razvrsta i preša i kasnije vraća nazad u industriju kao sekundarna sirovina u gradnji.

³⁰ Komunalno poduzeće „Dobrić“ d.o.o.

Osim komunalnog poduzeća Dobrić d.o.o. industrijski otpad prikuplja i prerađuje poduzeće Cian d.o.o..

Cian d.o.o. prikuplja:

- Jestiva ulja producirana ugostiteljskim sektorom
- Dio tehnološkog i glomaznog otpada koji se ne odlaže na deponij Vučje brdo

Opasni otpad

Na području Grada Trogira postoji nekoliko većih proizvođača opasnog otpada, prvenstveno se radi o brodogradilištu Brodotrogir i nekim manjim servisnim djelatnostima. Budući da se proizvodni opasni otpad ne smije odlagati na odlagalište komunalnog otpada bez prethodne pred obrade, proizvođači istog su dužni iznaći adekvatno rješenje za njegovo zbrinjavanje ili ga propisno skladištiti u krugu poduzeća bez negativnog utjecaja na bilo koji segment okoliša.³¹

2.4.2. Ispust otpadnih voda

U Hrvatskoj se pročišćava vrlo mali dio otpadnih voda, tako da su u panonskom području hrvatske rijeke najčešće u cijelom toku za jednu razinu kvalitete ispod željene, uglavnom zbog bakterijskog onečišćenja (zbog izravnog ispuštanja otpadnih voda iz domaćinstava i poljoprivrednih uzgojnih jedinica).

Na cijelom području Hrvatske **sustav odvodnje je građen prvenstveno u naseljima koja imaju status grada, središtima općina ili za potrebe gospodarskih pogona. Na kanalizacijski sustav je priključeno šezdesetak posto stanovnika (1998. godine).** Industrijske otpadne vode često se ispuštaju u kanalizaciju (30% u 1996. godini) ili u vodo-tokove, u mnogo slučajeva bez odgovarajuće prethodne obrade.

Republika Hrvatska ima vrlo mali broj uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Čak ni Zagreb nema izgrađen centralni uređaj za pročišćavanje voda. Postrojenja za obradu otpadnih voda na jadranskoj obali dijelom su modernizirana, posebno u ljetovalištima. Veliki gradovi, osim djelomično Rijeke gdje je nedavno izgrađeno novo postrojenje za obradu komunalnih otpadnih voda, u pravilu nemaju adekvatne uređaje. Nešto bolje stanje je samo u Istri.

Najveći dio obrađenih otpadnih voda u RH (81% u 1997. godini) obrađuje se samo **mehanički**. Oko 6% od obrađivanih otpadnih voda obrađuje se **biološki**, a 13% se podvrgava predobradi u industriji.

³¹ Uprava Grada Trogira

Otpadne vode grada Trogira

Na području grada se **planira izgradnja kanalizacijskog sustava Kaštela-Trogir koji obuhvaća ispušt otpadnih voda** sa područja Gradova Kaštela, Trogira, Općine Seget te s područja otoka Čiovo.

Otpadne vode će se sakupljati kanalizacijskom mrežom, crpnim stanicama i odvoditi na **glavni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda** koji je smješten na području Divulja. S područja Divulja će se pročišćene vode hidrotehničkim tunelom ispuštati na područje Splitskog kanala, južno od uvale Orlice.

Hidrotehnički tunel Čiovo će imati svrhu da omogući transport otpadnih voda iz podsustava Kaštela - Trogir, pročišćenih voda na glavnom uređaju Divulje, te otpadnih voda iz podsustava Čiovo. Planirano je da ovaj objekt bude dovršen do 2008. godine. Tunel će osigurati smještaj dodatnog kanalizacijskog kolektora, vodovodnog cjevovoda, energetske i komunikacijske instalacije i uređaja, te druge opreme.

Kanalizacijskim sustavom Kaštela-Trogir rješava se prikupljanje, pročišćavanje i dispozicija otpadnih voda gradova Kaštela i Trogir, Općina Okrug i Seget (priobalno dio), te naselja Slatine na istočnom dijelu otoka Čiovo koji administrativno pripada Splitu.³²

2.4.3. Onečišćenje prirodnih resursa

Prema „Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša“ prirodnim resursima se smatraju **zrak i njegova kakvoća, voda, more i tlo**. Isti mogu biti onečišćeni različitim negativnim društvenim čimbenicima i to najčešće divljim odlagalištima i ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda u akvatorij.

2.4.3.1. Onečišćenje voda i mora

U obalnom području Istre i Dalmacije vodo-tokovi su obično vrlo čisti u blizini izvora, ali se njihova kvaliteta nizvodno smanjuje. Kvaliteta Rječine, donje Gacke i Like, te Cetine udovoljava zahtjevima. U primorsko-istarskom slijevu donji tokovi

³² <http://www.ekz.hr/sustav.kastela-trogir.html>

voda su znatno onečišćeni. U dalmatinskom slijevu vodotoci uglavnom odgovaraju I. i II. kategoriji, a onečišćeni su u pravilu tek u donjem dijelu sljevova.

Kakvoća podzemne vode ocjenjuje se (još uvijek) zadovoljavajućom. **Primjećuju se utjecaji zagađivanja zbog poljoprivrednih aktivnosti.**

*"Onečišćenje voda je promjena kakvoće voda, koja nastaje unošenjem, ispuštanjem ili odlaganjem u vode hranjivih i drugih tvari, toplinske energije, te drugih uzročnika zagađenja, u količini kojom se mijenjaju svojstva voda u odnosu na njihovu ekološku funkciju i namjensku uporabu."*³³

Najčešći problemi u očuvanju čistih voda na razini države uključuju:

1. Postojeća razina onečišćenja voda (onečišćenje izvorišta voda, podzemnih i površinskih voda koje se koriste za opskrbu voda),
2. Stalno povećanje razine onečišćenja voda što uključuje:
 - a. nedostatak **uređaja za pročišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda**
 - b. slabo funkcioniranje izgrađenih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda
 - c. nedostatna veličina kanalizacijskih sustava
3. Povremena intenzivna zagađenja (akcidentne situacije)
4. Nadzor nad provođenjem propisa zaštite voda je izdvojen od općeg nadzora nad provođenjem zaštite okoliša.

Na području Kaštelanskog zaljeva nepravilan ispust otpadnih voda onečišćuju more. Ovaj problem rješava izgradnja kanalizacijskog sustava Kaštela-Trogir čija izgradnja završava 2008. godine.

2.4.3.2. Onečišćenje zraka

U Hrvatskoj su od 1990. godine smanjene emisije u zrak iz najvećih izvora zagađivanja zraka (stacionarni i mobilni izvori), a posljedica je to opće gospodarske recesije i gospodarske preobrazbe.

Najviše zagađenja izazivaju procesi **izgaranja i promet.**

Trenutno zrak na području onečišćuje neugodan miris otpadnih voda, divljih odlagališta, te ispusti prometnih vozila.

³³ Državni plan za zaštitu voda

Kako bi se izbjegla veća oštećenja i minimizirala postojeća, potrebno je uvesti određene mjere zaštite:

- veći proizvodni pogoni moraju imati uređaje za pročišćavanje ispušnih plinova prije njihovog ispuštanja u zrak
- potrebno je ložišta na kruta i tekuća goriva koristiti racionalno i upotrebljavati gorivo s dozvoljenim postotkom sumpora
- povijesne jezgre naselja potrebno je rasteretiti od prometa, osim interventnih, dostavnih i službenih vozila te vozila stanara³⁴

2.4.3.3. Onečišćenje tla te degradacija zemljišta i poljoprivrednog potencijala

Od ukupne površine kopna Republike Hrvatske (5.654.526 ha) **poljodjelsko tlo čini 57,95%, šumsko 34,43% i neplodno (tlo tehničke namjene) 7,62%.**

Površine poljodjelskih tala u Hrvatskoj su u stalnom smanjenju. Ukupna površina poljodjelskih tala (oranica, vrtova, voćnjaka i livada, pašnjaka, ribnjaka, tršćaka i bara) iznosila je 1976. godine 3.306.837 ha, dok je u 1997. godini bila 3.016.000 ha.

Stanje humizacije poljodjelskih tala također nije povoljno. Gospodarski najvažnija poljodjelska tla na području Slavonije i Baranje koja zauzimaju više od polovice naših oranica, imaju u svojem oraničnom sloju prosječno 2,1 do 2,8% humusa, što je približno dva puta manje od sadržaja humusa u analognom šumskom tlu.

Tako nepovoljan nalaz stanja humanizacije poljodjelskih tala pripisuje se u prvom redu prošlom dugotrajnom razdoblju nekontrolirane i intenzivne agrotehnike te grabežljivog iskorištavanja naših tala.

Šumska tla su relativno dobro očuvana, sa visokim stupnjem humusa, iako je i u njima prisutan pad sadržaja humusa od oko 40%.

Prema Prostornom planu uređenja Grada Trogira ukupna površina građevinskih područja iznosi 407,45 ha ili 10,5% cjelokupne površine teritorija Grada, te se očekuje rast građevinskih radova. Ukoliko se građevinski radovi ne budu kontrolirani postoji mogućnost negativnog utjecaja na okoliš i to u segmentima:

- Smanjenje zelenih površina zbog izgrađenih objekata,

³⁴ Nacionalan strategija zaštite okoliša

- odlaganje građevinskog otpada na divljim odlagalištima i
- bespravna gradnja koja nelegalno umanjuje broj zelenih površina.³⁵

Prilikom planiranja prostora te gospodarskog razvoja na području grada Trogira i njegove županije potrebno je obratiti pažnju i na problematiku degradiranja tla i poljoprivrednog potencijala kao važnom segmentu zaštite i očuvanju okoliša.

2.4.4. Zaključak

Komunalni otpad s područja grada se deponira na odlagalište otpada „Vuče brdo“ na području Planog, nedaleko od grada Trogira. Tehnološki i glomazni otpad se organizirano prikuplja od strane komunalnog poduzeća „Dobrić“ d.o.o.. Dio tehnološkog otpada, građevinski materijal, se jednim dijelom odlaže i na divljim odlagalištima koje je potrebno sanirati.

U svrhe saniranja divljih odlagališta, potrebno je izraditi sustav kojim će eliminirati postojeća divlja odlagališta. Do sada je obavljeno nekoliko akcija čišćenja otpada inicirano od strane lokalne zajednice, što je kratkoročno rješenje problema.

Na području grada Trogira i okolice se vrši izgradnja projekta hidrotehničkog tunela koji za funkciju ima omogućiti transport otpadnih voda u kolektore koji vrše funkciju pročišćavanja otpadnih voda. Očekuje se da će projekt završiti s fazama izgradnje 2008. godine.

U dijelu mjera plana ukupnog razvoja, će se naći rješenja za navedene probleme u analizi koji bi trebali riješiti pitanja sanacije, gospodarenja i odlaganja otpada na području grada Trogira.

³⁵ Uprava Grada Trogir

2.4.5. SWOT analiza zaštite okoliša

Prednosti	Nedostaci
<p>Tretman otpada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zbrinjavanje industrijskog otpada od samih proizvodnih industrija • Postojanje komunalnog poduzeća „Dobrić“ koje vrši sanaciju komunalnog, dijelom glomaznog i tehnološkog otpada • Sustavno odlaganje glomaznog otpada, informiranje građana o danima kada će se glomazni otpad prikupljati • Projekt Eko-kaštelanski zaljev koji će riješiti problem otpadnih voda 	<p>Tretman otpada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanost Projekta kojim se saniraju divlja odlagališta na području Grada Trogira • Nepostojanje „Plana gospodarenja otpadom grada“ • Ne postoji sustav reciklaže otpada koji bi pretvarao otpad u sekundarne sirovine • Nepostojanje sustava pročišćavanja otpadnih voda
Prilike	Prijetnje
<p>Tretman otpada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja Regionalnog sabirnog centra za otpad (sanitarna deponija) <p>Odlaganja otpadnih voda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izgradnja hidrotehničkog problema koji će riješiti velik dio problema vezanih za pročišćavanje otpadnih voda <p>Edukacija stanovništva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edukacija lokalnog stanovništva o važnosti očuvanja i zaštite okoliša <p>Ostalo vezano uz okoliš</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povlačenje sredstava iz EU fondova za projekte zaštite okoliša • Uskladiti standarde odlagališta s standardima EU legislative 	<p>Tretman otpada</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja divljih odlagališta čime se ugrožava kvaliteta prirodnih resursa; vode, tla i zraka • Građevinski i ostali otpad koji zagađuje okoliš (primarno opasni otpad) <p>Odlaganja otpadnih voda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatan tretman otpadnih voda <p>Ostalo vezano uz okoliš</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje cijena komunalnih usluga • Bespravna gradnja koja umanjuje broj zelenih površina

2.5. Institucije

Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske donio je **Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj** (N.N., br. 90/92.), po kojem je formirana 21 županija uključujući Grad Zagreb, 70 gradova i 419 općina.

Uz zakone koji se odnose na sustav državne uprave u županijama, te jedinice lokalne samouprave, postoje propisi i razvojni dokumenti na razini općine koji determiniraju funkcioniranje općine i poduzimanje razvojnih aktivnosti na razini općine. Jedan od takvih propisa je **Statut grada Trogira**, a od ostalih dokumenata to je usvojeni **Prostorni plan uređenja grada Trogira**.

2.5.1. Struktura državne administracije

Sustav državne uprave u Republici Hrvatskoj obuhvaća tijela državne uprave koja neposredno povezuje i usmjerava Vlada Republike Hrvatske.

Tijela državne uprave na središnjoj razini su **ministarstva i državne upravne organizacije**. Ministarstva i državne upravne organizacije na lokalnim razinama osnivaju svoje područne jedinice i ispostave ukoliko se za to ukaže potreba.

U državne upravne organizacije se ubrajaju i razni **Uredi Vlade, Agencije i Komisije Vlade te Pravne osobe** sa javnim ovlastima koji svi zajedno imaju funkciju da provode Zakon, donose provedbene propise, obavljaju upravni i inspekcijski nadzor te provode druge uprave i stručne poslove.

Sjedište ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji je **u gradu Splitu**, Vukovarska ulica broj 1.

Za obavljanje poslova iz djelokruga ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji ustrojavaju se sljedeće unutarnje ustrojstvene jedinice:

1. Služba za zajedničke poslove
2. Služba za gospodarstvo
3. Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove
4. Služba za društvene djelatnosti
5. Služba za opću upravu.

Za obavljanje poslova iz djelokruga ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji izvan sjedišta ureda državne uprave osnovano je jedanaest Ispostava prema

Uredbi o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama (N.N. br. 21/02) od kojih je **Ispostava u Trogiru** nadležna za područje grada Trogira, te općina Marina, Okrug i Seget.

2.5.2. Struktura županijske administracije

Zakonom o lokalnoj samoupravi i upravi iz 1992. godine vraćene su županije u naš pravni poredak kao jedinice lokalne samouprave i uprave, a gradovi i općine su postali jedinice lokalne samouprave.

Splitsko-dalmatinska županija u svojem sastavu ima 16 gradova, 39 općina, te 204 naselja. Prema Zakonu o izmjenama i dopunama zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (N.N. br. 129/05) Županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnoga (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na:

- Obrazovanje;
- Zdravstvo;
- Prostorno i urbanističko planiranje;
- Gospodarski razvoj;
- Promet i prometnu infrastrukturu;
- Održavanje javnih cesta;
- Planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova;
- Izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada, te
- Ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Posebnim zakonima kojima se uređuju pojedine djelatnosti odredit će se poslovi čije je obavljanje županija dužna organizirati, te poslovi koje županija može obavljati.

Tijela Županije su:

- Župan,
- Županijska skupština,
- Županijsko poglavarstvo i
- Upravna tijela

Za obavljanje upravnih i stručnih poslova iz samoupravnog djelokruga Županije osnivaju se **upravni odjeli, zavodi i službe**. Upravnim odjelima upravljaju pročelnici, zavodom ravnatelj, službom koja se ustrojava za rad Poglavarstva tajnik, a službom koja se ustrojava za rad Županijske skupštine tajnik Županijske skupštine.

U nastavku je prikazan i analiziran *Godišnji obračun Proračuna županije* za 2005. godinu. Godišnji obračun Proračuna Splitsko-dalmatinske županije za 2005. godinu sadrži Račun prihoda i rashoda, te Račun financiranja.

Tablica 30. Godišnji obračun Proračuna županije za 2005. godine³⁶

	Opis	Plan 2005.	Ostvarenje 2005.	Indeks	Plan 2006.
A.	RAČUN PRIHODA I RASHODA				
1.	Prihodi poslovanja	325.431.732,56	327.289.920,03	100,57%	352.995.000,00
2.	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.418.674,65	1.418.674,65	100,00%	1.000.000,00
3.	Rashodi poslovanja	295.464.571,71	278.702.207,76	94,33%	290.879.773,00
4.	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	59.875.777,16	52.147.713,27	87,09%	65.358.227,00
5.	Ukupan manjak prihoda	28.489.941,66	2.141.326,35	7,52%	2.243.000,00
B.	RAČUN ZADUŽIVANJA / FINANCIRANJA				
6.	Primici od financijske imovine i zaduživanja	5.260.000,00	5.217.794,23	99,20%	3.825.000,00
7.	Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	7.863.472,04	7.862.661,80	99,99%	1.582.000,00
8.	Manjak prim itaka od financijske imovine i obveza	2.603.472,04	2.644.867,57	101,59%	2.243.000,00
C.	UKUPNO PRIHODI I PRIMICI 1+2+6	332.110.407,21	333.926.388,91	100,55%	357.820.000,00
D.	UKUPNO RASHODI I IZDACI 3+4+7	363.203.820,91	338.712.582,83	93,26%	357.820.000,00
E.	MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA (D-C)	31.093.413,70	4.786.193,92	15,39%	0,00
F.	VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA - PRENEŠENI IZ 2004.	31.093.413,70	31.093.413,70	100,00%	26.307.219,78
G.	VIŠAK PRIH. I PRIM. ZA SLJ. RAZD. - 2006. (F-E)	0,00	26.307.219,78		

Iz prethodne tablice Godišnjeg obračuna Proračuna županije može se zaključiti:

- Prihodi poslovanja kao glavne stavke proračuna županije (detaljnije će biti prikazani i razrađeni u nastavku) u 2005. su bili 327.289.920,03 Kn, nešto iznad plana proračuna (0,57% više u odnosu na plan);
- Prihodi od prodaje nefinancijske imovine su iznosili 1.418.674,65 Kn;
- Rashodi poslovanja u 2005. su iznosili 278.702.207,76 Kn i manji su od onih predviđenih planom (94,33% od plana);
- Rashodi za nabavu nefinancijske imovine su iznosili 52.147.713,27 Kn (87,09% od plana);

³⁶ Službeni glasnik županije broj 4, godina 2006.

- Na temelju stavki prihoda i rashoda vidljiv je manjak prihoda u iznosu od 2.141.326,35 Kn;
- Iz računa financiranja i zaduživanja vidljiv je manjak primitak u odnosu na izdatke u iznosu od 2.644.867,57 Kn;
- Ukupan manjak prihoda i primitaka u 2005. iznosi 4.786.193,92 Kn, koji je podmiren iz viška prihoda iz prethodne godine koji je iznosio 31.093.413,70 Kn.

2.5.3. Struktura administracije grada Trogira

Grad Trogir u svom samoupravnom djelokrugu obavlja **poslove lokalnog značaja** kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, **a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima.**

Temeljni zakoni koji reguliraju područje lokalne samouprave i uprave jesu:

- Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi (1992),
- Zakon o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave (1993),
- Zakon o područjima županija, općina i gradova u RH (1993, 1997),
- Zakon o proračunu (1994) i
- Zakon o Gradu Zagrebu (1997).
- Europska povelja o lokalnoj samoupravi (koju je Republika Hrvatska je 1997. godine ratificirala na taj način prihvatila načela utvrđena tom poveljom).

Gradsko vijeće grada Trogira na sjednici održanoj 8. studenoga 2001. je donijelo Statut Grada Trogira.

Statutom grada su uređene sljedeće stvari:

- Obilježja Grada Trogira;
- Javna priznanja;
- Samoupravni djelokrug;
- Neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju;
- Unutarnje ustrojstvo ovlasti i način rada tijela;
- Mjesna samouprava;
- Način obavljanja poslova;

- Oblici konzultiranja građana;
- Provođenje referenduma u pitanjima iz samoupravnog djelovanja;
- Ustrojstvo i rad javnih službi;
- Oblici suradnje jedinica lokalne samouprave, te
- Druga pitanja važna za ostvarivanje prava i obveza Grada Trogira.

Grad Trogir obuhvaća područja sljedećih naselja: Arbanija, Divulje, Drvenik Veli, Drvenik Mali (Ploča), Mastrinka, Plano, Trogir i Žedno.

Grad Trogir u svom samoupravnom djelokrugu **obavlja poslove lokalnog značaja** kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, i to osobito poslove koji se odnose na:

1. uređenje naselja i stanovanje;
2. prostorno i urbanističko planiranje;
3. komunalne djelatnosti;
4. brigu o djeci;
5. socijalnu skrb;
6. primarnu zdravstvenu zaštitu;
7. odgoj i osnovno obrazovanje;
8. kulturu, tjelesnu kulturu i šport;
9. zaštitu potrošača;
10. zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša;
11. protupožarnu i civilnu zaštitu;
12. promet na svom području; te
13. ostale poslove sukladno posebnim propisima.

Gradsko vijeće može tražiti od županijske skupštine Splitsko-dalmatinske županije, da gradu Trogiru uz suglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove lokalne i područne (regionalne) samouprave, povjeri obavljanje određenih poslova koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj i promet i prometnu infrastrukturu ako osigura dovoljno prihoda za njihovo obavljanje.

Grad Trogir u okviru samoupravnog djelokruga:

1. Raspolaže, upravlja i koristi **imovinu** u vlasništvu Grada;
2. Promiče **društveni i gospodarski napredak** radi vrednovanja lokalnih posebnosti i poštivanja prirodnih i prostornih mogućnosti;

3. Vodi brigu o potrebama i interesima stanovnika **u oblasti predškolskog uzrasta, odgoja i osnovnog obrazovanja, primarne zdravstvene zaštite, kulture, tjelesne kulture i športa;**
4. Osigurava uvjete za utvrđivanje **politike gospodarenje prostorom i unapređenje i zaštitu prirodnog okoliša;**
5. Obavlja poslove u vezi s **poticanjem poduzetničkih aktivnosti** i korištenja prostora u vlasništvu grada Trogira;
6. Osigurava uvjete za održivi razvitak **komunalnih djelatnosti;**
7. Vodi brigu o **uređenju naselja, kvaliteti stanovanja i komunalnim objektima;**
8. Organizira obavljanje **komunalnih i drugih djelatnosti;**
9. Osniva pravne osobe radi ostvarivanja gospodarskih, društvenih, komunalnih, socijalnih i drugih interesa i potreba stanovništva;
10. Obavlja **razrez i naplatu prihoda** koji pripadaju gradu Trogiru;
11. Potiče primjenu djelotvornih mjera radi zaštite životnog standarda i zbrinjavanja socijalno ugroženih osoba i obavlja poslove socijalne skrbi;
- 12. Potiče aktivnosti udruga građana;**
13. Promiče očuvanje prirodne baštine, povijesnog, kulturnog i graditeljskog nasljeđa;
14. Osigurana uvjete za protupožarnu i civilnu zaštitu;
15. Osigurava uvjete za zaštitu potrošača;
- 16. Donosi proračun grada Trogira;**
17. Obavlja redarstvene poslove radi očuvanja komunalnog reda;
18. Obavlja i uređuje druge poslove koji su u neposrednoj vezi s interesima grada Trogira za njezin gospodarski, društveni i socijalni napredak.

Gradska tijela

Ovlasti i obveze koje proizlaze iz samoupravnog djelokruga Grada Trogira podijeljene su između gradskog vijeća, gradskog poglavarstva i upravnih tijela grada Trogira.

Gradsko vijeće – predstavničko tijelo

Gradsko vijeće predstavničko je tijelo građana grada Trogira i tijelo lokalne samouprave koje u okviru svojih prava i dužnosti donosi opće i druge akte te obavlja druge poslove u skladu s ustavom, zakonom i statutom. Gradsko vijeće ima 19 članova.

Gradonačelnik – izvršno tijelo

Gradonačelnik Grada Trogira zastupa grad i nositelj je izvršne vlasti, te predsjednik Poglavarstva Grada Trogira. Gradonačelnik daje punomoći za zastupanje Grada Trogira u pojedinim stvarima, ima pravo predlagati Gradskom vijeću donošenje općih i drugih akata, podnosi Poglavarstvu prijedlog proračuna i odgovoran je za njegovo izvršenje, usmjerava rad upravnih tijela Grada Trogira i daje im upute za rad; te obavlja druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost zakonom, drugim propisom, statutom ili drugim općim aktom.

Gradsko poglavarstvo – izvršno tijelo

Poglavarstvo je odgovorno Gradskom vijeću za svoj rad i odluke koje donosi. Poglavarstvo je dužno podnositi Gradskom vijeću polugodišnji i godišnji izvještaj o radu. Poglavarstvo ima 7 članova od kojih su gradonačelnik i njegovi zamjenici po položaju članovi Poglavarstva.

Gradska uprava

Gradsko vijeće je za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Grada Trogira kao i poslova državne uprave prenijetih na grad ustrojilo Gradsku upravu Grada. Gradska uprava se sastoji od Upravnog odjela za lokalnu samoupravu i upravu, Upravnog odjela za gospodarenje imovinom grada, stambene poslove i komunalno gospodarstvo, Upravnog odjela za javne potrebe i Vlastitog pogona.

Mjesna samouprava

Na području Grada osnivaju se **mjesni odbori** kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima od neposrednog i svakodnevnog

utjecaja na život i rad građana. Na području grada Trogira po prijašnjim propisima osnovani su sljedeći mjesni odbori Čiovo, Arbanija, Žedno, Grad, Travarica, Plano, Drvenik Mali i Drvenik Veli. Tijela mjesnog odbora su vijeće mjesnog odbora i predsjednik vijeća mjesnog odbora.

2.5.4. Aktivno vođenje proračuna Grada Trogira

2.5.4.1. Proračun Grada Trogira

Prihode i rashode Grada planira **gradsko vijeće** godišnjim proračunom. Proračun je akt Grada Trogira kojim se procjenjuju njezini prihodi i primici, te utvrđuju njezini rashodi i izdaci za jednu godinu. Proračun donosi Gradsko vijeće prije početka slijedeće kalendarske godine, a ukoliko ne donese, Vijeće mora donijeti Odluku o privremenom financiranju za razdoblje od tri mjeseca. Sve pokretne i nepokretne stvari, te imovinska prava koje pripadaju Gradu čine njegovu imovinu. Za izvršenje godišnjeg proračuna odgovorno je Gradsko poglavarstvo, dok je nalogodavac za izvršenje godišnjeg proračuna u cjelini gradonačelnik. Svrha proračuna je da odredi jasan, logičan plan za alokaciju resursa Grada programima pružanja esencijalnih javnih usluga, kao što su parkovi i rekreacija, javna sigurnost, održavanje i izgradnja ulica i mostova, te druge funkcije koje pružaju potporu sigurnom, zdravom i ugodnom okruženju zajednice. Kada je pravilno izrađen, proračun je sredstvo za službeno dokumentiranje financijskih i programskih smjernica gradskog vijeća, tijela krajnje odgovornog za dobrobit zajednice. Proračun je višestruko značajan jer predstavlja:

- Financijski plan
- Strateški dokument
- Pravni akt
- Vodič za postupke upravljanja Gradom
- Sredstva komunikacije s ukupnom javnošću koja sudjeluje ili u prihodovnoj ili u rashodovnoj strani proračuna te ostalim interesnim skupinama

2.5.4.2. Transparentni proračunski proces

Transparentni proračunski proces uključuje širok opseg aktivnosti ili modela koji se koriste u svrhu optimiziranja prikupljanja i korištenja proračunskih sredstava.

Postoje tri glavne aktivnosti koje na najbolji način ostvaruju cilj povećanja transparentnosti, a to su:

1. Proračunska poruka
2. Javna tribina
3. Proračun u malom

2.5.5. Financiranje javnih potreba

Prema funkcionalnoj klasifikaciji javnih izdataka općina, gradova i županija, postoji **12 skupina izdataka koji se financiraju iz proračuna lokalnih jedinica**. To su:

1. Opće javne (administrativne) usluge.
2. Javni red i sigurnosni poslovi.
3. Obrazovanje (predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje).
4. Zdravstvo.
5. Socijalna sigurnost i skrb.
6. Stambeno-komunalna djelatnost.
7. Rekreacija (šport), kulturna, vjerska i ostale djelatnosti.
8. Poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov.
9. Rudarstvo, industrija i graditeljstvo.
10. Prijevoz i komunikacije.
11. Drugi ekonomski poslovi i usluge.
12. Izdaci koji nisu svrstani prema glavnim skupinama (kamate, transakcije u vezi s javnim dugom, troškovi izdavanja vrijednosnih papira).

U nastavku će biti prikazani **izdaci Proračuna Grada Trogira** u 2005. godini i plan za 2006. prema Upravnim odjelima koji postoje u gradu Trogiru:

- Upravni odjel za lokalnu samoupravu i upravu;
- Upravni odjel za javne potrebe
- Upravni odjel za gospodarenje imovinom grada, stambene poslove i komunalno gospodarstvo, te
- Vlastiti pogon.

Upravni odjel za lokalnu samoupravu i upravu

Tablica 31. Izdaci Upravnog odjela za lokalnu samoupravu i upravu

	Opis	Ostvarenje 2005.	%	Plan 2006.	%
1.	UPRAVNI ODJEL ZA LOKALNU SAMOUPRAVU I UPRAVU	12.202.595,44	29,78%	10.074.000,00	16,83%
1.1.	Financiranje javne uprave i administracije	11.979.266,67	29,24%	9.970.000,00	16,65%
	Troškovi zaposlenih	5.006.756,18	12,22%	4.755.000,00	7,94%
	Rashodi za materijal i energiju	532.917,13	1,30%	460.000,00	0,77%
	Rashodi za usluge	5.349.677,78	13,06%	4.230.000,00	7,07%
	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	22.678,68	0,06%	25.000,00	0,04%
	Financijski troškovi	140.240,97	0,34%	170.000,00	0,28%
	Subvencije poljoprivrednicima	167.886,94	0,41%	50.000,00	0,08%
	Proračunska zaliha	118.108,99	0,29%	200.000,00	0,33%
	Ostali izvanredni rashodi	41.000,00	0,10%	60.000,00	0,10%
	Nabava umjetničkih djela	600.000,00	1,46%	20.000,00	0,03%
1.2.	Informatizacija uprave	160.787,21	0,39%	30.000,00	0,05%
1.3.	Mjesna samouprava	62.541,56	0,15%	74.000,00	0,12%
	Rashodi za materijal i energiju	22.891,97	0,06%	22.000,00	0,04%
	Rashodi za usluge	33.780,59	0,08%	40.000,00	0,07%
	Financijski troškovi	1.200,00	0,00%	2.000,00	0,00%
	Nabavka opreme	4.669,00	0,01%	0,00	0,00%
1.4.	Modernizacija komunikacijske opreme	0,00	0,00%	10.000,00	0,02%

U prethodnoj tablici su prikazani izdaci upravnog odjela Grada koji su bili u 2005. godini i plan za 2006. godinu. Ukupni izdaci su bili 12.202.595,44 Kn i činili su 29,78% ukupnih izdataka proračuna grada, od čega je najviše utrošeno za plaće zaposlenika (5.006.758,18 Kn) i za troškove usluga (5.349.677,78 Kn). Planirani izdaci ovog odjela u 2006. godini su nešto manji i iznose 10.074.000,00 Kn i u strukturi ukupnih izdataka proračuna čine puno manje nego u 2005. godini, i to 16,83%.

Upravni odjel za javne potrebe

Tablica 32. Izdaci Upravnog odjela za javne potrebe

2.	UPRAVNI ODJEL ZA JAVNE POTREBE	15.083.062,31	36,81%	16.252.000,00	27,15%
2.1.	Financiranje udruga građana	57.005,18	0,14%	100.000,00	0,17%
	Tekuće donacije za udruge građana	57.005,18	0,14%	100.000,00	0,17%
2.2.	Promicanje kulture	3.993.126,78	9,75%	3.955.000,00	6,61%
	Pučko otvoreno učilište Trogir	520.240,07	1,27%	350.000,00	0,58%
	Vjerske zajednice	104.000,00	0,25%	380.000,00	0,63%
	Gradska knjižnica Trogir	257.129,30	0,63%	322.000,00	0,54%
	Muzej grada Trogira	654.695,36	1,60%	853.000,00	1,42%
	Udruge građana u kulturi	720.300,94	1,76%	600.000,00	1,00%
	Trogirsko ljeto	1.736.761,11	4,24%	1.450.000,00	2,42%
2.3.	Razvoj športa i tehničke kulture	2.810.138,43	6,86%	3.717.000,00	6,21%
	Športski objekti Trogir	1.139.719,31	2,78%	2.117.000,00	3,54%
	Športske udruge	1.670.419,12	4,08%	1.600.000,00	2,67%
2.4.	Predškolski odgoj	3.760.642,83	9,18%	4.000.000,00	6,68%
	Dječji vrtić Trogir	3.760.642,83	9,18%	4.000.000,00	6,68%
2.5.	Protupožarna zaštita	1.021.823,90	2,49%	855.000,00	1,43%
	Oprema za protupožarnu zaštitu	1.823,90	0,00%	30.000,00	0,05%
	Dobrovoljno vatrogasno društvo	1.020.000,00	2,49%	825.000,00	1,38%
2.6.	Razvoj školstva	250.633,80	0,61%	300.000,00	0,50%
	Glazbena škola Josip Hatze Trogir	49.533,80	0,12%	80.000,00	0,13%
	Stipendiranje učenika i studenata	58.700,00	0,14%	200.000,00	0,33%
	Obrazovanje putem HZZP	3.500,00	0,01%	20.000,00	0,03%
	Nabavka školskih knjiga	138.900,00	0,34%	0,00	0,00%
2.7.	Socijalna skrb	2.490.231,00	6,08%	2.710.000,00	4,53%
	Pomoć obiteljima i kućanstvima	2.223.545,50	5,43%	2.080.000,00	3,47%
	Hrvatski branitelji i njihove obitelji	135.937,50	0,33%	400.000,00	0,67%
	Pomoć invalidima i hendikepiranim osobama	130.748,00	0,32%	230.000,00	0,38%
2.8.	Financiranje političkih stranaka	197.542,70	0,48%	200.000,00	0,33%
	Političke stranke	197.542,70	0,48%	200.000,00	0,33%
2.9.	Informatizacija odjela	57.105,69	0,14%	60.000,00	0,10%
	Informatizacija odjela	57.105,69	0,14%	60.000,00	0,10%
2.10.	Hitna medicinska pomoć	0,00	0,00%	45.000,00	0,08%
	Hitna medicinska pomoć	0,00	0,00%	45.000,00	0,08%
2.11.	Dom zdravlja Trogir	444.812,00	1,09%	0,00	0,00%
	Nabavka mamografa	444.812,00	1,09%	0,00	0,00%
2.12.	Ustanove zdravstva	0,00	0,00%	50.000,00	0,08%
	Tekuće donacije u novcu - ustanove zdravstva	0,00	0,00%	50.000,00	0,08%
2.13.	Klimatizacija Općinskog suda u Trogiru	0,00	0,00%	260.000,00	0,43%
	Kapitalna pomoć za klimatizaciju	0,00	0,00%	260.000,00	0,43%

Izdaci upravnog odjela za javne potrebe u 2005. godini su iznosili 15.083.062,31 Kn i činili su 36,81 % ukupnih izdataka proračuna grada. Najviše je potrošeno u financiranje:

- Promicanja kulture – 3.993.126,78 Kn i to kroz Pučko otvoreno učilište, vjerske zajednice, gradsku knjižnicu, muzej, udruge građana u kulturi i na organizaciju Trogirskog ljeta.
- Predškolski odgoj (dječji vrtić) – 3.760.642,83 Kn i

- Razvoj športa i tehničke kulture – 2.810.138,43 Kn.

Ostatkom novca se financiralo: udruge građana, protupožarna zaštita, razvoj školstva, socijalna skrb, političke stranke, zdravstvo ...

Planirani izdaci upravnog odjela za javne potrebe u 2006. godini su nešto veći od prethodne godine i iznose 16.252.000,00 Kn i čine 27,15% ukupnih planiranih izdataka proračuna grada za 2006. godinu.

Upravni odjel za gospodarenje imovinom grada, stambene poslove i komunalno gospodarstvo

Tablica 33. Izdaci Upravnog odjela za gospodarenje imovinom grada, stambene poslove i komunalno gospodarstvo

3.	UPRAVNI ODJEL ZA GOSPODARENJE IMOVINOM GRADA, STAMBENE POSLOVE I KOMUNALNO GOSPODARSTVO	13.685.824,50	33,40%	29.980.000,00	50,08%
3.1.	Imovina grada, prostorno planiranje i zaštita okoliša	3.121.059,68	7,62%	8.895.000,00	14,86%
	Održavanje imovine grada osim komunalne	1.264.406,53	3,09%	1.540.000,00	2,57%
	Izgradnja poslovnih i sportskih građevina	431.981,85	1,05%	2.650.000,00	4,43%
	Otkup zemljišta i rješavanje imovinsko - pravnih odnosa	36.458,30	0,09%	1.150.000,00	1,92%
	Prostorno planiranje i geodetske usluge	355.254,00	0,87%	1.800.000,00	3,01%
	Sanacija deponija Plano i unapređennje čovjekovog okoliša	1.032.959,00	2,52%	1.755.000,00	2,93%
3.2.	Komunalno gospodarstvo	10.320.706,13	25,19%	18.095.000,00	30,23%
	Održavanje odvodnje oborinskih voda	23.840,00	0,06%	0,00	0,00%
	Održavanje čistoće javnih površina	575.836,90	1,41%	500.000,00	0,84%
	Održavanje javnih i zelenih površina	482.745,09	1,18%	200.000,00	0,33%
	Održavanje nerazvrstanih cesta	1.185.553,37	2,89%	2.450.000,00	4,09%
	Održavanje groblja	56.626,00	0,14%	175.000,00	0,29%
	Održavanje javne rasvjete	885.967,04	2,16%	2.300.000,00	3,84%
	Izgradnja nerazvrstanih cesta i prostora	403.474,24	0,98%	1.050.000,00	1,75%
	Izgradnja objekata komunalne infrastrukture	2.426.264,38	5,92%	5.430.000,00	9,07%
	Izgradnja javne rasvjete	2.368.273,95	5,78%	900.000,00	1,50%
	Kapitalne pomoći	1.394.377,16	3,40%	3.680.000,00	6,15%
	Subvencije	517.748,00	1,26%	910.000,00	1,52%
	Otplata duga	0,00	0,00%	500.000,00	0,84%
3.3.	Služba naplate	178.503,82	0,44%	250.000,00	0,42%
	Intelektualne i osobne usluge	178.503,82	0,44%	250.000,00	0,42%
3.4.	Informatizacija odjela	65.554,87	0,16%	80.000,00	0,13%
	Nabava računalne opreme	65.554,87	0,16%	80.000,00	0,13%
3.5.	Održivi razvitak otoka	0,00	0,00%	2.660.000,00	4,44%
	Komunalno uređenje otoka	0,00	0,00%	2.660.000,00	4,44%
4.	VLASTITI POGON	0,00	0,00%	3.557.000,00	5,94%
4.1.	Komunalne djelatnosti u vlastitom pogonu	0,00	0,00%	3.557.000,00	5,94%
	Komunalne djelatnosti u vlastitom pogonu	0,00	0,00%	3.557.000,00	5,94%

U prethodnoj tablici su prikazani izdaci upravnog odjela za gospodarenje imovinom grada, stamene poslove i komunalno gospodarstvo. Vidljivo da su izdaci u 2005. godini iznosili 13.685.824,50 Kn, a planirani u 2006. su 29.980.000,00 Kn, tj. povećanje od 120%.

Na imovinu grada, prostorno planiranje i zaštitu okoliša u 2005. godini utrošeno je 3.121.059,00 Kn, dok se u 2006. planira utrošiti 8.895.000,00 Kn (planirano povećanje je najviše zbog izgradnje poslovnih i sportskih građevina, te prostornog planiranja i geodetskih usluga).

Na komunalno gospodarstvo u 2005. godini je potrošeno 10.320.706,13 Kn, dok se u 2006. planira potrošiti 18.095.000,00 Kn (povećanje u odnosu na proteklu godinu najviše je zbog povećanog komunalnog uređenja otoka, održavanja nerazvrstanih cesta, izgradnje objekata, javne rasvjete itd.)

Komunalne djelatnosti u **vlastitom pogonu** (koji je posebna cjelina) bilježe planirane izdatke u iznosu od 3.557.000,00 Kn, dok ih u 2005. nije bilo.

U sljedećoj tablici su prikazani ukupni izdaci proračuna (zbroj prethodno navedenih odjela, te vlastitog pogona).

Tablica 34. Ukupni izdaci proračuna u 2005. i plan za 2006.

	Opis	Ostvarenje 2005.	%	Plan 2006.	%
1.	UPRAVNI ODJEL ZA LOKALNU SAMOUPRAVU I UPRAVU	12.202.595,44	29,78%	10.074.000,00	16,83%
2.	UPRAVNI ODJEL ZA JAVNE POTREBE	15.083.062,31	36,81%	16.252.000,00	27,15%
3.	UPRAVNI ODJEL ZA GOSPODARENJE IMOVINOM GRADA, STAMBENE POSLOVE I KOMUNALNO GOSPODARSTVO	13.685.824,50	33,40%	29.980.000,00	50,08%
4.	VLASTITI POGON	0,00	0,00%	3.557.000,00	5,94%
	UKUPNI IZDACI PRORAČUNA	40.971.482,25	100,00%	59.863.000,00	100,00%

Ukupno promatrajući izdatke proračuna u 2005., te plan za 2006. vidljivo je povećanje planiranih izdataka sa 40.971.482,25 Kn (2005. godina), na 59.863.000,00 Kn.

2.5.5.1. Prihodi proračuna grada Trogira

Grad ostvaruje prihode kojima u okviru svog samoupravnog djelokruga slobodno raspolaže. Prihodi Grada moraju biti razmjerni s poslovima koje obavljaju njegova tijela u skladu sa zakonom.

Prihodi Grada su:

- gradski porezi, prirez, naknade, doprinosi i pristojbe,

- prihodi od stvari u vlasništvu i imovinskih prava Grada,
- prihodi od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Grada, odnosno u kojima ima udjele ili dionice,
- prihodi od naknada za koncesije koje daje Gradsko vijeće,
- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje propiše Gradsko vijeće u skladu sa zakonom,
- udio u zajedničkim porezima s Republikom Hrvatskom,
- sredstva pomoći i dotacija Republike Hrvatske predviđena državnim proračunom i
- drugi prihodi određeni zakonom.

U sljedećoj tablici su prikazani ukupni prihodi i rashodi proračuna grada Trogira za razdoblje 2002. do 2005. godine.

Tablica 35. Proračun Grada Trogira za razdoblje 2002. - 2005.³⁷

	Opis	Ostvarenje 2002.	Ostvarenje 2003.	Ostvarenje 2004.	Ostvarenje 2005.
A.	RAČUN PRIHODA I RASHODA				
1.	Prihodi poslovanja	20.419.457,00	20.419.745,00	29.950.976,00	33.835.924,52
2.	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	673.880,00	0,00	1.466.177,00	366.852,48
3.	Rashodi poslovanja	20.799.617,00	21.732.962,00	26.855.954,00	33.927.645,11
4.	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	1.564.242,00	1.193.399,00	3.569.898,00	6.865.333,38
5.	Ukupan višak / manjak prihoda	-1.270.522,00	-2.506.616,00	991.301,00	-6.590.201,49
B.	RAČUN ZADUŽIVANJA / FINANCIRANJA				
6.	Primici od financijske imovine i zaduživanja	0,00	0,00	0,00	2.126.371,95
7.	Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	138.217,00	234.780,00	95.459,00	178.503,82
8.	Manjak primit. od finan. imovine i obveza	-138.217,00	-234.780,00	-95.459,00	1.947.868,13
C.	UKUPNO PRIHODI I PRIMICI 1+2+6	21.093.337,00	20.419.745,00	31.417.153,00	36.329.148,95
D.	UKUPNO RASHODI I IZDACI 3+4+7	22.502.076,00	23.161.141,00	30.521.311,00	40.971.482,31
E.	VIŠAK / MANJAK PRIH. I PRIMITAKA (D-C)	-1.408.739,00	-2.741.396,00	895.842,00	-4.642.333,36
F.	VIŠAK / MANJAK PRIH. I PRIMIT. - PRENESENI	848.743,00	-559.997,00	-3.301.393,00	-2.405.551,00
G.	MANJAK PRIH. I PRIM. ZA SLJ. RAZD. (F-E)	-559.996,00	-3.301.393,00	-2.405.551,00	-7.047.884,36

Iz prethodne tablice je vidljivo da su prihodi proračuna grada Trogira u 2002. i 2003. godini na razini od 20 miliona kuna, dok su u tim godinama rashodi proračuna nešto veći od prihoda.

³⁷ Ministarstvo financija i grad Trogir

Prihodi proračuna grada u 2004. godini su 31.417.153,00 Kn što je veliko povećanje u odnosu na prethodne dvije godine (za 50%). U toj godini je ostvaren višak prihoda nad rashodima, dok je akumulirani manjak prihoda na kraju 2004. godine iznosio 2.405.551,00 Kn.

Prihodi proračuna u 2005. godini su iznosili 36.329.148,95 Kn (povećanje za 16% u odnosu na prethodnu godinu), dok rashodi proračuna bilježe još veće povećanje (34% u odnosu na prethodnu godinu) i iznose 40.971.482,31 Kn.

Ukupan rezultat na kraju 2005. godine je manjak prihoda i primitak u iznosu od 7.047.884,36 Kn, od čega je minus od 4.642.333,36 Kn od 2005. godine, dok je iznos od 2.405.551,00 Kn preneseni manjak iz proteklih godina.

2.5.5.2. Zaduživanje lokalne uprave i samouprave

Financiranje grada Trogira definirano je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i njegovim naknadnim izmjenama i dopunama.

Na temelju Zakona o proračunu (N.N., br. 96/03), Ministar financija je donio Pravilnik o postupku zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i davanju jamstva jedinica područne (regionalne) samouprave:

- Jedinica lokalne samouprave se može zadužiti ako ispunjava uvjete iz odredbi Zakona o proračunu i Zakona o izvršavanju Državnog proračuna RH koje se odnose na zaduživanje i davanje jamstva u godini u kojoj se traži suglasnost za zaduživanje.
- Jedinica lokalne samouprave ne može se zadužiti za izvanproračunske korisnike i/ili trgovačka društva osnovana u skladu sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu.
- Jedinica lokalne samouprave može dati jamstvo za investiciju koja se financira i ona mora biti planirana u proračunu za proračunsku godinu za koju se traži suglasnost za zaduživanje, te utvrđena u odluci o izvršavanju proračuna.
- Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje suglasnosti za zaduživanje jedinica lokalne samouprave za nabavu financijskog kredita provodi postupak javne nabave u skladu sa Zakonom o javnoj nabavi.

Zaduženja grada Trogira predstavlja kredit u iznosu od 5 mil Kn kod Hrvatske banke za obnovu i razvoj.

2.5.6. Kreiranje interesnih partnerstava

2.5.6.1. Sudjelovanje građana

Neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju je propisano prethodno spomenutim Statutom³⁸ Grada Trogira.

Građani mogu neposredno sudjelovati u odlučivanju o lokalnim poslovima putem lokalnog referenduma, mjesnog odbora građana i davanjem prijedloga u skladu sa zakonom i statutom grada.

Lokalni referendum može se raspisivati radi odlučivanja o prijedlogu za promjenu Statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugog pitanja lokalnog značenja iz lokalnog djelokruga gradskog vijeća, kao i drugim pitanjima određenim zakonom. Lokalni referendum na temelju odredaba zakona i statuta raspisuje Gradsko vijeće.

Građani i pravne osobe imaju pravo, na način određen zakonom, podnositi predstavke i pritužbe na rad tijela Grada Trogira i na nepravilan način odnos zaposlenih u tijelima Grada Trogira ako se obraćaju tim tijelima radi ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja građanskih dužnosti.

Jedanput godišnje organizira se sastanak građana putem mjesnih odbora s Poglavarstvom grada Trogira.

Osim osobnih kontakata razina informiranje građana je povećana kroz izdavanje Trogirskog lista i Službenog glasnika grada.

2.5.6.2. Javno-privatno partnerstvo

Javno-privatno partnerstvo podrazumijeva suradnju Općine sa partnerom iz privatnog sektora u realizaciji projekta. Javno-privatna partnerstva mogu imati oblik ugovora o upravljanju, zakupu, koncesiji, konceptu "izgradnja-vođenje-prijenos", izravnoj privatizaciji ili složenijim poslovima, na primjer onima koji uključuju prodaju i nakon toga ponovno davanje u zakup istih prostora.

U gradu Trogiru do sada nije bilo projekata koji su realizirani putem javno – privatnog partnerstva.

³⁸ Statut Grada Trogira

2.5.7. SWOT analiza institucija

<i>Snage</i>	<i>Slabosti</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Informatizacija gradske uprave • Zadovoljavajuća komunikacija sa građanima (putem osobnih kontakata, kroz izdavanje Trogirskog lista i Službenog glasnika grada) • Zadovoljavajuća komunikacija i suradnja s drugim razinama uprave i samouprave (županijska i državne uprave) • Učinkovita naplata prihoda proračuna grada • Izrada web stranice grada u tijeku 	<ul style="list-style-type: none"> • Grad do sada nije realizirao niti jedan projekt na temelju kojih bi dobio sufinanciranje od Europske unije • Nedovoljno učinkovito upravljanje prometnicama na području grada • Web stranica grada još nije u funkciji • Nedostatak uredskog prostora za gradsku upravu • Dislociranost odjela grada otežava komunikaciju • Nedovoljno stručnog kadra (građevinskih inženjera) • Vodovod Trogir nema osobu za rad sa strankama (za rješavanje reklamacija)
<i>Prilike</i>	<i>Prijetnje</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Realizirati planirane projekte kroz alternativne modele financiranja (npr. javno – privatno partnerstvo) • Povlačenje sredstava iz Europske unije • Povećanje proračunskih prihoda grada kroz novi zakon o decentralizaciji (proračunskih prihoda) 	<ul style="list-style-type: none"> • Prevelika centralizacija državne uprave ograničava grad • Nerazmjerno povećanje rashoda grada u odnosu na prihode kroz zakon o decentralizaciji

2.6. Prostorno uređenje

2.6.1. Uvod

U strukturalnoj analizi prostornog uređenja Grada Trogira, koristili su se podaci iz **usvojenog Prostornog plana uređenja Grada Trogira**, zatim informacije dobivene od nadležnih službi Grada Trogira, ovisno o segmentu prostornog uređenja koji se analizirao. Korištenje Prostornog plana Grada u ovoj analizi osigurava usklađenost sa osnovnim konceptom upravljanja prostorom u Gradu Trogira i kvalitetnu podlogu za daljnje korake u izradi Plana ukupnog razvoja Grada Trogira. S druge strane suradnja sa nadležnim tijelima u izradi ovoga dijela strukturne analize osigurava ažurnost prezentiranih podataka.

Prostorni plan

Prostorni plan uređenja Grada temeljni je, a ujedno i **obvezatni dokument** prostornog uređenja Grada Trogira. Prostorni plan grada utvrđuje uvjete za uređenje gradskog područja, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu okoliša te zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode u gradu. Prostorni plan sadrži osnove razvitka u prostoru, ciljeve prostornog uređenja, namjenu prostora, mjerila, smjernice, mjere i uvjete za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora, te druge elemente od važnosti za područje Grada.

Grad Trogir je usvojio Prostorni plan uređenja u travnju 2006. godine.

Prostornim planom uređenja Grada dana je ocjena stanja i definirani su ciljevi prostornog uređenja kroz značaj i posebnosti prostora, mogućnosti i ograničenja razvoja prostorno-gospodarske strukture Grada i njegovih dijelova, temeljem kojih je utvrđena koncepcija budućeg prostornog uređenja.

2.6.2. Postupak prostornog uređenja

Postupak prostornog planiranja utvrđen je Zakonom o prostornom uređenju (N.N. br. 30/94., 68/98., 61/00., 32/02., 100/04.). Zakonom je propisano da dokument prostornog uređenja užeg područja mora biti usklađen s dokumentom šireg područja.

U postupku prostornog planiranja zakonodavac je velik značaj dao **javnoj raspravi** na kojoj sve zainteresirane strane mogu uputiti svoje prijedloge i komentare. Način i postupak provođenja javne rasprave propisan je Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (N.N. br. 101/98.). Po usvajanju plan se objavljuje u Službenom glasilu i stupa na snagu s utvrđenim datumom.

Sredstva za izradu dokumenata prostornog uređenja osiguravaju se u proračunu Općine/Grada. Postupak izmjene i dopune prostornog plana, kao i postupak stavljanja van snage postojećih prostornih planova također je propisan Zakonom o prostornom uređenju i u osnovi je isti kao i postupak za donošenje novog plana. Unutar definiranih okvira koje definira prostorni plan uređenja izrađuju se generalni urbanistički planovi i urbanistički planovi uređenja. Obvezu izrade urbanističkog plana daje Prostorni plan županije, a definiranje granica područja za koje se izrađuju navedeni planovi trebaju biti definirani u Prostornom planu uređenja općine.

2.6.3. Postupak provedbe prostornih planova

Osnovni dokumenti prostornog uređenja su:

1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske
2. Prostorni planovi
 - prostorni plan županije
 - prostorni plan Grada Zagreba
 - prostorni plan uređenja područja posebnih obilježja
 - prostorni plan uređenja grada ili općine
3. Odluka o građevinskom području
4. Urbanistički planovi
 - generalni urbanistički plan
 - urbanistički plan uređenja
 - detaljni plan uređenja

Prostorni plan županije

Prostorni plan županije razrađuje načela prostornog uređenja i smjernice Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, te na temelju udjela u širim prostornim sustavima i značajkama obuhvaćenog područja određuje ciljeve i koncepciju prostornog razvoja, planiranu prostornu strukturu, organizaciju iskorištenje prostora županije.

Prostorni plan uređenja grada ili općine

Prostorni plan uređenja grada ili općine sadrži i razrađuje koncepciju uređenja prostora i odredbe prostornog plana županije razgraničenjem prostora prema

namjeni i drugim obilježjima, te poblizim određenjem drugih elemenata određenih tim planom.

Urbanistički planovi

Pod pojmom urbanistički planovi podrazumijeva se Generalni urbanistički plan i Detaljni plan uređenja.

Generalni urbanistički plan

Generalni urbanistički plan unutar svog obuhvata razrađuje elemente prostornih planova širih područja te određuje ciljeve, cjelovitu koncepciju uravnoteženog i održivog prostornog razvoja gradskog naselja u skladu s funkcijama tog naselja u širem prostoru, procesima urbanizacije i urbanim obilježjima te zajedničkim i specifičnim potrebama stanovništva.

Urbanistički plan uređenja

Urbanistički plan uređenja razrađuje dijelove područja određene prostornim planom uređenja grada ili općine ili generalnim urbanističkim planom, razgraničavanjem javnih površina od drugih površina i užih provedbenih cjelina zajedničkih obilježja za koje određuje podjelu prostora na specifične cjeline u odnosu na dinamiku i način realizacije, regulacijske i građevinske linije, detaljnu namjenu površina s kapacitetima i uvjetima gradnje odnosno rekonstrukcije građevina, uvjete i uređenja i korištenja površina te uvjete korištenja građevina, osnove mreža i prostor infrastrukture s načinom priključka na šire sustave.

Detaljni plan uređenja

Detaljni plan uređenja detaljno razrađuje odredbe plana višeg reda, te u svrhu svoje provedbe sadrži lokacijske uvjete za sve zahvate u prostoru, te druge uvjete i mjere od važnosti za realizaciju planiranog uređenja prostora te zaštitu okoliša, prirode, krajobraza, kulturnih dobara i drugih vrijednosti prostora.

Prostorni plan grada Trogira

Prostorni plan grada Trogira operativno provodi Županijski ured državne uprave za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove u Splitu, koji zaprima zahtjeve za izdavanje i izdaje lokacijske i građevinske dozvole u skladu s utvrđenim planom.

Lokacijska dozvola je dokument koji se izdaje na temelju dokumenta prostornog uređenja te posebnih zakona i propisa donesenih na temelju tih zakona, a određuje uvjete prema kojima će se provesti zahvat u prostoru – pod kojim se mora izraditi tehnička dokumentacija, odnosno prema kojoj će se graditi. Postupke izdavanja lokacijske dozvole uređuje Zakon o prostornom uređenju (N.N.br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04).

Građevna dozvola je dokument na temelju kojega se može započeti gradnja građevine. Njima se utvrđuje da je glavni, odnosno idejni projekt izrađen u skladu s

propisima i utvrđenim uvjetima koje mora ispunjavati građevina na određenoj lokaciji te da su ispunjeni svi potrebni preduvjeti za gradnju. Postupke izdavanja građevne dozvole uređuje Zakon o gradnji (N.N. br. 52/99, 75/99 i 117/01).

Parcelacija građevinskog zemljišta u svrhu osnivanja građevinske čestice provodi se u skladu s lokacijskom dozvolom ili Detaljnim planom uređenja ako se na čestici predviđaju zahvati u prostoru.

2.6.4. Upravljanje korištenjem zemljišta

Građevinska područja naselja predstavljaju direktni odraz dosadašnjeg razvitka, te osiguranja novih površina za buduće potrebe proširenja naselja i gospodarstva.

Građevinska područja su u okviru prostornog plana utvrđena kao prostori za razvoj i uređenje površina naselja, te prostori za razvoj i uređenje područja izdvojene namjene izvan naselja.

U sljedećoj tablici su prikazana građevinska područja na području grada po naseljima, i to kako su bila definirana bivšim prostornim planom i novo dimenzioniranje koje je napravljeno novim usvojenim prostornim planom grada.

Tablica 36. Usporedbeni pokazatelji važećeg (PPO Trogir) i planiranog (PPUG – projekcija 2015.) građevinskog područja³⁹

NASELJA	GP PPO trogir (1988) (HA)	Građevinsko područje naselja (PPUG.)			Izdvojeno građevinsko područje izvan naselja (PPUG)									SVEUKUPNO GP			
		Izgrađeno	Neizgrađeno	UKUPNO	UGOST. I TURIZ. (T1, T2)			GOSP. DJEL.			UKUPNO			Izgrađeno	Neizgrađeno	UKUPNO	
					Izgrađeno	Neizgrađeno	ukupno	Izgrađeno	Neizgrađeno	ukupno	Izgrađeno	Neizgrađeno	ukupno				
1	ARBANIJA	50,15	25,26	12,26	37,52	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,26	12,26	37,52
2	DIVULJE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	DRV. MALI	30,10	18,43	11,76	30,19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18,43	11,76	30,19
4	DRV. VELI	80,39	41,55	30,71	72,26	-	27,0	27,0	-	-	-	-	27,0	27,0	41,55	57,71	99,26
5	MASTRINK	50,65	33,22	8,45	41,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,22	8,45	41,67
6	PLANO	54,93	20,72	21,79	42,51	-	-	-	24,40	60,60	85,0	24,40	60,60	85,0	45,12	82,39	127,51
7	TROGIR	412,63	258,57	123,87	382,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	258,57	123,87	382,44
8	ŽEDNO	29,61	9,70	9,98	19,68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9,70	9,98	19,68
Ukupno:		708,55	407,45	218,82	626,27	-	27,0	27,0	24,40	60,60	85,0	24,40	87,60	112,0	431,85	306,42	738,27
Obalni dio		467,56	279,29	145,66	424,95	-	-	-	24,40	60,60	85,0	24,40	60,60	85,0	303,69	206,26	509,95
otočni dio		240,99	128,16	73,16	201,32	-	27,0	27,0	-	-	-	-	27,00	27,0	128,16	100,16	228,32

³⁹ Prostorni plan uređenja grada Trogira

Na obalnom područja grada su izgrađena naselja Trogir, Arbanija, Mastrinka, Drvenik Veliki i Drvenik Mali (prvenstveno u namjeni stambenog prostora za stalno i povremeno stanovanje, te turizam), kod čega se razvijenost pojedinog područja direktno reflektira i na njegovu postojeću izgrađenost. Kopneno-obalni prostor učestvuje u izgrađenom dijelu građevinskog područja sa 279,29 ha ili 68,60%, dok druga otočna područja (Čiovo, Drvenik Veliki i Drvenik Mali) ukupno ostvaruju manje učešće od 128,16 ha ili 31,40%.

Ukupno izgrađeno građevinsko područje svih naselja iznosi 407,45 ha ili 10,50% cjelokupne površine teritorija Grada Trogira, dok je izvan područja naselja realizirano građevinsko područje gospodarske namjene sa površinom od **24,40 ha** ili 0,63% površine teritorija Grada. Ukupno izgrađeno građevinsko područje naselja i izvan naselja iznosi 431,85 ha ili 11,09% površine Grada Trogira. Prostornim planom uređenja grada su napravljene određene **preraspodjele** u lokaciji građevinskih područja, te **smanjenja** njihove ukupne površine u odnosu na do sada važeći prostorni plan (bivše) općine Trogir. Naime, Planom su ukupna građevinska područja naselja na prostoru grada Trogira iznosila **708,55 ha**, dok se novim PPUG Trogir predviđa **smanjenje od 82,28 ha**, tj. za oko 11,6% na površinu od **626,27 ha**. Izdvojena građevinska područja izvan naselja obuhvaćaju površinu od **112,0 ha** (15,17% od ukupnog područja) i zajedno sa 626,27 ha građevinskih područja unutar naselja čine ukupno građevinsko područje od **738,27 ha**.

Nova proširenja ili neizgrađeni dijelovi građevinskog područja (naselja i izvan naselja) iznose **306,42 ha** ili 39,21% ukupnog građevinskog područja, odnosno 34,9% ili 218,82 ha kod građevinskog područja naselja (65,1% čine već izgrađeni dijelovi naselja površine 407,45 ha).

Za potrebe gospodarskog razvitka u segmentu proizvodno-poslovne i ugostiteljsko-turističke namjene osigurani su izvan građevinskog područja naselja prostori izdvojene namjene sa ukupnom površinom od **112,00 ha** što predstavlja 15,17% ukupnog građevinskog područja od čega **87,60 ha** (78,2% zona izdvojene namjene) predstavlja neizgrađeni prostor predviđen prostornim planom za prihvat novih ugostiteljsko-turističkih i proizvodno-poslovnih djelatnosti, čime je za realizaciju gospodarskog razvitka i njegove poticaje osigurano dovoljno kvalitetnog prostora. Prostor kao resurs buduće izgradnje korišten vrlo racionalno, jer ukupno građevinsko područje veličine 738,27 ha obuhvaća samo **18,96%** ukupne površine Grada Trogira, dok je 81,04% zadržano kao neizgrađeni prostor.

Gospodarske djelatnosti

U okviru planiranog prostornog uređenja Grada Trogira prostori i lokacije gospodarskih djelatnosti tretiraju se kao zone izdvojene namjene, smještene na područjima predviđenim za razvoj i uređenje površina izvan naselja (osim područja određenog državnim koncesijama za luke posebne namjene - brodogradilište i luka nautičkog turizma tretiranih u okviru građevinskog područja naselja), te uključuju sljedeće moguće sadržaje i aktivnosti:

- **gospodarska namjena – proizvodna namjena** (I1 – pretežito industrijska i I2 – pretežito zanatska),
- **gospodarska namjena – poslovna** (K1 – pretežito uslužna K2 – pretežito trgovačka, K3 – komunalno servisna, K4 – komunalna, odlagalište otpada),
- **gospodarska namjena – ugostiteljstvo, turizam** (T1 – hotel, T2 – turistička naselja)
- **gospodarska namjena – iskorištavanje mineralnih sirovina** (E3-kamenolom),

Gospodarske djelatnosti Grada Trogira, koji se razvijaju na izdvojenom građevinskom području izvan naselja, smještene su u više gospodarskih zona isključive namjene:

- **Zona Plano – proizvodna i poslovna namjena**

Područje proizvodne namjene je smješteno zapadno i južno od naselja Plano i izvan je prostora vrijednih poljoprivrednih površina i granice ZOP-a. Unutar Planom predviđenog prostora ukupne veličine 61,20 ha (izgrađeno je 10,00 ha na lokaciji uz cestu D-8) moguć je smještaj proizvodnih djelatnosti tipa I1 – pretežito industrijska i I2 – pretežito zanatska. Unutar ovih zona dopuštena je i izgradnja građevina poslovne namjene: uslužne, trgovačke i komunalno-servisne.

Područje poslovne namjene je smješteno uz prometno čvorište Plano i državnu cestu D-8. Ovo područje gospodarske poslovne namjene obuhvaća djelatnosti uslužnog, trgovačkog i komunalno-servisnog tipa sa ukupnom površinom od 23,80 ha od čega 14,40 ha otpada na već postojeće lokacije. Unutar ove namjene nije moguće graditi objekte proizvodne namjene tipa I1 i I2.

- **Zona Drvenik Veliki – ugostiteljsko – turistička namjena**

Ova zona, kao područje budućeg razvitka turizma, obuhvaća realizaciju dvije lokacije za građevine ugostiteljsko-turističke namjene tipa T1 (hotel) i T2 (turističko naselje).

Ova namjena obuhvaća površinu od 27,00 ha, od čega na lokaciju „Pod Prhovo“ otpada 15,00 ha sa kapacitetom od 800 ležaja (namjena T1 i T2), dok lokacija uvala Krknjaši obuhvaća površinu 12,00 ha, namjene T2 sa kapacitetom od 600 ležaja.

Tablica 37. Prikaz veličina turističkih zona u ZOP-u

	Lokacija	Vrsta turističkog smještaja	Površina	Kapacitet
Drvenik Veliki	Pod Prhovo	T1-hotel	5,00 ha	300 ležaja
Drvenik Veliki	pod Prhovo	T2-turističko naselje	10,00 ha	500 ležaja
Drvenik Veliki	Drvenik Veliki, Uv. Krknjaši	T2 – turističko naselje	12,00 ha	600 ležaja
UKUPNO			27,00 ha	1.400 ležaja

- **Zona Plano – eksploatacija mineralnih sirovina**

Zona eksploatacije mineralnih sirovina (kamen) je locirana unutar šireg područja naselja Plano (djelomice teritorij naselja Trogir) na 3 lokacije i ukupnom površinom eksploatacijskih polja od 67,92 ha.

Predmetne tri lokacije na kojima se provodi eksploatacija mineralnih sirovina (kamen) utvrđene su temeljem rješenja Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Ureda za gospodarstvo Splitsko-dalmatinske županije i to:

1. aktivno eksploatacijsko polje „Plano“ za arhitektonsko-građevni kamen površine 30,50 ha sa oblikom nepravilnog četverokuta;
2. aktivno eksploatacijsko polje „Redi“ za arhitektonsko-građevni kamen površine 22,88 ha sa oblikom četverokuta;
3. aktivno eksploatacijsko polje „Kite – Vučje Brdo“ za tehničko-građevni kamen površine 14,54 ha nepravilnog oblika;

Prostornim planom nije predviđeno njihovo proširenje. Unutar predmetnih lokacija moguće je provoditi oplemenjivanje mineralnih sirovina kao i proizvodnju vezano uz resurse kamena (betonski i sl. proizvodi).

- **Zona Plano sa komunalnim djelatnostima**

Prostornim planom se zadržava postojeće odlagalište kućnog i komunalnog otpada kao privremeno korištenje prostora do konačne sanacije u namjenskoj kategoriji K4 – građevina za zbrinjavanje otpada ukupne površine 3,35 ha. Funkcija postojećeg odlagališta odvija se paralelno sa sanacijom iskoristivih dijelova lokacije. Ovo odlagalište ostaje u funkciji do osnivanja Centra za gospodarenje otpadom u Splitsko-dalmatinskoj županiji, na kojem će se u budućnosti odlagati otpad sa ovog područja.

Površine infrastrukturnih sustava sa linijskim i površinskim oznakama – koridorima infrastrukturnih građevina državnog, županijskog i lokalnog značaja – prometnih koridora, luka, zračne luke Split, helidroma, uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, vodosprema i sl.

Područja **sportsko-rekreacijskih zona** se prostornim planom predviđaju unutar naselja, dok se takve površine ne planiraju kao izdvojena područja izvan naselja. Kupališno-plažne površine nalaze se unutar građevinskog područja pojedinog naselja.

U namjeni mora i morske obale utvrđeno je njezino uređenje za potrebe pomorskog prometa i pomorske infrastrukture. U tom smislu prostornim planom su obuhvaćena rezerviranja prostora i to za:

- novu luku otvorenu za javni promet lokalnog značaja smještenu na rubnom prostoru Grada uz granicu sa Općinom Seget,
- luke posebne namjene – luke nautičkog turizma (Trogir i Drvenik Veliki),
- sportske (komunalne) lučice (Trogir, Arbanija, Drvenik Veliki i Drvenik Mali), te
- privezišta uz turističke zone i naselja.

Ostale površine na kojima nije predviđeno građenje

Poljoprivredno tlo (posebno kod I-III bonitetne kategorije – P1, P2, P3) zadržava se prvenstveno u osnovnoj namjeni, koja predstavljaju neophodne resurse za planirani razvitak predviđen kroz revitalizaciju i unapređenje postojeće poljoprivredne proizvodnje.

2.6.5. Prilagodbe i unapređenja fizičke infrastrukture

2.6.5.1. Vodno-gospodarski sustav

Grad Trogir se opskrbljuje vodom s **izvorišnog područja rijeke Jadro**. Napravljen je vodoopskrbni sustav sa nizom postojećih vodosprema i crpnih stanica koje osiguravaju dobavu vode za kopneni dio Grada Trogira, dok su određeni nedostaci vode, posebno u ljetnim mjesecima, prisutni na području otoka Čiova. Prostori otočnog područja Drvenika Velikog i Drvenika Malog opskrbljuju se vodom iz individualnih uređaja - cisterni uz svaki pojedini stambeni objekt, što ne zadovoljava današnje potrebe i predstavlja ograničavajući faktor mogućem demografskom i turističkom razvoju.

Uočavajući problematiku vodoopskrbe, ne samo na području Grada Trogira nego i na susjednim područjima, izrađen je u okviru integralnog ekološkog projekta Kaštelanskog zaljeva i potprojekt koji se odnosi na vodoopskrbu. Navedenim projektom konstatirani su određeni problemi u opskrbi vodom:

- nedovoljna kontrola zahvaćanja vode na vrelu Jadra, a time i ugroženost rijeke Jadra u ekološkom pogledu;
- znatni gubitci vode u distribucijskim mrežama i na glavnim dovodno-transportnim cjevovodima, što kao posljedicu nepotrebno veće pogonske troškove, posebno troškove energije;
- nedovoljni kapacitet glavnih transportno-distribucijskih objekata (crpnih stanica, vodosprema, cjevovoda).

Uspostavom cjelovitog regionalnog vodoopskrbnog sustava realiziraju se novi transportni cjevovodi koji dovode dovoljne količine vode na područje Trogira. Sustavom rezervoara-vodosprema i crpnih stanica pokrivena su sva područja potrošnje na kopnu, dok se za potrebe otoka Čiova osiguravaju dodatni transportni kapaciteti. Novim podmorskim transportnim vodoopskrbnim cjevovodom osiguravaju se značajno veće količine vode za glavne zone potrošnje na području Čiova. Budući sustav vodoopskrbe za otočno područje Drvenik Veliki-Drvenik Mali realizira se planski – dugoročno podmorskim cjevovodom iz područja Vinišće, te preko Drvenika Velikog podmorskim cjevovodom za Drvenik Mali.

2.6.5.2. Energetski sustav

Energetska situacija na području Grada Trogira **u potpunosti je riješena** kroz izvedenu mrežu dalekovoda 110 i 35 kV, te izgrađene transformatorske stanice. Određeni zahvati u sustavu elektroopskrbe odnosili bi se na rekonstrukciju postojećih trafostanica i ukidanje postojećih zračnih dalekovoda koji presijecaju urbana područja.

Izgradnju novih turističkih kapaciteta pratiti će izgradnja odgovarajućih transformatorskih stanica kao mjesta za napajanje novoizgrađenih područja potrebnom električnom energijom.

Na temelju projekcije razvoja i uređenja prostora utvrđenog prostornim planom za razdoblje do godine 2015. i planova razvoja Hrvatske elektroprivrede napravljen je plan razvoja elektroenergetske mreže na promatranom području.

Realno je pretpostaviti da iza 2005. godine stopa rasta potrošnje energije neće biti viša od iste iz perioda do 2005. godine, zbog viših cijena energije, korištenja plina kao energenta, zasićenja konzuma i težnje racionalnijim iskorištavanjem energije.

Nekonvencionalni izvori energije

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Strategiji energetskeog razvitka prioriteta su **štednja i racionalno korištenje energije**, uključivo razvoj svih domaćih izvora energije. U to su uključeni i tzv. nekonvencionalni izvori energije - energija sunca, vjetra i biomase (bioplin). Karakteristika tih izvora je niska gustoća i nestabilnost energetske dotoka, što ih čini neprimjerenima za uključanje u postojeće konvencionalne energetske sustave, zbog čega oni za sada imaju alternativni karakter. Veća mogućnost primjene je u individualnim stambenim objektima, te turističkim objektima za pripremu sanitarne tople vode čime su moguće velike uštede električne energije i tekućih goriva, te perspektivno dobivanje el. energije (fotovoltaikom konverzijom) za manje potrošače. U tom smislu potrebno je stimuliranje korištenja takvih uređaja i na području Grada Trogira, posebno u okviru novih turističkih područja i objekata.

Klimatske karakteristike područja Trogira (misli se na insolaciju - broj sunčanih dana/godišnje) omogućavaju, uz postojeći stupanj razvoja tehnologije solarnih kolektora, ekonomičnu pripremu sanitarne tople vode u individualnim objektima i turističkim zonama, naročito tokom ljetne sezone, kada je i potrošnja najveća.

U smislu daljnje primjene prostornim planom se predviđa mogućnost korištenja solarnih kolektora na krovnim površinama građevina samo izvan zaštićenih područja i okolne neposredne kontaktne zone, što se odnosi i na pojedinačna kulturna dobra utvrđena prostornim planom.

2.6.5.3. Plino-opskrba

Strategijom energetskeog razvitka Republike Hrvatske, te Programom plinifikacije 2002.-2011. godine **predviđa se dovođenje prirodnog plina regionalnim plinovodom na područje Dalmacije i Grada Trogira**, što je detaljnije definirano i Strategijom energetskeog razvitka Splitsko-dalmatinske županije.

Obzirom na još uvijek nepoznati vremenski period realizacije magistralnog plinovoda, te nepostojanje potrebnih studija, rješenje plinoopskrbe ovog područja će se znati po izradi projektne dokumentacije i donošenju studije utjecaja na okoliš.

2.6.5.4. Pošta i javne telekomunikacije

Mreža telekomunikacija u ovom trenutku zadovoljava potrebe pojedinih dijelova područja Grada. Današnja telekomunikacijska mreža na području Grada Trogira predstavlja jedinstvenu funkcionalnu cjelinu koja se preko čvorne centrale Trogir uključuje u međumjesni i međudržavni telekomunikacijski sustav putem tranzitne telefonske centrale Split.

Unutar ukupne telekomunikacijske mreže Grada Trogira, kao jedinstvene funkcionalne cjeline uključena su i područja izvan grada (nova općina Okrug Gornji, te općine Seget i Marina). Čitavo područje Grada Trogira pokriveno je telekomunikacijskim vezama preko čvorne i krajnje centrale u gradu Trogiru, te izmještenim pretplatničkim UPS stupnjevima na području naselja Arbanija, Plano, Divulje, Drvenik Veliki i Drvenik Mali.

Mrežu telekomunikacija na području obuhvata Prostornog plana uređenja Grada Trogira čine: digitalni sustavi komutacija, spojni optički kabeli, digitalni sustavi prijenosa i pretplatničke TK mreže.

2.6.5.5. Promet⁴⁰

Cestovni promet

Prometna infrastruktura na kojoj se zasniva funkcija i organizacija postojećeg prostornog sustava sastoji se od cestovne mreže različitih nivoa, pomorskog prometa, te indirektno zračnog prometa.

Cestovna prometna mreža na teritoriju Grada Trogira relativno je razvijena i obuhvaća veći broj cesta višeg (državnog i županijskog) značaja, uključivo i prometnice niže razine – nerazvrstane ceste. Značajan doprinos ukupnom prometnom standardu i kvaliteti pristupa na teritorij Grada Trogira daje i autocesta izgrađena (uz pristup preko postojeće spojne ceste Plano-Prgomet). Autocesta vrlo kvalitetno povezuje grad sa ostalim prostorom države i Europe.

Prometnu mrežu sačinjava državna cesta D-8 zaobilaznica Trogira, županijska cesta (bivša Jadranska magistrala) ceste D-315 i Ž-6133 koje prate obalni rub, te odvojak od ceste D-8 preko naselja Plano u pravcu Labina i Drniša - županijska cesta Ž-6091. Sa

⁴⁰ Prostorni plan uređenja grada Trogira

obalne državne ceste odvaja se u pravcu zračne luke "Split" državna cesta D-409. Navedeni sustav cesta predstavlja prometnu mrežu kopnenog dijela Grada.

Na otoku Čiovu postoji mreža državnih, županijskih i lokalnih cesta koje omogućavaju pristup do naselja i pojedinih dijelova otoka. Sjevernom obalom prema naseljima Mastrinka, Arbanija i Slatine pruža se državna cesta D-126 (uz odvojak prema naselju Žedno županijskom cestom Ž-6136), dok zapadnom obalom uz rub zaljeva Saldun prolazi županijska cesta Ž-6134, od koje se također odvaja novi pristup za naselje Žedno. Čitav sustav lokalnih cesta na otoku Čiovu vezan je vrlo uskim morskim prijelazom starim mostom i prometnicom državnim cestom D-126 uz staru gradsku jezgru prema kopnenom dijelu prostora Grada Trogira. Ova prometna veza, radi svojih prometno-tehničkih elemenata i nedovoljnog kapaciteta, predstavlja već danas (tijekom ljetne turističke sezone) značajno ograničenje za ostvarenje kvalitetnog pristupa za otok Čiovo.

Preostali dio prometne mreže grada predstavljaju pretežito neuređene ceste najnižeg ranga na otocima Drvenik Veliki i Mali. Ove prometnice imaju nizak prometni i građevni standard, a služe vrlo ograničenom prometu, prvenstveno za potrebe lokalnog stanovništva. Obzirom na težnje zaustavljanja daljnjeg iseljavanja stanovništva sa otoka, kao i omogućavanje njihovog boljeg gospodarskog razvitka, biti će nužno unaprijediti prometnu - cestovnu infrastrukturu na tim otocima.

Postojećom razinom razvijenosti prometne mreže osigurana je kvalitetna povezanost naselja, kako unutar granica Grada, tako i prema drugim područjima, pri čemu treba poboljšati prometnu infrastrukturu vezano uz pristup prema otoku Čiovu, te osigurati frekventnije prometno povezivanje udaljenih otoka tijekom turističke sezone. U okviru tih aktivnosti, uz izuzetak izgradnje magistralnih pravaca: brze ceste Plano-Prgomet kao važne priključne ceste na autocestu i proširenja državne ceste D-8 (potez Trogir-Kaštela) prioritet ima realizacija prometnog povezivanja između kopna i otoka Čiova, uz kompletiranje prometne mreže naselja Trogir, dok izgradnja prometne mreže na područjima drugih naselja ima svoju opravdanost tek u budućnosti.

Najznačajniji razvoj prometne infrastrukture obuhvaća izgradnju nove ceste visokog prometnog standarda na potezu Prgomet - Plano sa čvorom Plano na D-8 i proširenje postojeće državne ceste D-8 na razinu četverotračne brze ceste za potez Trogir - Split, uključivo realizaciju odvojka sa ceste D-8 sa prometnim koridorom prema otoku Čiovo. Niži značaj ima izgradnja glavnih prometnica unutar urbanog područja Trogira. Osim navedene izgradnje novih prometnica, nužno je provesti i građevinsko-tehničku rekonstrukciju osnovnih prometnica na čitavom prostoru otoka Drvenik Veliki i Drvenik Mali, te ostvariti kvalitetniji pristup do pojedinih naselja i zona izgradnje, a posebno glavnih pravaca za pristup prema trajektnoj luci. Izgradnjom novih, te rekonstrukcijom postojećih prometnica osigurat će se viši standard i

prometna kvaliteta u pogledu pristupačnosti otoku Čiovo, središnjem naselju Trogir i Trogirsko - splitskoj regiji.

Neophodno poboljšanje prometne dostupnosti otoka Čiova sa kopnom ostvaruje se novim prometnim koridorom, unutar kojega će se temeljem posebnih studija utvrditi najpovoljniji način povezivanja prometne mreže Čiova i zaobilaznice naselja Trogir (državne ceste D-8).

Prostornim planom je predviđeno i poboljšanje lokalne povezanosti na kopnenom dijelu i putem realizacije nove ceste na pravcu: D-8 – naselje Seget Gornji i produžetkom-spojem prema drugim prometnim pravcima (Prgomet – Plano i dr.) sa koridorom za istraživanje širine 2 x 20 m. Prostornim planom uređenja područja Grada Trogira date su i smjernice za poboljšanje opće prometne situacije unutar urbanog područja naselja Trogir. Poboljšanje prometne situacije realizira se preko planirane izgradnje paralelne prometnice uz gradsku zaobilaznicu-cestu D-8, kojom je moguće odmah nakon njezinog odvajanja sa državne ceste D-8 provesti distribuciju prometa unutar urbanog područja te time rasteretiti danas glavni priobalni pravac - državnu cestu D - 315 i županijsku cestu Ž-6133.

Osim cestovne infrastrukture, Planom su utvrđena okvirna područja unutar kojih treba graditi prateće sadržaje i prometnu infrastrukturu. Tako se u koridoru državnih cesta D-8 i D-315 i županijske ceste Ž-6133 omogućava izgradnja novih benzinskih postaja, dok se u koridoru županijske ceste Ž-6133 ili državne ceste D-315 predviđa i nova lokacija autobusnog terminala (uz dislokaciju autobusnog kolodvora i pratećih servisa sa područja neposredno uz povijesnu jezgru Trogira).

Pomorski promet

Pomorski promet sastoji se od **lokalnih linija** javnog brodskog prometa potpomognutih u sezoni dopunskim lokalnim turističkim linijama. Čitav promet odvija se preko uređene obale na južnom rubu stare jezgre Trogira, te uređenih površina za pristajanje brodova na području Drvenika Velikog i Drvenika Malog. Određene uređene površine za pristajanje brodova specijalne namjene nalaze se i u okviru morske luke posebne namjene - zona Divulje (vojno-pomorsko područje). Unutar razmatranog prostora grada postoji veći broj manjih lučica uređenih za privez turističkih brodova u funkciji lokalnog prometa, kao što je to u uvali Saldun i Arbaniji. Na sjevernom rubu otoka Čiova, između brodogradilišta i stare gradske jezgre Čiova, locirana je marina koja u ovom trenutku predstavlja jedini nautičko-turistički punkt u akvatoriju Grada Trogira, dok je luka nautičkog turizma – marina „Zirona“ u Drveniku Velikom tek u prvim fazama realizacije. Postojeći pomorski promet po svojoj frekvenciji i tipu brodova, kvaliteti i standardu servisa putničkog prometa ne odgovara današnjim potrebama stanovništva. Može se konstatirati da je uz postojeći pomorski promet prisutna slaba povezanost lokalnog središta - naselja Trogir sa

županijskim središtem - Splitom, te značajna izoliranost otoka Drvenik Veliki i Drvenik Mali od Trogira. Svi ti nedostaci još se više potenciraju tijekom ljetne turističke sezone kada su potrebe za frekvencijom, kapacitetom i kvalitetom pomorskog prometa višestruko povećane.

Pomorski promet za sada nedovoljno povezuje rubna područja jedinice lokalne samouprave sa njezinim središtem, a isto tako Trogir (radi blizine Splita) nije uključen u linije „velikog“ pomorskog prometa. Poseban nedostatak u pomorskom prometu prisutan je u dnevnom povezivanju prema županijskom središtu i središtima drugih okolnih priobalnih općina / gradova.

Prema svojim karakteristikama, a u skladu s podjelom luka u okviru Zakona o morskim lukama, luke otvorene za javni promet (lokalnog značaja) jesu luke u okviru naselja Trogira, Arbanija, Drvenika Velikog i Drvenika Malog. Navedene luke, osim luke Arbanija, obavljaju i promet vozila prema otocima. Na području naselja Trogir se radi kvalitetnijeg prometa prema otocima, ali i radi izmještanja trajektnog pristupa uz staru gradsku jezgru, prostornim planom predviđa nova lokacija trajektnog pristaništa na prostoru neposredno uz granicu sa Općinom Seget, te osiguranjem direktnog kolnog pristupa sa ceste Ž-6133.

Osim luka otvorenih za javni promet pojedina lučka područja funkcionirati će i kao luke posebne namjene. Isto se odnosi na prostor Divulja, na čijem je području već organizirana vojna luka u kombinaciji sa lukom tijela unutarnjih poslova, dok će se na području Trogira (ACI – postojeća, kapaciteta 180 vezova i „Brodotrogir“ - planirana, kapaciteta 100 vezova) i Drvenika Velikog („Zirona“ - djelomično izgrađena, kapaciteta 130 vezova) odvijati funkcije luka nautičkog turizma. Pri tome luka posebne namjene na području Divulja predstavlja luku od značaja za Republiku Hrvatsku, dok preostale nautičke luke imaju samo županijski značaj.

Unutar navedenih lučkih područja i luka najveći značaj ima područje naselja Trogir, kako radi koncentracije korisnika tako i zbog ispreplitanja čitavog niza prometnih djelatnosti. Obzirom na prostorne potrebe i vrlo široku strukturu korisnika morskog akvatorija, te smještaj postojeće luke neposredno uz povijesnu jezgru grada Trogira, nužno je putem prostornog plana užeg obuhvata (UPU) odrediti način korištenja priobalnog prostora i morskog akvatorija, te i dati optimalne mogućnosti razvitka pojedinih aktivnosti. Pri tome treba uzeti u obzir da se prostornim planom predviđa djelomična prenamjena, te namjenska i tehnološka modernizacija postojećeg brodogradilišta u skladu sa prisutnim vrijednostima okolnog prostora i potrebom zaštite okoliša.

Zračni promet

Posebno značajan prometni objekt za daljnji razvitak Grada Trogira je Zračna luka Split. Planom je utvrđen prostor za proširenje pratećih objekata zračne luke prema cesti D-409 (za razvojni period do 2015, dok je za dugoročniji razvitak do 2030. godine rezerviran prostor jugoistočno od ceste D-409 do ruba vojarnе „Knez Trpimir“ u Divuljama) čime je osiguran prostor za dugoročni razvitak ovog prometno infrastrukturnog objekta državnog značaja. Njegovim razvojem prostor Grada Trogira dobiva visoko standardni prometni objekt koji ima poseban značaj za turistički razvitak i Trogirskog područja.

Prema „Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske“ zračna luka Split razvrstana je u sekundarne zračne luke vezano uz značenje i prometno opterećenje. Prema koncepciji razvitka zračnog prometa globalno postavljenom kroz strategiju prostornog uređenja, nema potrebe za novom izgradnjom glavnih zrakoplovnih luka te će zahvati unutar zrakoplovne luke Split obuhvaćati prioritarno segment poboljšanja opreme i kvalitete usluga, kroz izgradnju pratećih objekata, pa vezano s time treba utvrditi prostore budućeg proširenja djelatnosti ove zračne luke.

Uz vrlo veliki prometni i gospodarski značaj, javlja se paralelno i njezin negativan utjecaj na neposredni urbani prostor, pri čemu se naglašava negativan utjecaj na naselje Trogir kao područje koncentracije stanovništva, posjetitelja i najvećeg dijela povijesne baštine ovog područja pod najstrožim režimima zaštite. Negativno djelovanje zračne luke Split odražava se kroz povišenu razinu buke, vibracije i aerozagađenja koja se rasprostiru na čitav koridor od Trogira do početka uzletno-sletne staze zračne luke. Upravo iz razloga negativnog utjecaja, ovim prostornim planom nije dozvoljeno produženje uzletno-slijetne staze u pravcu naselja Trogir, već se ista treba zadržati u zatečenim dimenzijama.

Utjecaj buke na okolno područje konstatiran je na potezu od Okruga Donjeg - zapadnog dijela otoka Čiovo uz prisutan negativni utjecaj na urbanom prostoru Trogira, te nastavno do početka sletno-uzletne staze.

Prometni i gospodarski značaj zračne luke Split je neupitan i istaknut je već kroz druge razvojne planske dokumente više razine. Budući da i Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske predviđa daljnju dogradnju zračnih luka, uključivo i zračne luke Split, vezano uz određene servise i prateće djelatnosti unutar njezine prometne funkcije, to se i ovim Prostornim planom osiguravaju određeni prostori između aerodromske piste i državne ceste D-409, kao prostori mogućeg budućeg razvitka zračne luke „Split“ u periodu do 2015. godine. Unutar tog razvojnog područja moguće je graditi objekte, poslovne i servisne funkcije samo za potrebe zračne luke i to samo izvan koridora zabrane građenja, uzimajući u obzir negativno djelovanje aerodromske buke na navedene poslovne i servisne sadržaje. Uvažavajući program razvitka zračne

luke Split i nakon 2015. godine u periodu do 2030. godine, prostorni plan osigurava za takve potrebe proširenje i jugoistočno od državne ceste D-409 do granice zone posebne namjene – vojarne „Knez Trpimir“.

Unutar ukupnog sustava zračnog prometa spadaju i helidromi na otocima Drvenik Veliki i Drvenik Mali. Ovi prometni objekti trebaju prvenstveno poslužiti za interventni zračni promet i brzu vezu između tih otoka i drugih institucija na kopnu (bolnice, vatrogasci i sl.).

2.6.6. SWOT analiza prostornog planiranja

<i>Snage</i>	<i>Slabosti</i>
<p>Prostorni plan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donesen Prostorni plan Splitsko – dalmatinske županije • Izrađena „Konzervatorska podloga Prostornog plana uređenja grada“ • Usvojen je Prostorni plan uređenja grada Trogira • Blizina zračne luke Split • PP izdvojene lokacije za odvijanje gospodarskih djelatnosti (izvan područja grada) – za proizvodnu, poslovnu, ugostiteljsku, turističku namjenu te za iskorištavanje mineralnih sirovina) • PP formirane gospodarske i turističke zone – Plano i Drvenik Veliki • PP predviđene sportsko-rekreacijske zone unutar naselja • PP rezerviran prostor za novu luku, luku nautičkog turizma, sportsku lučicu te za privezišta uz turističke zone i naselja <p>Prometna i ostala Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađen je u okviru integralnog ekološkog projekta Kaštelanskog zaljeva i podprojekt koji se odnosi na vodoopskrbu čime se planira se napraviti cjeloviti regionalni vodoopskrbni sustav • Elektroopskrba grada je u potpunosti riješena • Čitavo područje Grada Trogira pokriveno je telekomunikacijskim 	<p>Prometna i ostala Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nezadovoljavajuća opskrba vodom na otočnom području grada i na području otoka Čiova, te na području Drvenika Velikog i Malog (što je ograničavajući faktor demografskog i turističkog razvoja) • Nezadovoljavajuća cestovne mreža na otocima • Postojeći pomorski promet (po svojoj frekvenciji i tipu brodova, kvaliteti i standardu servisa putničkog prometa) ne odgovara današnjim potrebama stanovništva • Nezadovoljavajuća prometna veza kopnenog dijela Trogira sa Čiovom (zbog prometno-tehničkih elemenata i nedovoljnog kapaciteta) što se posebno očituje tijekom ljetne turističke sezone • Nedovoljna prometna povezanost (pomorska) Trogira sa Splitom, te sa otocima Drvenik Veliki i Drvenik Mali • Negativno djelovanje zračne luke Split kroz povišenu buku, vibracije i zračna zagađenja koja se rasprostiru na čitav koridor grada Trogira

<p>vezama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zračna luka Split koja dugoročno ima poseban značaj za turistički razvitak regije i trogirskog područja 	
Prilike	Prijetnje
<p>Prometna i ostala Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ubrzavanje procesa prostornog planiranja na svim razinama (urbanistički planovi uređenja i detaljni planovi uređenja) • Ubrzavanje procesa dobivanja dozvola potrebnih za građevinske radove • Razvoj gospodarstva kroz realiziranje planiranih gospodarskih zona • Realizacija planiranih projekata koji se tiču uređenja uvale (nova luka za javni promet, luke posebne namjene – nautički turizam, sportske lučice, te privezišta) • Stimuliranje korištenja i razvoj nekonvencionalnih izvora energije (energija sunca, vjetra i biomase – bioplin) • Pozitivan utjecaj plinifikacije (Strategijom energetskeg razvitka RH se predviđa dovođenje prirodnog plina regionalnim plinovodom na područje Dalmacije i Grada Trogira) • Dislokacija autobusnog kolodvora i pratećih servisa sa područja neposredno uz povijesnu jezgru Trogira • Poboljšanje prometne infrastrukture vezano uz pristup prema otoku Čiovu, te osiguranje frekventnijeg prometnog povezivanja sa udaljenim otocima pogotovo tijekom turističke sezone 	<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna koordinacija državnih, županijskih, i gradskih institucija prostornog planiranja

3. POVEZNICE S REGIONALNIM OPERATIVNIM PROGRAMOM SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Predstavnici grada Trogira su aktivno sudjelovali u radu partnerstva koje provodi i nadzire Regionalni-operativni program Splitsko-dalmatinske županije (ROP).

Kako je navedeni dokument višeg reda grad Trogir se pri izradi ovog Plana ukupnog razvoja uvelike oslanjalo na smjernice ROP-a.

ROP Splitsko-dalmatinske županije ima četiri posebna cilja:

1. Konkurentno, diversificirano, tehnološki napredno i socio-ekološki održivo **gospodarstvo** usmjereno rastu standarda lokalnog stanovništva
2. **razvoj u prostoru i fizička infrastruktura** u suglasju s potrebama stanovništva i gospodarstva uz očuvanje i zaštitu okoliša
3. **razvoj ljudskih resursa**, podizanje razine zaposlenosti i socijalne kohezije uz opći rast društvenog standarda
4. **kvalitetna institucionalna infrastruktura**, aktivno civilno društvo i jačanje partnerstva svih sudionika razvojnog procesa u regiji

Trogir se u svom programu oslanja na navedene smjernice te s njima usklađuje vlastite ciljeve imajući na umu da se samo usklađenošću planova višeg i nižeg reda te njihovim sinergijskim efektom mogu postići zadani ciljevi.

4. STRATEGIJA RAZVOJA GRADA TROGIRA

→ razrađena Strategija razvoja grada Trogira nalazi se u **Prilog-u 1** – „Strategija razvoja grada Trogira, operativni plan i mjere“

5. MJERE RAZVOJA GRADA TROGIRA

→ razrađene Mjere iz Strategije razvoja grada Trogira nalazi se u Nalazi se u **Prilog-u 2** – Mjere Strategije razvoja grada Trogira

6. POSTUPAK PRAĆENJA I AŽURIRANJA PROVEDBE PUR-A

Posljednji korak u izradi Plana ukupnog razvoja je:

- **provođenje**
- **praćenje i**
- **ažuriranja** izrađenog plana.

Test Plana je samo njegovo provođenje.

Postoje 3 razine praćenja Plana ukupnog razvoja:

1. **razina praćenja** je praćenje **provođenja** plana (prioritetnih i ostalih mjera tj. projekata iza Akcijskog operativnog plana) i ažuriranje sažetka provođenja aktivnosti

Grupa zadužena za praćenje Plana ocjenjuje provođenje uspoređivanjem trenutnih aktivnosti provođenja sa sažetkom operativnog plan aktivnosti. Stoga, relevantne informacije uključuju ne samo aktivnosti poduzete prema provođenju plana, već i promjene u procjeni troškova ili rasporeda, zatim uključuju razloge tih promjena te njihov očekivani utjecaj na provođenje plana. Ukoliko dođe do bilo kakve promjene u raspodjeli odgovornosti za provođenje plana, to se također bilježi.

Nakon što grupa zadužena za praćenje odredi značajnije razlike između planiranog i stvarnog provođenja plana, njezin zadatak je pojasniti **kako i zašto** je došlo do tih razlika. Odgovorni za provođenje određenih projekata također trebaju reći grupi zaduženoj za praćenje na koji način očekuju da se nastavi s provođenjem plana te opisati sve promjene koje bi mogle poboljšati provođenje plana.

2. **razina praćenja rezultata projekta i testiranje logike projekata** postavlja pitanje – „Dovodi li projekt do očekivanih rezultata tj. ostvarenja svrhe projekta?. Praćenjem se ocjenjuje uspjeh očekivanih rezultata jer upravo ti ishodi povezuju projekte sa vizijom plana razvoja.

Praćenje rezultata provedenih mjera/ projekata postavlja pitanje – da li je mjera/ projekt postigao **očekivane rezultate** opisane u matrici projekta? Pomažu li ostvareni rezultati, ako su ostvareni u ostvarivanju svrhe projekta? I konačno, da li svrha projekta pridonosi postizanju cilja projekta?

Ukoliko provođenje plana ne dovodi do očekivanih rezultata, pokazatelji rezultata u matrici projekata otkriti će GDJE je logika projekta zakazala? Sljedeći zadatak je saznati ZBOG ČEGA je zakazala.

Grupa zadužena za praćenje rezultata projekata mora **pronaći razloge zbog kojih** projekt nije doveo do željenih rezultata kako bi znala na pravi način reagirati. Jedino kada se problem pravilno definira može se pronaći učinkovito rješenje. Projekti također mogu imati i nepredviđene negativne rezultate koje je potrebno istražiti.

3. **razina praćenja** postavlja pitanje – „Da li se okolina promijenila tako da to utječe na izbor kritičnih tijela, projekata i tijela zaduženih za provođenje projekata u planu ukupnog razvoja?

Dok su prva i druga razina praćenja stvorile preporuke KAKO se projekt treba provoditi, treći nivo praćenja razmatra TREBA LI SE nastaviti s primjenom projekta. Slijedeća pitanja se postavljaju u okviru ovog ocjenjivanja:

1. Da li ta intervencija nastavlja rješavati kritička pitanja?
2. Je li to pitanje još uvijek kritično za ostvarivanje vizije gospodarske budućnosti zajednice?
3. Da li korist od programa opravdava i dalje resurse potrebne za njegovo provođenje?
4. Da li je bilo ikakvih nepredviđenih, negativnih posljedica od projekta?
5. Da li su relevantne organizacije i subjekti uključeni u provođenje?

Ako su se dogodile određene promjene u socio-ekonomskoj situaciji ili neki veći događaj promijenili okolinu, vjerojatno će biti potrebne veće promjene. Grupa zadužena za praćenje će zatražiti osvježenje strateškog plana izradom novi preporuka u rješavanju kritičkih pitanja. Ako se međutim okolina tako značajno promijenila da se kritička pitanja moraju redefinirati, možda je vrijeme da se ponovi cjelokupan postupak strateškog planiranja.

Odgovornost za praćenje i ažuriranje plana ukupnog razvoja može snositi **lokalna samouprava, dio ili čitava radna skupina strateškog planiranja ili neko drugo tijelo kao što je Agencija za lokalni gospodarski razvoj**. U idealnom slučaju grupa zadužena za praćenje uključivati će predstavnike lokalne samouprave, poslovne zajednice, nevladinog sektora, ostale koji su bitni za provođenje strateškog plana i naravno čelnike tijela za lokalni gospodarski razvoj.

6.1. *Odgovornost za provedbu PUR-a*

Opća i viša odgovornost provedbe ovog programa pripada **gradu Trogiru i njezinom poglavarstvu**.

6.1.1. Postupci upravljanja

Institucionalne strukture za upravljanje i provedbu Plana ukupnog razvoja je grad Trogir, a za upravljanje i provedbu **pojedinih projekata tj. mjera** unutar programa je **Jedinica za upravljanje projektima** i sve ostale institucije koje će imenovati grad Trogir po pojedinim projektima.

6.1.2. Praćenje i ocjenjivanje

Ovaj program podložan je praćenju i nadopuni od strane Gradskog vijeća i Radne skupine koja je formirana u procesu stvaranja plana. Popis članova radne skupine nalazi se u prilogu ovog dokumenta i sastoji se od **26 predstavnika** lokalnih dionika. Radna skupina će se sastajati svakih **6 (šest) mjeseci** u svrhu evaluacije i monitoringa programa.

Prvi sastanak bit će održan **šest mjeseci od dana prihvaćanja ovog plana** od strane Gradskog vijeća.

Na prvom sastanku grad Trogir će predložiti radnoj skupini formiranje manjih timova po strukovnoj pripadnosti (zdravstvo, školstvo, gospodarstvo...) koji bi osmišljavali načine unaprijeđenija pojedinih projekata i tako pridonijeli svojom stručnošću razvoju grada.

Grad Trogir će dinamikom ovdje predviđenom osigurati prostor i obavijestiti članove Radne skupine najmanje 15 dana unaprijed o održavanju sastanka. Predstavnici grada će prezentirati radnoj skupini rezultate postignute u proteklom periodu, a timovi radne skupine iznijeti svoje prijedloge unaprijeđenija strategije. Radna skupina će ocijeniti provedbu plana te uz nadzor stručne osobe sastaviti zapisnik. **Zapisnici** su javni dokument jednako kao i sam **Program**.

Zaključci, primjedbe i ocijene Radne skupine služit će za nadopunu i prilagodbu ovog programa, kao i za nadzor provođenja programa.

6.1.3. Organizacija i jamčenje tijeka informacija i razmjene informacija

Grad Trogir jamči razmjenu informacija o provedbi ovog plana i to prema Radnoj skupini putem dogovorenih sastanaka, a prema javnosti **putem medija, web stranica i pojedinačnih sastanaka.**

Grad Trogir će putem web stranice objaviti cjeloviti dokument Plana ukupnog razvoja, te će objavljivati zapisnike sa sastanaka radne skupine periodično po nastajanju. Također će zbog veće transparentnosti odlučivanja izvještaje sa sjednica gradskog vijeća ažurno objavljivati na web stranicama. Grad će nastaviti s praksom otvorenih vrata za građane kad će se oni moći najaviti i direktno gradonačelnici uputiti pitanja i primjedbe. Grad Trogir će kreirati i nove prikladne kanale komunikacije sa svojim građanima i poduzetnicima.

7. ZAKLJUČAK

Grad Trogir je u proteklih nekoliko mjeseci **uz stručnu pomoć savjetnika MICRO projekta te suradnju lokalnih stručnjaka i radne skupine** izradio 5 - petogodišnju strategiju ukupnog razvoja.

Strategija razvoja nam pokazuje težnje grada Trogira i načine kako unaprijediti kvalitetu života, razviti poduzetništvo, poljoprivredu, ribarstvo, razviti otoke i zaleđe te preduvjete koje će osigurati temelje napretka.

Zadani smjer razvoja služi upravi grada za planiranje svojih budućih koraka i proračuna, stanovnicima grada kako bi mogli aktivno sudjelovati u razvoju, investitorima kako bi detektirali područja u koja žele uložiti. Strategija nam govori gdje vidimo grad Trogir za pet godina i kako mislimo tamo doći.

Grad Trogir je odabrao smjer razvoja svih potpornih stupova gospodarstva kako bi ono bilo razvijeno na dobrim temeljima. Edukacija temeljena na gospodarskim potrebama, infrastruktura potrebna za razvoj poduzetništva, poljoprivreda koja će plasirati svoj proizvod u turizam, dodane vrijednosti kao ekološka proizvodnja te turizam koji će pomoći produžetku sezone, razvoj proizvodnih djelatnosti koje će zaposliti ljude neovisno o sezoni, školstvo i zdravstvo prilagođeno potrebama stanovnika, socijalna skrb i briga o starima i nemoćnima, sport, kultura, sve su to povezani pravci koji će doprinijeti ostvarenju vizije građana grada Trogira.

Ono što nam strategija ne govori je **kako ćemo od ideja razviti projekte, koji su sastavni elementi tih projekata, kako izraditi akcijske planove projekata, kako pronaći novac koji nedostaje.**

Implementacija zacrtane strategije zahtjevan je posao koji će angažirati sve raspoložive ljudske resurse kako unutar grada Trogira tako i vanjske stručnjake.

Svaki projekt koji proizađe iz navedene strategije mora imati definiran **svoj početak i kraj, proračun, odgovorne osobe i način provedbe i praćenja.** Kako bi zaživio i proveo se, plan je potrebno redovno pratiti i ocjenjivati, razvijati i unaprjeđivati, u konačnici i mijenjati. Evaluacija i monitoring opisani u prethodnom poglavlju jednako su važni kao i sama izrada strategije te trebaju biti metodološki dokumentirani, svaka promjena u mjerama mora imati svoju poveznicu na plan i obrazloženje. Za praćenje i evaluaciju plana poželjno bi bilo angažirati vanjske stručnjake.

Projekte treba početi razvijati odmah na način da se prikupi sva potrebna dokumentacija, izrade planovi, projekcije poslovanja i tek s tako pripremljenim projektima možemo računati na pomoć fondova, donatora i investitora.

Javno-privatno partnerstvo, na koje se stavlja naglasak kroz ovaj plan, treba odraditi na način da se odabere najbolja solucija i za grad i privatnog partnera što iziskuje vrlo detaljnu i stručnu pripremu dokumentacije i standarda usluga.

Kako se poslovno okruženje svakodnevno mijenja tržište nameće potrebu za novim vještinama i znanjima, **edukaciju treba kontinuirano razvijati i prilagođavati** kako bi omogućili stjecanje prednosti domaćim poduzetnicima.

Prvi korak koji treba učiniti nakon izglasavanja strategije je izraditi **akcijske planove** za projekte iz **operativnog plana** koje je radna skupina označila kao prioritetne. Odrediti odgovorne osobe iz uprave grada ili gradskih poduzeća za provedbu svakog pojedinog projekta.

Za kompleksne projekte koje zahtijevaju više razine stručnosti treba angažirati **vanjske suradnike**, kako bi projekti zaživjeli u predviđenom roku i unutar predviđenog proračuna. Pri odabiru vanjskih suradnika treba inzistirati na **multidisciplinarnim timovima s referencom u pojedinom polju stručnosti**.

Odgovornost za implementaciju strategije najvećim dijelom leži upravo na instituciji grada Trogira, ali ne isključivo na njima. Bez podrške **javnosti, poduzetnika, poljoprivrednika, hotelijera, obrtnika, prosvjetnih i zdravstvenih djelatnika i ostalih interesnih skupina, teško će biti razviti i provesti zacrtane ideje**.

Komparativna prednost grada Trogira koja će omogućiti ostvarenje zadane strategije su ljudi, građani grada koji su i do sada dokazali predanost i sklonost inovativnim idejama iako nisu imali zadani napisani smjer.

Uz stručnu pomoć i usmjereni razvoj grad Trogir će postati:“ **turistička destinacija prepoznatljiva u Hrvatskoj i svijetu po očuvanoj kulturnoj i povijesnoj baštini kvalitetnim smještajnim kapacitetima, nautičkom i cruising turizmu, širokoj paleti ponude kroz male uslužne obrte. Proizvodni pogoni u gospodarskoj zoni te niz proizvodnih poduzeća u službi nautičkog turizma omogućavaju kontinuirano zapošljavanje mladog educiranog kadra. Razvijena komunalna, prometna i energetska infrastruktura, visoka razina obrazovne, zdravstvene te sportsko-rekreativne infrastrukture čini Grad Trogir poželjnim mjestom za život.**“

Izvadak iz Vizije grada Trogira

Autor: Radna skupina

